

Vilniaus Universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos katedra
Simona Prūsaitytė
Sociologijos – kriminologijos studijų programa

Magistro darbas
Narkomanijos prevencija Lietuvoje: sociologinis požiūris

Darbo vadovė:
Doc. L.Žilinskienė

Vilnius
2006

Baigiamąjį darbą

.....,
patvirtintą Filosofijos fakulteto dekanų įsakymu Nr. ...., parengiau savarankiškai, galutinai
suredagavau ir įteikiau vadovui.

.....
(Data)

.....
(Absolvento parašas)

Baigiamasis darbas atitinka (neatitinka) BA (MA)
darbams keliamus reikalavimus ir gali būti ginamas

.....
(Data)

.....
(Vadovo parašas)

Baigiamąjį darbą su vadovo tarpininkavimu katedra gavo

.....
(Data)

.....
(Katedros reikalų tvarkytojos parašas)

Turinys

	Santrauka	4
1	Įvadas	6
1.1	Teorinės įžvalgos	9
1.1.1	Marginalumas ir deviantinis elgesys	9
1.1.2	Marginalumo sąvoka	11
1.2	Pagrindinės narkotinės medžiagos	20
1.3	Narkomanijos priežastys	23
1.4	Narkomanijos prevencija	24
2	Empirinis tyrimas	27
2.1	Narkomanija bei jos prevencija Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose	27
2.2	Lietuvos didžiųjų dienraščių publikacijų, skirtų narkomanijai, analizės aprašymas	28
2.3	Narkomanijos temų Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose analizė	28
2.3.1	Kiekybinė didžiųjų dienraščių analizė	28
2.3.2	Tekstų apie narkomaniją, jos prevenciją analizė	33
	Išvados	39
	Literatūra	40
	Priedai	42

Santrauka

Šis darbas skirtas narkomanijos kaip priklausomybės ligos bei jos prevencijos Lietuvoje aptarimui, žiniasklaidos vaidmens Lietuvoje pateikiant informaciją apie narkomaniją bei jos prevenciją nustatymui. Vartojantys narkotines medžiagas priklauso marginalinei grupei, užima ribinę vietą visuomenėje. Narkotikų vartojimas yra deviantinis elgesys, turintis pasekmių ne tik juos vartojančiam žmogui, bet ir aplinkiniams – dėl priklausomybės kenčia artimieji, narkomanai daro nusikaltimus, jie yra nedarbingi, išlaikomi valstybės, kuri skiria lėšas jų gydymui. Todėl labai svarbi narkomanijos prevencija. Lietuvoje vykdomos įvairios prevencinės programos, skirtos tiek visuomenės sveikos gyvensenos įpročių formavimui, taip pat dirbama su rizikos grupių atstovais bei vykdomas narkomanų gydymas, rehabilitacija ir reintegracija į visuomenę.

2005-2006 metais buvo atlikta didžiųjų dienraščių („Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“) analizė. Šiuo tyrimu buvo siekiama kiekybiškai įvertinti „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ domėjimąsi įvairiomis su narkotikais, narkomanija bei jos prevencija susijusiomis problemomis bei išanalizuoti, kaip Lietuvos didieji dienraščiai informuoja skaitytojus apie narkomanijos problemas bei narkomanijos prevenciją.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad dėmesys narkomanijai, jos prevencijai mažėja, publikuojama vis mažiau straipsnių šia tema, nors narkomanijos mastai nemažėja. Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose daugiausia buvo rašoma apie nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Dėmesys skiriamas įvairioms prevencijos rūšims, tačiau daugiausiai rašoma apie rehabilitaciją, kuri yra tretinė prevencija ir yra mažiausiai efektyvi iš visų prevencijos rūšių.

Summary

The object of this thesis is drug addiction as dependence disease, it's prevention in Lithuania and role of mass media in providing information about drug addiction and also it's prevention in Lithuania. People taking narcotic substance belong to marginal group and hold marginal place in society. Drug abuse is deviant act having results not only to person taking narcotic substance but

also to society – relatives suffer because of person's dependence, drug addicts commit crimes. They are invalid, can not work as any other member of society, therefore state supports them and give money for their treatment. Therefore prevention of drug addiction is really important. There are many prevention programs going on in Lithuania designed for formation of society's healthy lifestyle habits, also there are programs for members of risk groups and for treatment, rehabilitation of drug addicts and their reintegration to society.

There was research of best Lithuanian daily newspapers (“Lietuvos rytas” and “Respublika”) conducted in year of 2005 – 2006. The object of this research was to evaluate in quantitative way “Lietuvos rytas” and “Respublika” interest in various problems related with drugs, drug addiction and it's prevention. Also to analyze how best Lithuanian daily newspapers inform their readers about drug addiction and it's prevention.

It was established that interest to drug addiction and its prevention is declining; there are less publications about this theme though drug addition's extent is not diminishing. The most popular theme in best Lithuanian daily newspapers was criminal acts, related to disposal of narcotic, psychotropic, poisonous or strongly operating substance. There are articles writing about all kinds of prevention but most of interest goes to rehabilitation, which is part of prevention and it's not so effective as primary or secondary prevention.

Išvadas

Narkotikai (iš graikų kalbos — „stingdantis, apsvaiginantis“) - tai organinės ar neorganinės kilmės vaistinė medžiaga, vartojama gryna ar kaip sudėtinė kitų preparatų dalis. Naudojamos nedideliais kiekiais jos sukelia ypatingą psichinę būseną – euforiją. Žmogus jaučia jėgų antplūdį, jaudulį, žvalumą, pagerėja nuotaika. Todėl tokį jausmą siekiama vėl ir vėl pakartoti. O pradėjus tuo piktnaudžiauti, prie narkotikų lengvai priprantama. Dažniausiai pradedama nuo lengvesnių narkotikų, pavyzdžiui, marihuanos („žolės“), tačiau apie 60 procentų žmonių, pabandžiusių marihuanos, vėliau pereina prie stipresnių narkotikų (tarkim, heroino). Jų atsisakius, iškart pablogėja nuotaika, ima kamuoti depresija. Ilgai negaunant "dozės" ima kamuoti ne tik psichologiniai, bet ir fiziniai negalavimai, kuriuos sąlygoja pakitusi medžiagų apykaita. Jie pasireiškia nežmoniškais skausmais. Taip tampama narkomanu. Tačiau narkomanija nėra vien vieno asmens problema, su tuo glaudžiai susijusi šeima ir visuomenė.

Priklausomų nuo narkotikų asmenų gydymas ir rehabilitacija reikalauja daug pastangų, laiko, ir ne visada būna sėkmingi. Todėl visame pasaulyje ieškoma šios problemos sprendimo prevencinių priemonių. Siekiama išsiaiškinti kada, kaip ir kokią informaciją pateikti, kokias poveikio priemones taikyti, kad žmonės nepradėtų vartoti narkotikų. Lietuvoje taip pat taikomos įvairios prevencinės priemonės – nuo socialinės reklamos, informacijos žiniasklaidoje, iki patarimų tėvams kaip elgtis šeimoje, kad vaikams nekiltų noras griebtis narkotikų kaip problemų sprendimo priemonės. Šiame prevencijos procese labai svarbi žiniasklaida kaip informacijos tiekėja bei problemos suvokimo formuotoja, tuo pačiu veikanti visuomenės gyvenimą.

DARBO TIKSLAS

Magistro darbo tikslas yra nustatyti narkomanijos kaip priklausomybės ligos sampratą, jos prevencijos galimybes, apžvelgti literatūrą apie deviantinį elgesį, išsiaiškinti, koks žiniasklaidos vaidmuo Lietuvoje pateikiant informaciją apie narkomaniją bei jos prevenciją.

DARBO UŽDAVINIAI

Keliami tokie darbo uždaviniai:

- Pateikti marginalumo bei deviacijos sampratą;
- Aptarti pagrindines narkotines medžiagas, nuo kurių vystosi priklausomybė;
- Pateikti narkomanijos priežastis;
- Apžvelgti prevencijos galimybes;
- Pristatyti tyrimo „Narkomanija bei jos prevencija Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose“ rezultatus ir atlikti jų analizę.

HIPOTEZĖS

Kiekybinei tyrimo daliai keliamos tokios hipotezės:

1. Tikėtina, kad narkomanijai kasmet skiriama vis daugiau dėmesio.
2. Tikėtina, kad „Lietuvos rytas“ publikavo daugiau straipsnių narkomanijos tema negu „Respublika“.
3. Tikėtina, kad „Lietuvos rytas“ daugiau dėmesio skiria narkomanijos prevencijai savo publikacijose negu „Respublika“.

TYRIMO METODAI

Kiekybinė publikacijų analizė:

Laikotarpis ir dienraščiai: 2001 m. sausio mėn. – 2005 m. gruodžio mėn. „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“.

Straipsnių atrankos kriterijai: atrinkti straipsniai, kuriuose minimos narkotinės medžiagos, narkomanija.

Išskirti tokie kitamieji: data, autorius, straipsnio pavadinimas, publikacijos pobūdis (straipsnis / žinutė) ir tema (įkalinimo įstaigos, prevencija, psichologiniai aspektai etc.). Duomenys analizuojami Microsoft Excel programa.

Kokybinė publikacijų analizė:

Laikotarpis ir dienraščiai: 2001 m. sausio mėn. – 2005 m. gruodžio mėn. „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“.

Straipsnių atrankos kriterijai: atrinkti straipsniai, kuriuose minimos narkotinės medžiagos, narkomanija.

Publikacijų apie narkomaniją turinio analizė: analizuojama, kaip analitiškai žurnalistai pateikia prevencijos metodus, vartojimo priežastis, taip pat su liga susijusius socialinius, psichologinius aspektus.

1. Teorinės įžvalgos

1.1. Marginalumas ir deviantinis elgesys

1.1.1. Marginalumo sąvoka

Sociologijos žodynuose galima rasti įvairius marginalumo apibūdinimus. Didžiajame Collins'o žodyne yra žodžių „marginalus“, „marginalus žmogus“ ir „marginalizmas“ aiškinimas. Marginalus (lotyniškai – margo: kraštas):

- 1) individo ar grupės padėties tarpiškumas ar ribiškumas;
- 2) pagal R.E.Parką – individo ar grupės padėtis, užimant pačią kraštinę padėtį sluoksnyje, grupėje, klasėje, visuomenėje, ir todėl nepilnai įjungtą į tą socialinį darinį, t.y. lyg tai esant, lyg tai nesant tame darinyje.

Terminą „marginalus“ pirmasis pavartojo būtent R.E. Park'as 1982 m., norėdamas apibūdinti „kultūrinį hibridą“, kuris gyvena skirtingų grupių gyvenimą ir laikosi jų tradicijų. Pagrindinį dėmesį jis skyrė migrantams, pabrėždamas dezorientuojantį marginalumo poveikį. Marginalumo sąvoka siejama ir su kitais terminais, pvz., nepažįstamojo (stranger). *Nepažįstamasis* – tai žmogus, esantis grupės (visuomenės) viduje, bet nepilnai jai priklausantis. 1950 metais Zimmel'is nepažįstamojo apibūdinimui išskyrė tris jo socialinės padėties aspektus: 1) marginalumą, iš dalies esant grupėje, iš dalies už jos ribų; 2) specifinį nutolimo ir artumo derinį jo ir grupės narių; 3) kitas skirtingas jo vaidmens ir interakcijos su grupe reikšmes, kurios įtakojo ypatingą dėmesį jo socialinei padėčiai. Esminės nepažįstamojo vaidmens ypatybės yra „atskirtinumas“ ir „objektyvumas“, kurių dėka jis sugeba išspręsti kylančius ginčus, nesusiliedamas su grupe, bet būdamas jo dalimi. Tai sąlygoja, kad neretai nepažįstamąjį grupė sutinka labai atvirai ir patikliai, nors iš kitos pusės, buvusios naujoko grupės atstovus ji atmeta, kaip neturinčius pasitikėjimo dėl

kitos kultūros. Tačiau nepažįstamasis gali tapti ir nepageidautinu, nes gali paveikti grupines nuostatas. Tai atsitinka tokiose situacijose, kai nepažįstamasis turi savo “ypatingą interesą” ir nori paveikti grupę. *Marginalus žmogus* (marginalas) – žmogus, esantis įvairių skirtingų socialinių grupių, sistemų, kultūrų riboje ir patiriantis jų prieštaraujantį normų, vertybių poveikį. Europietiškoje tradicijoje marginalus asmuo siejamas su jo elgesio ypatumais dominuojančios kultūros atžvilgiu: pavyzdžiui, deviacija, pasyvumu, arba atvirkščiai – agresyvumu, amoralumu. Toks elgesys pasireiškia tarpasmeniniuose santykiuose. Analizuojamos objektyvios tokio socialinio elgesio sąlygos (Luhman, 1989). *Marginalizmas* – vienas iš politinės ekonomikos metodologinių principų, besiremiantis darbo vertės teorijos ir subjektyvios vertės teorijos priešpastatymu, panaudojant ribinius dydžius, tiriant ekonominius dėsnius ir kategorijas pagrindinės sąvokos ir kategorijos (kraštutinė nauda, kraštutinis gamybinis našumas), naudojamos šiuolaikinėse paklausos, kainų, rinkos lygsvaros teorijose. Taigi visur akcentuojamas ribiškumas. Teigiama, kad žmogus ar grupė yra daugiau ar mažiau skirtingose situacijose nuo kito žmogaus ar kitų grupių. Ribiškumas gali būti nulemtas svarbiausių socialinių-demografinių rodiklių, pvz., lyties ir amžiaus. Ne veltui paauglystė vadinama “sunkiuoju” amžiaus tarpsniu: nei vaikas, nei suaugęs. Tai sukelia sunkumų ir “nepripažintam” paaugliui, ir “nesuprantantiems” tėvams, ir “nepakantiems” mokytojams. Laikui bėgant situacija pasikeičia. Daugumai marginalų stebuklų neįvyksta, pvz., jei gimei čigonu, tai juo ir liksi. Marginalumas yra pastovus šių žmonių ar grupių bruožas. Nagrinėjant marginalus reikia visuomet išlaikyti sociologinį padorumą: iš anksto nekliauti jiems kažkokių “antrarūšių žmonių” etikečių. Aišku, pats gyvenimas “ant ribos” didina problemiškumą, bet kartu didina šių žmonių ar grupių „spalvingumą”, todėl ypač traukia sociologų dėmesį (Matulionis, 45-46p.).

Pasak profesoriaus Arvydo Matulionio, nagrinėjant marginalumą nepakanka apsiriboti tik atskiru žmogumi ar grupe. Tam tikrais atvejais savo raidos etapais ir tautos ar šalys pergyvena marginalumo būseną. Štai, pvz., žydų tauta daugelį amžių sudarė tik tautinės mažumas kitose valstybėse, kol, pagaliau, po antrojo Pasaulinio karo išsikovojo Izraelio nepriklausomybę istorinėse žydų žemėse. Po trečiojo Lietuvos padalinimo XVIII amžiaus pabaigoje ir Lietuva pergyveno marginalios būsenos laikotarpį, kol 1918 ir 1990 metais neatsikovojo nepriklausomybės.

Marginalais gali būti įvairios grupės, esančios ribinėje padėtyje: nusikaltėliai ir kaliniai; alkoholikai, narkomanai, savižudžiai, sergantys AIDS ir pan.; “gatvės žmonės” ir prostitutės; seksualinės mažumos; migrantai ir pabėgėliai; sektų nariai; rokeriai, pankai, baikeriai ir pan.; paaugliai ir pensininkai; bedarbiai; tautinės mažumos ir pan. Marginalumo būsenoje gali būti ir pačios didžiausios socialinės grupės – atskiros tautos, šalys, tam tikra prasme taip pat tapdamos marginalinių grupių sociologijos objektu.

1.1.2. Marginalumas ir deviantinis elgesys

Deviacija – tai socialinis elgesys, kuris skiriasi nuo laikomo “normaliu”, priimtino tai visuomenei ar situacijai. Nors deviacinis elgesys apima ir nusikalstamą elgesį, tačiau jo veikimo sritis yra žymiai platesnė. Deviacija – elgesys, laikomas peiktinu, netoleruotinu arba pažeidžiančiu socialines normas. N. Smelseris skiria tris deviacijos komponentus:

- 1) žmogus, kuriam būdingas tam tikras elgesys;
- 2) normos ir lūkesčiai kaip vertinimo kriterijus;
- 3) kitas žmogus ar grupė žmonių, reaguojantys į elgesį ir vertinantys jį (Leonas, p. 23).

Tai reikštų, kad pats elgesys savaime nėra nei deviantinis, nei konformistinis, kaip vadina jį vertintojai, vadovaudamiesi savais kriterijais. Kitaip tariant, nei deviacija, nei konformizmas nėra savybės, būdingos tam tikroms elgesio formoms, jos yra savybės, suteiktos vertinant tą ar kitą elgesį

Deviacijos ribos nėra griežtos, nes skirtingi vertintojai vadovaujasi skirtingais kriterijais, t.y. skirtingomis elgesio normomis. Tai, kas vienoje grupėje (visuomenėje) gali atrodyti nukrypimas, kitoje tai gali būti priimtina kaip norma. Pavyzdžiui, kas vienoje visuomenėje yra deviacija, kitoje gali būti ne deviacija (pavyzdžiui, kiaulienos valgymas arabams ir lietuviams). Tai, kas vienoje istorinėje epochoje buvo deviacija, kitoje gali ja nebūti. Tai, kas vienam žmogui atrodys deviacija, kitam ne (pavyzdžiui, rūkymas nerūkančiajam ir rūkoriui). Tik tokios elgesio formos kaip žmogžudystė, vagystė visose visuomenėse visuotinai laikomos deviacija, išskyrus priešų žudymą karo metu, tai toks elgesys yra skatinamas. Socialinė deviacija yra socialiai sąlygotas reiškinys. Normalumo ir deviacijos sąvokos yra susijusios su socialiniu kontekstu ir skiriasi skirtingose visuomenėse, subkultūruose (Mertonas, p.45). Žymus JAV sociologas Ervingas Gofmanas teigia, kad visi žmonės, būdami socialiniais aktoariais yra deviantiški, nes niekas visiškai neatitinka socialiai priimtino elgesio kanonų ir visi mes kartais atsiduriame situacijose, kurios yra socialiai deviantiškos.

Deviacija asocijuojasi su negatyviais reiškiniais (tikintiems – su blogiu, psichiatrams – su liga, teisininkams – su nusikaltimu), tačiau iš tikrųjų ji yra kita konformizmo pusė. Vieni žmonės linkę prisitaikyti prie visuomenės elgesio normų, kiti jas pažeisti. Šventųjų ir idealių žmonių visuomenė yra utopija (Leonas, p.24).

Charakterizuojant deviantinį elgesį reikia atsiriboti arba atsižvelgti į grupės normas, tai priklauso nuo to ar šios normos yra mažos grupelės, ar visos visuomenės.

Priklausomai nuo to, ar deviantinis elgesys kenkia ar įneša gero, skiriami du nukrypusio elgesio tipai:

1. Kultūriškai pritariamas (pateisinamas) elgesys. Šiam tipui priklauso: genialumas, didvyriški poelgiai, sportiniai pasiekimai, sugebėjimas lyderiauti ir kita.

Tradicinėje visuomenėje šiam tipui priskiriami ir atsiskyrėliškas gyvenimo būdas, religinis fanatizmas. Šie nukrypimai daugiausiai aiškinami psichologinėmis asmenybės savybėmis.

XIX a. italų mokslininkas Č. Lombrozo išleido knygą „Genialumas ir pamišimas“, kurioje aiškino, kad įžymūs kūrybiniai sugebėjimai ir talentai yra ne kas kita, kaip ypatingas nenormalios psichikos tipas. Po keleto dešimtmečių psichoanalitikas Z. Freud bandė paaiškinti garsius kūrybinius pasiekimus kaip sublimacijos rezultata – seksualinės energijos (libido) transformavimą į socialiai pateisinamas veiklos formas. Šiuolaikinė psichologija didelius pasiekimus paaiškina aiškiai išreikšta motyvacija siekiant tikslo, valdžios, pripažinimo ir pan.

Iš sociologijos požiūrio taško, tokio tipo nukrypimai iššaukiami gilios socialinių normų ir vertybių internacionalizacijos.

2. Kultūriškai nepritiriamas (nepateisinamas). Priskiriami poelgiai ir socialinės veiklos būdai, kurie daro žalą visuomenei ir iššaukia pamerkimą (net ir nedidelį).

Priklausomai nuo pažeidimų normų tipo, išskiriami du nukrypusio elgesio tipai:

1. Delikventinis (plačiaja prasme), susijęs su normų taisyklių nesilaikymu, pvz., banko apiplėšimas.
2. Deviantinis (siauraja prasme) – tai nukrypimas nuo normų-lūkesčių, pvz., studento nusirašinėjimas egzamino metu.

Yra skiriama pirminė ir antrinė deviacija. Pirminė deviacija – tai pirminis nusikaltimo veiksmas. Kai kas apskritai nenaudoja deviacijos, bet tik pirminės deviacijos sąvoką. Tačiau dabar deviacijos sąvoka yra žymiai plačiau naudojama. Antrinė deviacija ar antrinis nukrypimas – tai procesas, kurio eigoje po pirminės deviacijos individas įsitvirtina deviantini identiškumą. Tai reiškia, kad savasis „aš“ yra rekonstruojamas, laikantis deviacijos pozicijų, jausmų, kultūrinių ar subkultūrinių ypatumų. Tokia adaptacijos forma susijusi su visuomenės reakcija. Ši sąvoka siejasi su deviantinės karjeros sąvoka. Deviantinė karjera – tai procesas, kurio eigoje individas įtvirtina savo deviantinį elgesį ir identifikuojasi su deviantine subkultūra. Žmonės negimsta deviantiškais, bet pradeda laikyti save deviantiškais reaguodami į visuomenės vertinimą.

Priklausomai nuo subjekto, skiriami tokie nukrypusio elgesio tipai:

1. Individuali deviacija;
2. Grupinė deviacija.

Pavyzdžiui, XIX a. vyro ir moters gyvenimas nesusituokus buvo laikomas visuomenės normų pažeidimu, ir iš to laikmečio požiūrio taško, toks elgesys buvo vertinamas kaip

individuali deviacija. Individuali deviacija gali įgauti kolektyvinę formą, kada ji nėra “antivisuomeninė” ir gali greitai paplisti. Anksčiau ar vėliau, tenka su tuo susitaikyti, o visuomenei transformuoti savo normas. XX a. trečiajame dešimtmetyje šis elgesys paplito ir įgavo grupinę formą. Po kiek laiko visuomenės normos “sušvelnėjo” ir buvo pripažinta, kad seksualinio partnerio ir santykių pasirinkimas yra individualus.

Dažniausiai grupinės deviacijos priežastys išžiūrimos delikventinėje subkultūroje, kai asocialus elgesys laikomas norma, o įstatymų ir visuomenės vertybių, normų laikymasis - nukrypimu.

Šio tipo subkultūra paplitusi marginalizuotose visuomenėse, nusikaltėlių sluoksniuose, banditų gaujose.

Pagal tikslus ir kryptis deviantinis elgesys skirstomas į tokius tipus:

- destruktivinis – tai nukrypimas, kenkiantis pačiam žmogui, jo asmenybei: alkoholizmas, mazochizmas, suicidas (polinkis į savižudybę) etc;
- asocialinis – pakenkiantis pirminėms grupėms ir bendruomenėms: darbo tvarkos pažeidimai, smulkus chuliganizmas etc;
- priešįstatyminis – susijęs su moraliniais teisinių normų pažeidimais, privedančiais prie neigiamų pasekmių visuomenėje: vagystės, nužudymai, terorizmas etc.

Sociologijoje yra naudojama ir deviantinio atvejo sąvoka. Deviantinis atvejis – tai socialinis reiškinys, kuris yra išimtis, palyginus su įprastu atveju, tai yra tokia situacija, kuri yra normali. Tai leidžia tirti tiek normalų, tiek deviantinį elgesį.

Nagrinėjant deviaciją yra svarbi deviantinio išplėtimo (“tirštinimo”) sąvoka. Deviantinis išplėtimas – tai procesas, kuriame deviacijos pavojus ir masteliai yra išplečiami. Deviantiškumo vaizdas specialiai “tirštinamas”, kad atrodytų įspūdingiau. Tai ypač dažnai naudojama žiniasklaidoje, siekiant patraukti visuomenės dėmesį. Sutirštinimas gali sukelti masinę psichozę ir reikalavimus griežtai bausti nusikaltėlius, taip pat priklausomus nuo alkoholio, narkotikų asmenis.

Įvairių deviantinio elgesio tipų kilmę nagrinėja sociologija, psichologija, psichiatrija, kriminologija. Deviantinio elgesio sociologinis paaiškinimas remiasi socialiniais ir kultūriniais faktoriais.

Norėčiau apžvelgti deviantinio elgesio teorijas, kurios apibūdina asmens (asmenų), papuolusio į marginalų vaidmenį, elgesio ypatumus. Sociologinėje literatūroje išskiriamos keturios deviantinio elgesio teorijos: anomija, kultūrologinis, konfliktologinis deviantinio elgesio aiškinimas, stigmatizacijos arba etikečių klijavimo deviantinio elgesio teorija.

Anomija. Tarp sociologijos teorijų ypatingą vietą užima anomija. Į sociologiją ją įvedė Emilis Durkheimas, pirmą kartą šį terminą pavartojo savo knygoje “Apie visuomeninį darbo

pasidalijimą” (1893). Po 4 metų knygoje “Savižudybės” (1897) jis suformulavo klasikini apibrėžimą. Anomija – tai socialinė būseną, charakterizuojama normų susilpnėjimu arba skilimu (suirimu). Ji susideda iš socialinės dezorganizacijos, normų nebuvimo, atotrūkio tikslų nuo priemonių juos pasiekti. Anomijos teorija yra E. Durkheimo istorinės – evoliucinės koncepcijos dalis, kuri rėmėsi tradicinės ir šiuolaikinės pramoninės visuomenių priešpastatymu. Anot jo, anomijos problema išryškėjo keičiantis visuomenės santykiams, kurie reguliuoja moralines normas: esant nuosmukiui, kada visuomeninis darbo paskirstymas progresavo greičiau, negu moralinių normų atsiradimas kolektyviniame sąmoningume. Anomija – tai prasilenkimas dviejų sukurtų socialinių reiškinių – poreikių ir jų patenkinimo galimybių. Pagal E. Durkheimą, pilnavertei, neanomiškai asmenybei reikalinga stabili ir susitelkusi visuomenė.

Tradicinėje visuomenėje žmogiškieji sugebėjimai ir reikalavimai buvo patenkinami palyginus paprastai: jie turėjo atitikti kolektyvinį sąmoningumą, išlaikydavo individus žemame lygyje, trukdant individualizmo vystymuisi, asmenybės išsilavinimui bei nestatant griežtos ribos tam, ką individas galėjo pasiekti esantis tam tikroje visuomeninėje padėtyje.

Hierarchinėje (feodalinėje) tradicinėje visuomenėje buvo keliami skirtingi tikslai skirtingiems sluoksniams ir leido įprasminti savo gyvenimą siauro, uždaro visuomeninio sluoksnio viduje.

Visuomenės evoliucijos raida sukėlė dvejopą procesą: padidino “individualizaciją” ir tuo pačiu suardė kolektyvinį bendrumo jausmą, t.y. kolektyvinės priežiūros jėgą, tvirtas moralines sienas. Asmenybės laisvė atsiskyrė nuo tradicijos, kolektyvinių normų ir leido pasirinkti individualų užsiėmimą ir veiklą. Tačiau tai daugumą “pastatė” į neapibrėžtą socialinę padėtį, atėmė kolektyvinio solidarumo ir ryšio jausmą su konkrečia grupe ir su visa visuomene. Visa tai veda į nukrypusio ir susinaikinančio elgesio augimą visuomenėje. Ypatinga anomijos koncentracija pasiekama ekonominiame gyvenime, kur vyksta nepaliaujamos permainos ir auga asmeninis išskaičiavimas, kur laisva rinka, konkurencija, daugiau išvystyti tradiciniai suvaržymai, bet dar nesutvirtėjusi nauja individualizmo moralė, atitinkanti šiuolaikinę visuomenę. Šioje sferoje anomija iš pataloginės tapo beveik normaliu reiškiniu.

Viena iš svarbiausių socialinių – istorinių anomijos priežasčių - institutų arba grupių funkcijų, tarpinių tarp individų ir valstybės, sunaikinimas arba praradimas. Išryškėja psichologinis paradoksas: žmogus jaučiasi laisvesnis ir saugesnis žiaurioje uždaroje sistemoje, kur nedidelis užsiėmimų pasirinkimas ir apribotas socialinis judėjimas, negu gyvendamas apibrėžtumo sąlygose atviros visuomenės su universaliomis normomis, formaliai lygiomis visiems.

Anomija gali susilpnėti tik naujų profesionalių grupių liberaliame moralinio individualizmo vystymesi, sugebančių imtis moralės kontrolės funkcijų, atsakomybės ir savo narių prieš valstybę

gynybos.

Žiūrint iš šio požiūrio taško, E. Durkheimas paliečia anomijos susilpninimo du aspektus: pirma – veiksmas turi būti apibrėžtas tikslais; antra - tie tikslai turi būti realizuojami (dažnai jie būna aiškūs, bet nepasiekiami).

Robertas Mertonas “anomijos” sampratą praplėtė, apibrėždamas ją “kaip kultūros struktūrų žlugimą”, atsirandantį tada, kai žmonės dėl savo socialinės padėties nepajėgia prisiderinti prie savo visuomenės vertybių. Tokią situaciją sukuria kultūrinės ir socialinės struktūros padarinys. R. Mertonas tvirtino, kad bet kokia socialinė ir kultūrinė struktūra susideda iš dviejų esminių elementų: - tikslai, ketinimai ir interesai, kurie apibrėžiami esama kultūra; - pateisinami tų tikslų pasiekimo būdai.

Tam tikrais R. Mertonas išnagrinėtais atvejais dėl netobulos socialinės struktūros tikslų ir priemonių koordinacijos kyla anomija. “Kadangi viena iš bendriausių socialinės struktūros funkcijų yra socialinio elgesio numatomumas ir reguliarumo garantavimas, jos efektyvumas darosi vis mažesnis, kai tie socialinės struktūros elementai disocijuojasi. Kraštutiniu atveju numatomumas yra minimalus ir įsigali tai, kas gali būti pavadinta anomija arba kultūriniu chaosu” (Mertonas, p.83-84).

Kultūroje, kurioje akcentuojami sėkmės tikslai, R. Mertonas išskiria individų, užimančių skirtingą padėtį socialinėje struktūroje, adaptacijos tipus tokioje visuomenėje:

1. Konformiškumas – atitikimas tikslų ir priemonių. Jis paplitęs stabilioje visuomenėje, priešingu atveju visuomenės stabilumas ir tęstinumas negalėtų būti išsaugotas. Bet kokią socialinę tvarką, kuri yra lūkesčių tinklas, paliko jos narių moralinis elgesys, orientuotas į nustatytus, nors gal ir iš lėto kintančius, kultūros pavyzdžius. Jeigu sąveikaujantys individai neturi bendrų vertybių, tai egzistuoja socialiniai santykiai, bet ne visuomenė (Mertonas, p.72).

2. Inovacija – socialiai reikšmingų tikslų siekimas, nukrypstant nuo legalių būdų juos pasiekti. Tai atsitinka, kai norimų tikslų siekimas yra apribojamas dėl įvairių priežasčių, pvz., polinkis į turtą dažnai susiduria su jo pasiekimu teisišku keliu. Dėl to, pasirenkami visuomenei nepriimtini to turto siekimo metodai. Toks elgesys dažniausiai atsiranda spontaniškai ir nesąmoningai, kaip reakcija į susiformavusias tam tikros socialinės struktūros sąlygas.

Viršutiniame socialinės struktūros sluoksnyje dominuoja taip vadinamas “baltųjų apykaklių nusikalstamumas”. Tačiau daugelis šių nusikaltimų lieka be atpildo, nes jie paprasčiausiai neatskleidžiami, arba lieka nenubausti “dėl verslininko statuso, dėl bendros tendencijos nenubausti ir dėl palyginti silpnos publikos reakcijos prieš nusikaltusias “baltąsias apykakles” (Mertonas, p.72).

R. Mertonas pažymi, kad nusikalstamumas parodo “normalią reakciją, normalių žmonių į

nenormalias sąlygas”. Jis tampa įprastu reiškiniu, kai skurdas ir nesėkmės susijungia su kultūriniu “piniginės sėkmės” akcentavimu kovoje dėl visoje visuomenėje priimtinių kultūrinių vertybių.

Visuomenėje, kur kultūra stipriai akcentuoja visų piniginę sėkmę, o socialinė struktūra daugeliui pernelyg apriboja praktines galimybes pasinaudoti aprobuotomis priemonėmis, atsiranda spaudimas griebtis inovacinės veiklos, nukrypstančios nuo institucijų normų (Matulionis, p.77).

3. Ritualizmas. Jo išskirtinis bruožas – aukštų kultūrinių tikslų atmetimas arba sumažinimas tiek, kad siekimai galėtų būti patenkinti.

Tikėtina, kad šis adaptacijos tipas pakankamai dažnai pasitaiko visuomenėje, kurioje socialinis statusas labai priklauso nuo pasekmių (Mertonas, p.78).

Pretenzijų sumažinimas – viena iš reakcijų į nerimo dėl savo socialinio statuso. Ritualizmo pateisinimas išreiškiamas tokiais pasakymais: “aš patenkintas tuo, ką turiu”, “kiti yra žymiai sunkesnėje padėtyje”, “kuo aukščiau kilsi, tuo žemiau krisi” etc. Trumpiau tariant, tai adaptacijos būdas, individualiai ieškant privataus išsigelbėjimo pavojų ir frustracijų, kurie atrodo neatsiejami nuo konkurencijos dėl didžiųjų kultūros tikslų. Jo esmė – atmesti tuos tikslus ir dar tvirčiau laikytis saugios rutinos ir institucinių normų.

Ši adaptacija būdinga amerikiečiams iš žemutinės vidurinėsios klasės (lower-middle class). Būtent šioje klasėje tėvai paprastai nuolat verčia laikytis moralinių normų, o socialinis kopimas aukštyne čia turi mažiau galimybių baigtis sėkmingai, negu aukštutinėje viduriniojoje klasėje. Griežtas auklėjimas daugelį apkrauna sunkia baimės našta (Mertonas, p.78).

4. Atsiskyrimas – kultūrinių tikslų ir institucinių priemonių atmetimas.

Sociologiniu požiūriu, jie yra tikri svetimieji. Nepriimdami bendrų visuomenei vertybių, visuomenės, skirtingai nuo gyventojų, nariais gali būti laikomi tik fiktyviai. Šiai kategorijai priklauso sergančiųjų psichoze, nepritapėlių, benamių, valkatų, bastūnų, elgetų, chroniškų girtuoklių, narkomanų adaptacinis aktyvumas. Jie atmeta tikslus, kurių siekti įpareigoja kultūra, ir jų elgesys nesiderina su institucinėmis normomis. Šis adaptacijos būdas yra labiausiai tikėtinas ten, kur individas nuodugnai asimiliavo ir kultūros tikslus, ir žengė atvirais jam instituciniais keliais.

Tradiciškai mąstantys visuomenės atstovai visuomeniniame ir ritualizuotame gyvenime labiausiai smerkia būtent šį deviantinio elgesio tipą. Skirtingai nuo konformisto, kurio dėka visuomenės mechanizmas gali veikti, toks deviantas yra neproduktyvi našta. Skirtingai nuo novatoriaus, kuris mažų mažiausiai yra apsukrus ir aktyvus, jis neižvelgia vertės tikslingumo, kuri kultūra taip vertina. Skirtingai nuo ritualistinio, kuris bent jau prisilaiko papročių, jis mažai paisyti institucinės praktikos (Mertonas, p.81).

5. Maištas – socialiniai veiksmai, nukreipti prieš egzistuojančią socialinę struktūrą, tikslus ir priemones. R. Mertonas rašo, kad socialinė kontrolė apibrėžia priemonių pasirinkimą iki tol, kol

visuomenėje nepasireiškia besaikis sėkmingų rezultatų akcentavimas.

Maištas reiškia tikrą vertybių perversmą. Asmeninė ar atjaučiama, svetima frustracijos patirtis sąlygoja anksčiau pripažintų vertybių išsižadėjimą. Organizuotas maištas gali remtis plačiomis pavyduolių ir nepatenkintųjų masėmis, paaštrėjus instituciniams nesutarimams. Kad prasidėtų organizuota politinė veikla, reikia ne tik išsižadėti ištikimybės egzistuojančiai socialinei struktūrai, bet ir peradresuoti ją naujoms grupėms, išpažįstančioms naują mitą (Matulionis, p.79).

Ralfas Dahrendorfas pavertė anomijos sąvoką specifinio modernių visuomenės bruožo – “kaltojo išteisinimas” apibūdinimu. Šiuo požiūriu anomija apibūdina tokią situaciją, kuriai esant už normų pažeidimą nesulaukiama bausmės (Šlapkauskas, p.99). “Iš esmės, - rašo R. Dahrendorf, - anomija nusako kur kas bendresnę būseną. Tai smurtas vaikų atžvilgiu ir prievartavimas vedybiniame gyvenime, mokesčių vengimas ir kitos ekonominių nusikaltimų formos. Žmonės neturi savo dalies visuomenėje, todėl nesijaučia varžomi jos normų. Tačiau tai tik viena medalio pusė. Kita pusė – smukęs visuomenės pasitikėjimas savo normomis nebeverčia laikytis normų” (Šlapkauskas, p.99).

Kultūrologinis deviacijos aiškinimas. Jo atstovai: Sellin (1938), Miller (1958), E. Sutherland (1939). Visuomenėje egzistuoja atskirų socialinių grupių subkultūros, kurios dažnai konfliktuoja tarpusavyje, nes yra orientuojamos į skirtingas vertybes: žemesniųjų socialinių sluoksnių jaunimo vertybės (aštrių pojūčių ir rizikos mėgimas, panieka policijai, savotiškas vyriškumo supratimas ir t.t.) daro šio jaunimo elgesį deviaciniu vidurinėsios klasės vertybių požiūriu (Šlapkauskas, p.25).

Nagrinėdami delinkventines (nusižengusias) grupes, sociologai nustatė, kad jų egzistavimas susijęs su žemiausios klasės bendrijų dezorganizacija, kuri pažadina neigiamo identiškumo ir azarto jausmus.

Šios grupės gali pasitarnauti trijų subkultūrų atsiradimui:

- ♣ kriminalinei, kuri susijusi su vagių gaujomis, kurie užsiima neteisišku pinigų gavimu;
- ♣ konfliktinei, kuri susijusi su banditinėmis grupuotėmis, kurie naudoja prievartą;
- ♣ subkultūrinei, kuri susijusi su asocialiomis grupuotėmis, vartojančiomis narkotikus ir alkoholį.

Sellin ir Miller mano, kad deviacija atsiranda tada, kai individas įsisavina subkultūros normas, kurios prieštarauja dominuojančios kultūros normoms. Tačiau tik kai kurie įsisavina “deviantinės” subkultūros vertybes, kai tuo pat metu kiti ją atmeta. E. Sutherland bandė paaiškinti, kad deviacija - tai žmogaus bendravimo su bloga kompanija rezultatas. Jis tvirtino, kad nusikalstamumo išmokstama. Kontaktų dažnumas su deviantais, o taip pat jų kiekis ir trukmė, turi įtakos žmogaus deviantinių vertybių įsisavinimo intensyvumui.

Stigmatizacija arba etikečių “klijavimo” deviantinio elgesio teorija. Šios prieigos

atstovais laikomi amerikiečių sociologai E. Lemertas ir G. Bekkeris. Ši kryptis siejama su dvejomis hipotezėmis:

1. dauguma individų pastoviai pažeidžia tam tikras socialines normas (rūkymas paslapčia, gėrimas). Jie savęs nelaiko deviantais, jų veiksmai lieka nepastebimi kitų žmonių. Tokį elgesį E. Lemertas laiko pirmine deviacija.

2. deviantiniu tampa elgesys, apibrėžiamas tokiu kitų visuomenės narių. Žmogus tarsi paženklinamas, t.y. jam “užklijuojama” devianto etiketė. Tai antrinė deviacija.

Peršasi išvada, kad deviacija apibrėžiama ne elgesiu ar konkrečiu poelgiu, o grupės įvertinimu. Stigmatizuoti veikėjai išskiriami iš socialinio bendradarbiavimo proceso. To pasekoje socialinė izoliacija sustiprina priklausomybės jausmą deviantinei subkultūrai, padeda įsisavinti deviantinį vaidmenį ir formuoti deviantiniam identiškumui. Veikėjai, atliekantys deviantinius veiksmus, siekia priešintis socialinei kontrolei, dar labiau pagilindami nukrypimus. To rezultatas – deviacija stiprėja. Atsakomoji reakcija yra socialinės kontrolės sugriežtinimas. Taip susiformuoja “deviacijos spiralė”, kuri veda prie nukrypimų sustiprėjimų. Kai kurie sociologai įvedė deviantinės karjeros supratimą, pagal ją aiškinamas perėjimas nuo vienos deviacijos stadijos prie kitos ir pastovios formavimas, kurios pagrindas – specifinis socializacijos būdas. G. Bekkeris išskyrė tokios karjeros etapus: atsitiktiniai normų pažeidimai; sekantys pažeidimai, motyvuoti nauda arba pasitenkinimu; areštas ir devianto vaidmens užtvirtinimas visam laikui; pastovus įsisavinto devianto vaidmens atlikimas. „Deviantinė karjera” taikytina aprašant narkomaniją, alkoholizmą, kriminalinius nusikaltimus. Mažiau sėkmingai ją galima naudoti charakterizuojant savižudybes arba nužudymus, padarytus afekto būsenoje.

Teorija atskleidžia tam tikro dominuojančių žmonių ar grupių subjektyvaus vertinimo primetimo genezę kitoms grupėms, žmonėms ar jų veiksams nusakant, kurie iš jų geri, o kurie blogi, tinkami ar netinkami. Kitaip tariant, ši teorija imasi parodyti ir pagrįsti stereotipų atsiradimą visuomenėje.

Kitoks dar nereiškia nei blogas, nei geras, tačiau, anot “etikečių teorijos”, realybėje taip nėra: kitoks jau yra ne kaip visi, todėl realybėje kitoks nedelsiant yra įvertinamas. Taip atsiranda “nukrypęs” arba “deviantinis” elgesys ir “normalybė”, kuri teisinėje kalboje atitinka “reasonable man” terminą.

Tačiau, anot “etikečių teorijos”, toks vertinimas niekada nėra objektyvus ir visada galiojantis, bet subjektyvus ir sukurtas pačios visuomenės. Pasak E. Gofmano, pats elgesys nėra nei geras, nei blogas, kol jam neuždedama etiketė. Taigi vertinimas dažnai yra stereotipinis.

Stereotipus ir dominuojančią kultūrą, anot “etikečių teorijos”, suformuoja legalioji valdžia ir politinę galią ar prestižą bei aukštą statusą turinčios socialinės grupės, operuojančios “socialinės

kontrolės agentūromis”: teismais, kalėjimais, jaunimo perauklėjimo įstaigomis ir pan. Tarkim, nepilnamečiai už vaikščiojimą naktį gali būti sulaikyti policijos, prieš juos imtasi tam tikrų priemonių, gali būti sankcionuojami ir t.t. Toks pareigūnų elgesys traktuojamas kaip teisingas ir geras, net kaip pareiga, nes yra legalus ir pagrįstas įstatymais. O vaikščiojimas naktį - jau blogas dalykas. Tai darantys vaikai dažniausiai gauna stigmą arba etiketę, esą jie “blogų tėvų”, “valkatų” ir pan. Tačiau pats skirtingas - kitoks - elgesys nėra blogas, nes pati “deviacija” yra tik etikečių klijavimo produktas, bet pavojingi yra patys stereotipai, kuriuos sulaužyti yra be galo sunku ir kurie gali turėti skaudžių pasekmių bei grubiai pažeisti prigimtines asmens teises ir laisves.

Stereotipai kuriami per spaudą, masinės informacijos priemones: TV, radiją, įvairias institucijas, pasiremiant ir mokslo vardu.

Etikečių teorijos kūrėjai daro išvadą, kad stereotipai uždedami tiems individams ar grupėms, kurios turi tam tikrus simptomus, kitaip tariant, “kabliukus”, prie kurių galima lengvai prikabinti simptomus atitinkančią etiketę, pvz.: jaunųjų fašistų, banditų, satanistų. Taip deviacija įgauna ne tik socialinį, bet ir politinį atspalvį.

Konfliktologinis deviacijos aiškinimas. Grupė sociologų dar aiškiau išsiaiškino išreikštą politinį priėjimą prie deviacijos. Jie save vadina “radikaliais kriminologais”. Pasak jų, įstatymo sukūrimas ir jo laikymasis yra konflikto dalis, kuris kyla visuomenėje tarp skirtingų grupių. Pasak Kvinni (1977), įstatymai ir teisėtvarkos organų veiksmai – tai ginklas, kurį valdančiosios klasės naudoja prieš tuos, kas neturi valdžios.

Vadinasi, “radikalioji kriminologija” nesidomi, kodėl žmonės pažeidžia įstatymus, o tiria pačios įstatyminės sistemos esmę. Be to, šios teorijos šalininkai deviantus laiko ne visuomenės normų pažeidėjais, o greičiau maištininkais, pasisakančiais prieš kapitalistinę visuomenę, kuri stengiasi izoliuoti ir patalpinti į psichiatrines ligonines, kalėjimus ir nepilnamečių kolonijas daugelį jos narių, būktai jiems reikalinga kontrolė.

Neretai deviantinį išplėtimą sukelia mažumos, siekdamos patraukti dėmesį į savo problemų sprendimą. Tos problemos tikrai yra, tačiau jų sprendimas nereikalauja tokių drastiškų būdų, kurių tenka imtis, sukėlus paniką. Taip dėmesį sau norėjo patraukti rokeriai, baikeriai, sergantys AIDS, homoseksualai ir pan, t.y. marginalai.

1.2. Pagrindinės narkotinės medžiagos

Kad medžiaga būtų pripažinta narkotine, ji turi atitikti keletą kriterijų – medicininį, socialinį ir teisinį. Medicininis požiūris, ji turi veikti centrinę nervų sistemą; socialiniu – tai turi būti plačiai paplitęs reiškinys. Teisiniu – medžiaga turi būti įtraukta į narkotinių medžiagų sąrašą.

Visos narkotinės medžiagos sukelia stiprų apsvaigimą. Jo ypatumai priklauso nuo narkotinės medžiagos, vartojimo būdo, dozės, asmeninių savybių (pavyzdžiui, sveikatos, „stažo“, psichologinių savybių, vartojimo motyvų) ir aplinkos (kur, su kuo vartojama). Galima išskirti dvi apsvaigimo kryptis:

- * stimuliuojanti (atsiranda energija, troškimas bendrauti);
- * slopinanti (apima saldus tingulys, noras atsiriboti, abejingumas).

Narkomanija yra viena seniausių žinomų asocialaus, o tuo pačiu ir deviantinio, elgesio forma. Narkomanija – tai tam tikrų priemonių vartojimas siekiant sukelti apsvaigimo būseną. Narkotinės priemonės gali būti vartojamos keliais būdais:

- ▲ išgeriant, praryjant, kramtant – kai narkotinės medžiagos absorbuojasi burnos gleivinėje;
- ▲ uostant – kai medžiaga absorbuojasi nosies gleivinėje;
- ▲ įkvepiant – kai medžiaga absorbuojasi plaučiuose;
- ▲ įšvirškščiant į kraują, raumenis – kai narkotinės medžiagos absorbuojasi kraujyje. Tai yra pats pavojingiausias būdas.

Narkotikai gali būti natūralūs ir sintetiniai. Išskiriamos tokios pagrindinės narkotinių medžiagų rūšys:

1. opiatai (opioidai);
2. kanabinoidai;
3. stimulatoriai;
4. haliucinogenai.

Opioidai – plačiausiai vartojami narkotikai Lietuvoje. Tarp dėl priklausomybės nuo narkotikų sveikatos priežiūros įstaigose užregistruotų asmenų apie tris ketvirtadalius sudaro vartojantys opioidus. Tai opiumas, morfijus, heroinas, metadonas, sintetinis heroinas. Išgaunami iš opinės aguonos. Pagrindinė veiklioji medžiaga – morfinas. Be jo, dar galima išskirti tokias veikliąsias medžiagas kaip kodeiną, papaveriną etc. Opioidai tiesiogiai veikia centrinę nervų sistemą. Opioidai veikia galvos ir nugaros smegenis, o per nervų grandines – kitus organus ir visą kūną, sukeldami tam tikrus efektus. Pavartojus labai greitai atsiranda psichinė priklausomybė, gali

atsirasti net nuo vieno karto, taip pat greitai formuojasi ir fizinė priklausomybė (narkomanai patiria vadinamąsias „lomkes“). Net 5-10 miligramų morfino sukelia stiprų apsvaigimą. Pagrindiniai apsvaigimo požymiai:

1. stipri euforija;
2. paaštrėjęs suvokimas;
3. atsiradęs lengvumo jausmas;
4. fantazijos;
5. stimuliuojami eidetiniai išgyvenimai.

Apsvaigimo metu siaurėja vyzdžiai, atsipalaiduoja veido išraiška, atsiranda šypsena. Eisena netvirta. Ilgiau vartojant atsiranda miego sutrikimai, tuo pačiu ir nerimas, nes bijoma neužmigti. Po kurio laiko seka neišvengiama mirtis (vidutiniškai po 10-15 metų).

Kai vartojimas kartojasi, tolerancija įgyjama daugeliui opioidų, tokių kaip morfinas ar heroinas. Tolerancija įgyjama nevienodu metu skirtingiems poveikiams. Kai opioidai pastoviai veikia receptorių, šie pradeda adaptuotis, sudarydami biologinį pagrindą opioidų abstinencijos sindromui. Nors jis labai skausmingas ir sukelia sresą, sveikam suaugusiam žmogui nėra pavojingas.

Kanabinoidai – tai hašišas, marihuana etc. Kanapės – dažniausiai pasaulyje vartojamas narkotikas. Gaminami iš kanapių, pagrindinė veiklioji medžiaga – tetrahidrokanabinolis (THK). Tai silpnas narkotikas *bhanga*, vidutinio stiprumo *gahja*, stipriausias *charas*. Narkotiko vartojimas ne medicinos tikslams Vakarų Europoje paplito, kai devynioliktojo šimtmečio pradžioje iš Egipto grįžę Napoleono kareiviai pradėjo jį platinti Paryžiaus klubuose. Ir dabar kanapes populiarina muzikos grupės, radijo stotys, internetas. Teigiama, kad tai nepavojingas narkotikas, kurį malonu vartoti, sustiprina fantaziją ir nesukelia abstinencijos sindromo. Kanapės buvo vartojamos medicinoje, o 1925 metais įrašytos į narkotikų sąrašą. Marihuana – labiausiai paplitęs kanapių preparatas, gaminamas iš žiedynų, kurie primena sausą žolę, todėl dar vadinama „žole“. Hašišas, arba kanapių derva, gaunamas iš viršutinių augalo dalių – lapų ir žiedynų. Stipriausias šios rūšies narkotikas – labai tirštas kanapių aliejus. Aliejus lašinamas ant tabako ir rūkomas, įmaišomas į gėrimus, bandelių įdarus etc. Kanabinoidai paprastai vartojami įkvepiant, rūkomi, gali būti valgomi ryjant. Nevartojami išvirkščiant, nes netirpūs. Pagrindiniai apsvaigimo ypatumai:

1. stipriai pagerėja nuotaika;
2. žmogus linksmas, atsipalaidavęs, daug kalba;
3. pasidaro sunku susikaupti;
4. sutrinka laiko suvokimas;
5. keičiasi jutimo organų veikla – garsai ir spalvos suvokiami ryškiau negu yra iš tikrųjų.

Vėlesnėje stadijoje atsiranda abejingumas, apatija. Pagreitėja širdies ritmas, parausta akių baltymai, žmogus jaučiasi išalkęs ir labai nori saldumynų. Apsvaigimas praeina po 2-3 valandų. Stipriai sutrinka hormonų balansas – vyrams sumažėja testosterono, padidėja krūtys, mažėja seksualinis pajėgumas; moterims pažeidžiamas menstruacinis ciklas. Susilpnėja imunitetas. Jeigu vartojami reguliariai, vystosi tolerancija – toliau arba didinamos dozės, arba pereinama prie stipresnio narkotiko. Rūkant kanapes nėra pavojaus perdozuoti. Staigios mirties dėl kanapių rūkymo neužfiksuota. Pastoviai vartojantieji kanapių preparatus prie šio narkotiko pripranta, tačiau priklausomybė formuojasi kur kas lėčiau nei kitiems narkotikams. Esant abstinencijai pablogėja kognityvinės funkcijos. Yra daugybė duomenų apie kanapių vartojimo sukeltus psichikos sutrikimus ir šio narkotiko veikimo priklausomybę nuo jo vartojimo būdų. Pakinta asmenybė, daug kriminalinių nusikaltėlių yra narkotikų, dažniausiai kanapių, vartotojai. Kai kuriems asmenims kanapės padidina agresiją ir skatina nusikalsti.

Stimuliatoriai – tai amfetaminas ir kokainas. Amfetaminas yra sintetinis preparatas, susintetintas 1887 m. Po II Pasaulinio karo amfetaminas buvo pradėtas reklamuoti kaip budrumą skatinanti priemonė, tinkama ir liesėjimui. Amfetaminas pakeitė kokainą kaip gatvės narkotikas – buvo pigus, lengvai prieinamas, ilgiau veikiantis. Amfetaminas veikia centrinę nervų sistemą panašiai kaip adrenalinas. Haliucinogeniniai amfetaminai yra MDA, MMDA, MDMA (ekstazy), jų veikimas skiriasi nuo amfetamino. Amfetaminai vartojami milteliais, tabletėmis, gali būti įkvepiami, rūkomi, o kartais ir švirkščiami į veną. Amfetaminai labai vartojami klubuose, vakarėliuose, diskotekose. Poveikis atsiranda po 15 minučių, trunka nuo 4 iki 6 valandų. Stimuliatoriai slopina nuovargio jausmą, sukuria gerą savijautą, jėgos ir pasitikėjimo jausmą, didina gebėjimą koncentruoti dėmesį, mažina miego, maisto poreikius. Netgi nedidelės amfetamino dozės gali sukelti šizofreniją primenančią psichozę.

Haliucinogenai būna natūralūs ir sintetiniai. Natūralūs galimani iš grybų ir augalų. Dažniausiai paplitę – meskalinas (iš kaktuso) ir psitocibidas (iš grybų). Vartojama įvairiai. Tarp sintetinių – LSD, MDA, MCP, DOM („angelo migla“, „stebuklingi grybai“). Platinami mažom tabletėm, sugeriamo popieriaus gabaliukais. Normali dozė - 2 mikrogramai. PCP – milteliai, tirpstantys vandenyje, juos galima švirkšti. Tai labai stiprūs narkotikai. Poveikis pasireiškia po pusės valandos, trunka iki 18 valandų. Pasireiškia sinestezijos. Išsiplečia akių vyzdžiai, dažnai pasireiškia stiprus drebulys. Gali sukelti stiprias haliucinacijas. Pavartojus atsigaunama po 3-4 dienų. Apsvaigimo metu žmogus gali pasidaryti pavojingas - jo veiksmai tampa neprognozuojami. Gali apimti panika, siaubas. Apsvaigimas gali pasikartoti nevartojus narkotikų.

Vartojant haliucinogenus nejaučiamas skausmas, atsiranda didelis susijaudinimas, blogai orientuojamasi erdvėje. LSD vartojimą skatino psichodelinė filosofija. LSD apsvaigimo

ypatumai:

- ▶ žmogui atrodo, kad atsiveria mąstymo kanalai;
- ▶ visas aplinkinis pasaulis atrodo sudarytas iš judančių drebučių;
- ▶ objektai suvokiami taip, tarsi dirgintų keletą jutimų – žmogus girdi spalvas, mato garsus;
- ▶ pasireiškia subjektyvus perdėjimas, atskiros dalys gali pasirodyti iškreiptos;
- ▶ skatina eidetinius vaizdinius;
- ▶ ima dominuoti intuicija, ne logika;
- ▶ atsiranda labai didelis emocinis labilumas.

Laikas, per kurį pasireiškia priklausomybė, labai individualus. Jei susilaikoma nuo narkotikų, atsiranda prislėgtumas, depresyvos nuotaikos. Patiriant problemas sustiprėja svaiginimosi potraukis. Jį sustiprina ir vietos, ir žmonės (tarkim, susitinka pažįstamą, su kuriuo kartu svaiginosi ir užsimano vėl „užsimesti“). Susiformavus psichinei priklausomybei po kiek laiko formuojasi ir fizinė priklausomybė. Narkotikai tampa sudėtine organizmo ląstelių dalimi, be jų neįmanomas normalus organizmo ląstelių funkcionavimas.

1.3 Narkomanijos priežastys

Neįmanoma išskirti tam tikros vienos priežasties, lemiančios narkotikų vartojimą. Visuomet yra kelių priežasčių kompleksas – galima išskirti biologines, psichologines bei socialines (Narkomanija, psl. 38).

Biologinės priežastys. Dėl įgimtos nevisavertės neuromediatorių veiklos kai kurie žmonės yra jautresni. Narkotikai padeda jiems įveikti emocinę įtampą. Medikai išskiria tokias biologines priežastis:

1. nėštumo patologija;
2. komplikuotas gimdymas;
3. lėtinės ar sunkios vaikų ligos;
4. daugiartiniai galvos smegenų sutrenkimai;
5. psichinės ligos.

Biologiniai veiksniai veikia galvos smegenų funkcionavimą ir genėjimą atlaikyti sunkius emocinius smūgius. Traumą patyręs žmogus ieško būdų, galinčių grąžinti ar padidinti emocinį stabilumą. Vienu iš tokių būdų gali tapti narkotikai – todėl biologinių veiksnių turinčiam asmeniui vienas atsitiktinis ar eksperimentinis narkotikų pavartojimas gali tapti lemtingu, ir psichinę bei fizinę priklausomybę jis pajus greičiau nei suvoks pavojų.

Psichologinės priežastys. Kartais manoma, kad narkotikų vartojimas gali padėti išspręsti psichologines problemas. Tarp jų gali būti:

1. nuolatinis noras patirti kuo daugiau malonumų;
2. pesimizmas ir nusivylimas žmonėmis;
3. vienišumo jausmas;
4. baimės jausmas;
5. vidiniai emociniai išgyvenimai ir konfliktai;
6. žemas savęs vertinimas;
7. jausmų reguliavimas.

Socialinės priežastys. Tarp socialinių priežasčių galima paminėti šeimos bei draugų įtaką. Šeima atlieka nemažai funkcijų, pastaruoju metu svarbiausiomis iš jų liko reprodukcija, vaikų auginimas bei socializacija (Giddens, 1989). Būtent socializacija tampa svarbi kalbant apie narkomanijos priežastis. Netinkamas auklėjimas šeimoje – pavyzdžiui, per didelė kontrolė, motinos šaltumas, tolerancijos stoka – gali tapti veiksniais, skatinančiais vartoti narkotikus. Jei šeima nepilna arba vienas sutuoktinių dažnai išvykęs į komandiruotes, užimtas darbe, vaikams trūksta dėmesio arba atvirškiai – per didelis dėmesys gali skatinti neigiamų jausmų išsiveržimą per destruktivius veiksmus, vienas kurių gali būti narkotikų vartojimas. Lėpinamas vaikas arba vienintelis vaikas šeimoje neišmoksta pats susitvarkyti su savo emocijomis, neišmoksta savarankiškai įveikti iškylančių sunkumų. Dvasines ar fizines traumas šeimoje patyrę vaikai taip pat yra rizikos grupėje. Piktnaudžiavimas alkoholiu ar narkotikais šeimoje gali tapti narkotikų vartojimo priežastimi – vaikai tiesiog mėgdžioja suaugusiuosius.

Draugystė su narkotikus vartojančiais bendraamžiais, neteisingas požiūris į narkotikus, smalsumas, sekimas mada, nenoras mokytis, užimtumo nebuvimas, ankstyvas alkoholio ar narkotinių medžiagų išbandymas, alkoholio ar narkotikų prieinamumas gali tapti veiksniais, skatinančiais vartoti narkotikus.

1.4. Narkomanijos prevencija

Galima išskirti tris prevencijos tipus: pirminę, antrinę ir tretinę. Pirminė yra pati efektyviausia, jos tikslas – formuoti sveikos gyvensenos nuostatas, ugdyti socialinius įgūdžius: gebėjimą atsisipirti bendraamžių įtakai, įtikinti jaunimą nebandyti vartoti narkotikų, ugdyti atsparumą, tinkamai vertinti reklamą, aplinkinių veiksmus. Pirminė prevencija efektyviausia, kai pradedama anksti ir yra ilgalaikė.

Antrinė prevencija yra nukreipiama į rizikos grupes. Didelis dėmesys skiriamas rizikingo elgesio jaunuoliams, dirbama mokyklose, diskotekose ir kitose viešose jaunimo susibūrimo vietose. Ši prevencija naudojama, kai per trumpą laiką siekiama turėti apčiuopiamų rezultatų.

Tretinė prevencija yra skiriama narkomanams. Ja siekiama išaiškinti ir gydyti narkomanus, apsaugoti nuo jų visuomenę bei juos pačius nuo narkomanijos komplikacijų. Tačiau neįmanoma visų narkomanų išaiškinti bei gydyti. Be to, gydymas yra labai brangus, ilgai trunka ir ne visuomet yra efektyvus. Tai kova su narkomanijos pasekmėmis. Dėl šių priežasčių sudarant prevencijos programą stengiamasi apimti visus tris prevencijos tipus.

Prevencijos programos efektyvumas priklauso nuo daugelio faktorių. Kaip jau minėta, ji turi būti ilgalaikė, pradedama anksti, apimti kuo daugiau grupių (ne tik rizikos grupes). Sėkminga prevencija yra nukreipiama ne tik į narkotikų vartojimą, bet skatina nevartoti visų formų narkotikų - alkoholio, tabako, lakiųjų medžiagų etc. (Narkomanija, 2001). Į tokias programas turėtų būti įtraukiami bendraamžiai, taip pat visuomenė bei tėvai. „Prevencinės priemonės turi būti įvairiapusės, remtis rūkymo, alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo priežasčių, motyvų žinojimu“ (Bulotaitė, psl. 152).

L. Bulotaitė išskiria penkias pagrindines pirminės prevencijos strategijas:

1. informacijos sklaida. Šios strategijos tikslas – suteikti žinių apie narkotikus, jų poveikį ir vartojimo pasekmes; formuoti antinarkotines nuostatas.
2. atsakingo elgesio ugdymas. Tikslas – sustiprinti savęs vertinimą, mokyti priimti atsakingus sprendimus, ugdyti tarpasmeninį bendravimą (informacijos apie narkotikus mažai arba visai nėra).
3. alternatyvos. Tikslas – sustiprinti savęs vertinimą, pateikti narkotikų vartojimo alternatyvas, sumažinti nuobodulio ir atstūmimo jausmą.
4. pasipriešinimo įgūdžiai. Tikslas – supažindinti su socialinio spaudimo įtaka rūkymui, alkoholio ir narkotikų vartojimui, ugdyti pasipriešinimo įgūdžius, atsparumą socialiniam spaudimui.
5. asmeninių ir socialinių įgūdžių ugdymas. Tikslas – ugdyti sprendimų priėmimo, bendravimo, kritinio mąstymo ir kitus įgūdžius (Bulotaitė, psl. 150).

Siekiant užkirsti kelią narkotikų vartojimui, pirmiausia buvo nuspręsta jaunimą informuoti apie narkotikus, vartojimo pasekmes. Kai kurios programos stengėsi dramatiškai, pateikti kuo baisesnę informaciją apie pasekmes. Jos, deja, nepasiteisino – tokia bauginama informacija yra ignoruojama, manoma, kad „man taip nenukens“. Bandytas susieti su morale, pateikti narkotikų

vartojimą kaip nuodėmę taip pat nenusisekė.

Tik vėliau buvo pradėta akcentuoti asmeninį bei socialinį augimą, pradėta bandyti kurti užimtumo programas, kad jaunimas turėtų alternatyvas.

Pastaruoju metu dėmesys labiausiai kreipiamas į psichologinius ir socialinius veiksnius, skatinančius narkotikų vartojimą. Pasipriešinimo įgūdžių ugdymas akcentuoja socialinio spaudimo įtaką paauglių elgesiui“ (Bulotaitė, psl. 153). Būtina išmokyti paauglius atsispirti daromam spaudimui – ne tik bendraamžių, bet ir šeimos, žiniasklaidos. Psychosocialinis požiūris akcentuoja problemų sprendimo ir problemų pripažinimo, pasipriešinimo socialiniam spaudimui, savo vertės pajautimo, streso įveikimo, bendravimo, bendradarbiavimo ir kitus įgūdžius. Teigiama, kad šios programos tyrimai rodo didelį jų veiksmingumą.

2004 metų balandžio mėnesį Lietuvos Respublikos Seimas patvirtino Nacionalinę narkotikų kontrolės ir prevencijos 2004 – 2008 metų programą. Šioje programoje reglamentuojami svarbiausi strateginiai (pavyzdžiui, sustabdyti ir sumažinti narkomanijos plitimą, padidinti narkomanijos prevencijos Lietuvoje veiksmingumą) ir taktiniai tikslai (įgyvendinti veiksmingą narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos sistemą, sumažinti neteisėtą narkotinių medžiagų bei jų pirmtakų apyvartą etc.), uždaviniai (pavyzdžiui, formuoti neigiamą visuomenės požiūrį į narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą, ypatingai akcentuojama prevencija šeimoje, tarp vaikų ir jaunimo, diegti vaikams sveiko gyvenimo būdo nuostatas) bei principai (atvirumo, aprūpinimo užtikrinimo etc.).

Narkomanijos prevencijos politiką formuoja ir ją įgyvendina Lietuvos Respublikos Seimas, Nacionalinė Sveikatos Taryba, Vyriausybės Narkotikų kontrolės komisija, Narkotikų kontrolės departamentas prie LR Vyriausybės, Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos bei kitos komisijos ir tarnybos.

Lietuvoje vykdant programas daugiausiai dėmesio skiriama bendrajai prevencijai – koncentruojantis į vietines bendruomenes bei mokyklas. Tarp įvairių vykdytų projektų galima paminėti Nacionalinę vaikų dienos centrų programą, kurią finansavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerijos parengtus lankstinukus „Padėkime vaikui atsispirti narkotikams“, L.Bulotaitės išleistą knygą „Narkotikai ir narkomanija: iliuzijos ir tikrovė“, kuri platinama seminaruose, skirtuose pedagogams bei sveikatos priežiūros specialistams, taip pat projektą „Aš turiu būti sveikas“.

2. Empirinis tyrimas

2.1 Narkomanija bei jos prevencija Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose

2005-2006 metais buvo atlikta didžiųjų dienraščių („Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“) analizė. Šiuo tyrimu buvo siekiama:

- ✚ kiekybiškai įvertinti „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ domėjimąsi įvairiomis su narkotikais, narkomanija bei jos prevencija susijusiomis problemomis;
- ✚ išanalizuoti, kaip Lietuvos didieji dienraščiai informuoja skaitytojus apie narkomanijos problemas bei narkomanijos prevenciją.

Tokie tyrimo tikslai turėjo įvertinti koku rakursu visuomenei pateikiama informacija apie narkotikus bei narkomaniją, ar tai daroma reguliariai, kiek dėmesio skiriama narkomanijos prevencijai.

2.2 Lietuvos didžiųjų dienraščių publikacijų, skirtų narkomanijai, analizės aprašymas

Šiai analizei buvo pasirinkti du leidiniai – „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“.

Tyrimas apėmė 2001 01 01 – 2005 12 31 laikotarpį, jame buvo analizuojamos publikacijos, kuriose buvo minimos narkotinės medžiagos, priklausomi nuo narkotikų asmenys bei informacija apie kovą su narkotikais bei narkomanijos prevenciją.

Atrinktos publikacijos buvo klasifikuojamos pagal:

- ✚ leidinio pavadinimą;
- ✚ publikacijos datą;
- ✚ straipsnio pavadinimą;
- ✚ publikacijos autorių;
- ✚ straipsnio pobūdį: straipsnis/žinutė.

Minėtas klasifikavimas leido kiekybiškai įvertinti su narkomanija, jos prevencija susijusių problemų pateikimą spaudoje. Vėliau buvo atlikta ir detalesnė kokybinė publikacijų analizė.

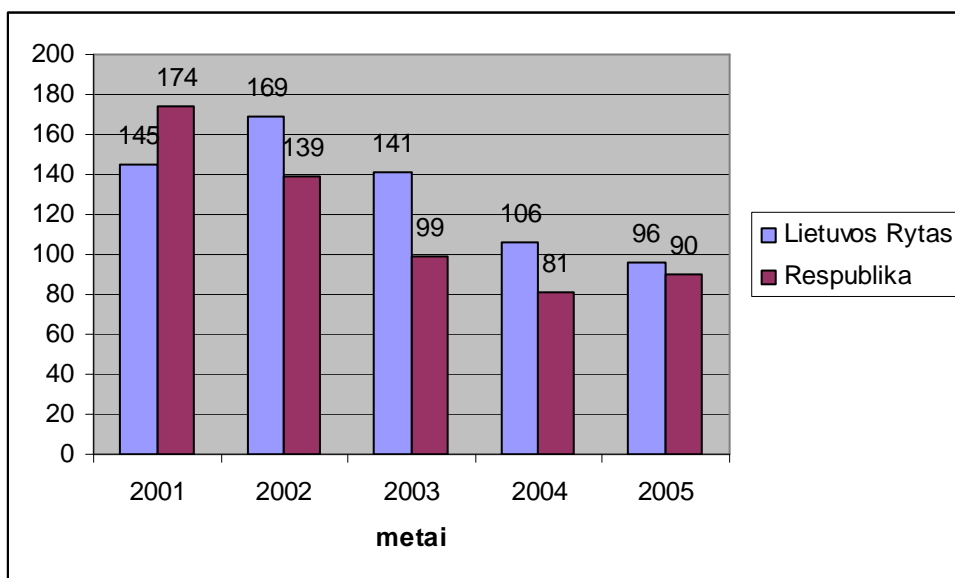
2.3 Narkomanijos temų Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose analizė

Lietuvos didžiųjų dienraščių publikacijų analizė buvo atlikta dviem etapais: pirmame etape publikacijos buvo analizuojamos pagal kiekybinius formalius kriterijus; antrame etape buvo analizuojamas publikacijos turinys ir jo pateikimo būdas.

2.3.1 Kiekybinė didžiųjų dienraščių analizė

Lietuvos didžiųjų dienraščių dėmesį narkomanijai iliustruoja 1 grafikas, kuriame parodytas straipsnių, skirtų šiai temai, skaičius:

1 grafikas. Publikuotų straipsnių apie narkomaniją skaičius

Iš grafiko matyti, kad dėmesys narkomanijai analizuojamu laikotarpiu mažėja. „Lietuvos ryte“ pikas pasiektas 2002 metais, kai straipsnių skaičius siekė 169, vėliau dėmesys šiai problemai mažėja ir 2005 metais jis tesiekia 96 straipsnius. Nuo 2002 iki 2005 metų straipsnių kiekis sumažėjo 73 vienetais. „Respublikoje“ daugiausia straipsnių šia tema publikuota 2001 metais (174 publikacijos), vėliau dėmesys šiai temai taip pat mažėja, tik 2005 metais šiek tiek padidėja.

Tačiau tai nėra labai ženklus padidėjimas (tik 9 straipsniais daugiau nei 2004 metais).

Lyginant analizuojamo laikotarpio pradžią bei pabaigą, pastebima, kad publikacijų apie narkomaniją kiekis sumažėjo („Lietuvos ryte“ 2001 metais spausdintos 145 publikacijos, o 2005 metais – 96, „Respublikoje“ 2001 metais publikuotos 174, o 2005 metais – 90 publikacijos). Lyginant struktūrinius pokyčius abiejuose dienraščiuose, pastebėta, kad „Lietuvos rytas“ per nagrinėjamą laikotarpį publikavo 657 straipsnius, susijusius su narkomanija, „Respublika“ – 583.

„Lietuvos ryte“ tiriamuoju laikotarpiu daugiausia straipsnių analizuojama tema paskelbta 2002 metais, kadangi tais metais Alytaus griežtojo režimo pataisos darbų kolonijoje buvo ŽIV protrūkis, žurnalistai tai susiejo su intraveninių narkotikų vartojimu. Kadangi kvaišalų patekimas į įkalinimo įstaigas yra didelė problema, skatinanti ŽIV plitimą už grotų, tai taip pat buvo viena iš temų, plačiai nagrinėjamų šiame dienraštyje. „Respublikoje“ straipsnių šia tema buvo kur kas mažiau, jie buvo daugiau neanalitinio pobūdžio, tiesiog pranešantys apie naujus atvejus, kuomet įvairiais būdais buvo bandoma perduoti narkotinių medžiagų į įkalinimo įstaigas.

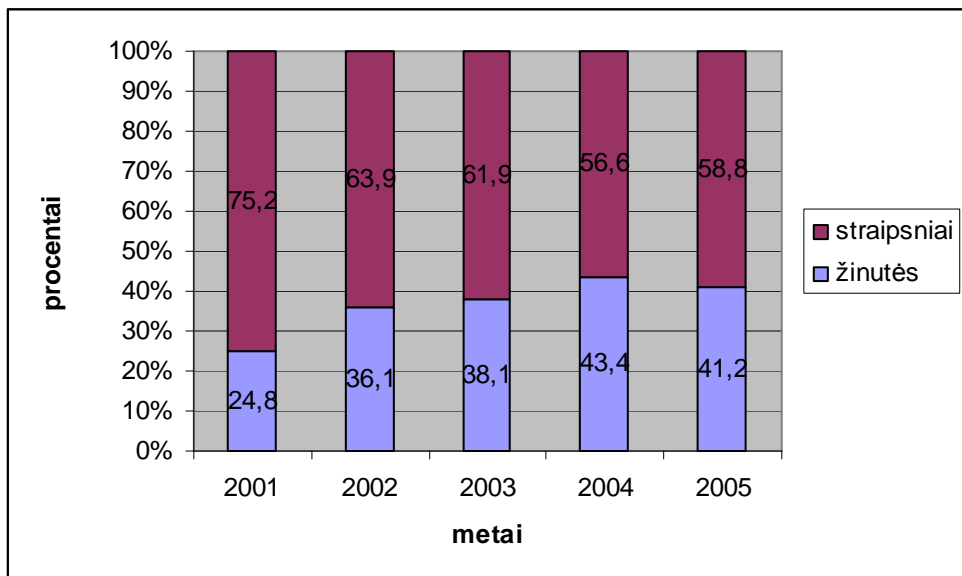
Pažymėtina, kad 2003 metais Vyriausybė patvirtino Nacionalinę narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos strategiją – pagrindines nuostatas, įtvirtinančias valstybės politikos prioritetus narkomanijos prevencijos bei narkotikų kontrolės srityje 2004 – 2008 metams. Su tuo galima būtų sieti dėmesio narkomanijos problemai sumažėjimą didžiuosiuose Lietuvos dienraščiuose, jeigu neturėtume oficialios statistikos. Pasikliauti statistika, teikiančia duomenis apie priklausomus nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų asmenis, ne visai galima, nes dėl didelio latentiškoji ji neatspindi tikrosios situacijos šalyje. Tačiau su narkomanija glaudžiai susijusi nusikalstamumo problema. Disponavimas narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis be tikslo ar su tikslu jas platinti, įrenginių narkotinėms ar psichotropinėms medžiagoms gaminti konstravimas ar instrukcijų rengimas, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vagystė, lenkimas vartoti šias medžiagas, aguonų ar kanapių auginimas, disponavimas prekursoriais bei narkotinių medžiagų gaminimas yra nusikalstama veika, už šias veikas Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse yra numatyta baudžiamoji atsakomybė. Be to, priklausomiems nuo narkotikų žmonėms dažnai pritrūksta lėšų įsigyti reikalingų narkotikų, todėl jie vykdo ir kitokias nusikalstamas veikas – dažniausiai tai būna vagystės iš automobilių, butų, taip pat apiplėšimai. Todėl darbo autorė labiau linkusi pasikliauti statistika apie nusikaltimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Taigi nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, nuo 2002 metų tik daugėja. Jų skaičius 100 tūkstančių gyventojų 2002 metais buvo 27.0, 2003 – 29.8, 2004 – 45, o 2005 – 53. Taigi problema tik didėja, o dėmesys jai Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose šios tendencijos neatspindi, publikacijų kiekis kasmet

mažėja.

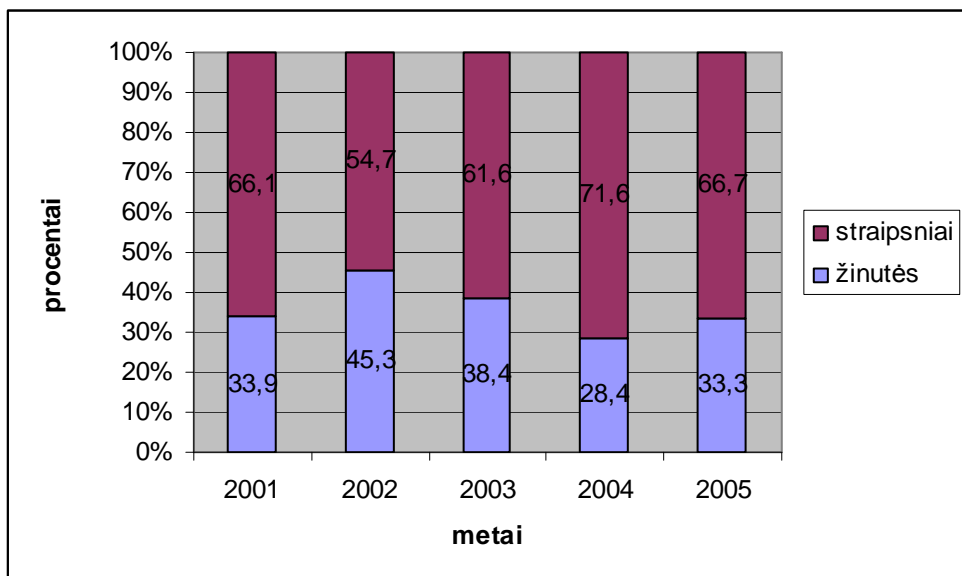
Analizuojant narkomanijos temą Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose svarbu atkreipti dėmesį į tai, kaip ši tema yra pristatoma, kokie aspektai yra aprašomi. Mums svarbiausi yra socialiniai aspektai, dienraščių dėmesys narkomanijai kaip socialinei problemai, jos prevencijos galimybės. Antrame ir trečiame grafike matomas publikuotų straipsnių tipas. Straipsniuose dažniausiai stengiamasi analitiškai pažvelgti į narkomanijos problemą, aprašomos prevencinės priemonės, pateikiami interviu su buvusiais narkomanais ir pan. Net jeigu straipsnis yra apie eilinį bandymą perduoti narkotikų į įkalinimo įstaigą, jame pateikiama platesnė informacija apie narkomanijos problemą. Tuo tarpu žinutėse pateikiama trumpa, lakoniška su narkomanija susijusi informacija, pavyzdžiui, apie sulaikytus platintojus ar įvykdytus reidus, taip pat žvaigždžių priklausomybės ligas. Pagal pateiktus grafikus galima daryti išvadą, kad abiejuose dienraščiuose dominuoja straipsniai, taigi narkomanijos problemą stengiamasi giliau, detaliau panagrinėti. Daugiausia straipsnių buvo „Lietuvos ryte“ 2001 metais bei „Respublikoje“ 2004 metais (atitinkamai 75.2 % ir 71.6 %). Kitais atvejais straipsniai sudaro nuo 54.7 % iki 66.7 % bendro publikacijų kiekio. Tai yra teigiamai vertintina tendencija, kadangi trumposios žinutės yra taip pat reikalingos. Informacija apie sėkmingai dirbančius teisėsaugos pareigūnus atlieka „raminamąją“ funkciją – visuomenės nariai jaučiasi saugesni žinodami, kad įvairiais būdais stengiamasi narkomaniją pažaboti.

Nagrinėjant publikacijų apie narkomaniją pasiskirstymą pagal autorius (1 priedas), galima tik paminėti daugiausiai šia tema rašiusius autorius. „Lietuvos ryte“ tai L.Juodzevičienė, M.Kuizinaitė, A.Dumalakas, J.Pekarskaitė. „Respublikoje“ – A.Marteckaitė, O.Strikulienė, D.Čiužauskas.

2 grafikas. Straipsniai „Lietuvos ryte“ apie narkomaniją pagal publikacijos pobūdį (procentas nuo bendro kiekio)

3 grafikas. Straipsniai „Respublikoje“ apie narkomaniją pagal publikacijos pobūdį (procentas nuo bendro kiekio)

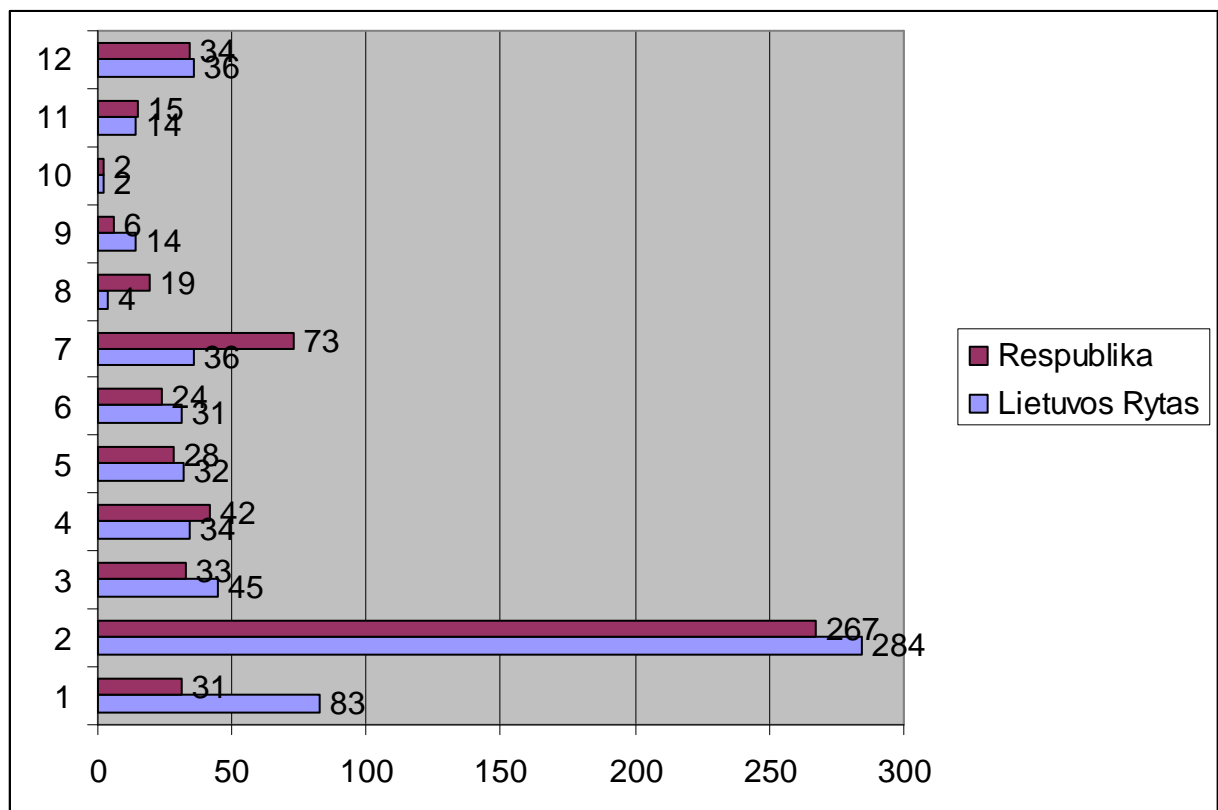

Publikacijas galima panagrinėti ir pagal temą – apie kokį su narkomanija susijusį aspektą buvo rašoma. Visos publikacijos buvo suskirstytos pagal tai, kokia pagrindinė jų tema. Buvo išskirtos tokios temos:

1. įkalinimo įstaigos (pavyzdžiui, bandymai perduoti narkotinių medžiagų nuteistiesiems bei apie situaciją kalėjimuose);
2. nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis ar

- psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis;
3. kitos narkomanų atliekamos nusikalstamos veikos;
  4. reabilitacijos programos turintiems priklausomybę;
  5. įžymybės (daugiausia apie jų priklausomybę nuo narkotinių medžiagų);
  6. informacija apie padėtį Lietuvoje;
  7. prevencija;
  8. informacija apie narkotines medžiagas, vartojimo simptomai;
  9. psichologiniai aspektai (pavyzdžiui, narkomanų ar buvusių narkomanų istorijos);
  10. finansiniai aspektai (kiek lėšų skiriama gydymui, prevencija, kovai su narkotikais);
  11. informacija apie padėtį kitose šalyse;
  12. kita.

4 grafikas. Publikacijų pasiskirstymas pagal temą

Tyrimo duomenimis, Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose daugiausia buvo rašoma apie nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis

ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Tam buvo skirta 551 publikacija. Antroje vietoje – su įkalinimo įstaigomis susijusi tema. Didesnį dėmesį tam skyrė „Lietuvos rytas“, publikavęs 83 straipsnius apie bandymus perduoti narkotines medžiagas, kalinių gyvenimo ypatumus. Trečioji pagal populiarumą tema – prevencija. Šia tema publikacijų analizuojamu laikotarpiu dukart daugiau spausdinta „Respublikoje“ nei „Lietuvos ryte“.

Išanalizavus abiejų dienraščių prioritetus atskiroms temoms, paaiškėjo, kad „Lietuvos rytas“ daugiau dėmesio skiria nusikalstamoms veikoms, susijusioms su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, situacijai įkalinimo įstaigose bei kitoms nusikalstamoms veikoms, kurias atlieka priklausomybę narkotikams turintys asmenys. „Respublikos“ temų trejetukas atrodo šiek tiek kitaip – jie taip pat nemažai rašo apie nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, tačiau antroje vietoje yra temos apie prevenciją, o trečioje – publikacijos apie narkomanų reabilitacijos programas. Taigi žiūrint šiuo aspektu, pastarajame dienraštyje stengiamasi analitiškiau pažvelgti į narkomanijos problemą, ne tik aprašyti įvykdytus nusikaltimus. Abiejuose dienraščiuose mažiausiai publikuojama temų, skirtų psichologiniams bei finansiniams narkomanijos aspektams. Ši informacija paprastai pateikiama kituose straipsniuose, pavyzdžiui, apie narkomanijos prevenciją.

2.3.2 Tekstų apie narkomaniją, jos prevenciją analizė

Publikacijų analizę reiktų pradėti nuo antraščių analizės, kadangi jos yra skaitytojo orientyras ir pirmas išpūdis, apie ką bus publikacija. Antraštė turėtų būti informatyvi bei reprezentuojanti straipsnio visumą. Kita pavadinimo funkcija – atkreipti dėmesį, sodominti, pritraukti auditoriją. Dažnai laikraščiai koncentruojasi ties šia funkcija, pamiršdami apie kitas, nemažiau svarbias antraštės charakteristikas. Straipsnių pavadinimų analizė leidžia visus pavadinimus suskirstyti į dvi pagrindines grupes:

- šokiruojančius, skandalingus, agresyvius;
- ramius, informatyvius pavadinimus.

Šokiruojančių antraščių pasitaiko ir „Lietuvos ryte“, ir „Respublikoje“. Tokių antraščių pavyzdžiai galėtų būti tokie:

“Narkotikus Šiaulių policininkai veža sunkvežimiais”; “Po narkotikų porcijos – šūviai į draugus”; “Kare dėl narkotikų taikiniu tapo pensininkai”; “Taboras žengia į Vilnių”; “Karstuose – narkotikai” (“Respublika”); “Sostinės gatvėse siautėja apkvaišę vairuotojai”; “Užtvenkta kvaišalų upė išsiliejo miesto gatvėse”; “Kauno

narkomanai pražudė kūdikį”; *“Po svaigos injekcijos – į atstumtųjų gretas”* (*“Respublika”*).

Be abejo, abiejuose leidiniuose yra ir ramių, informatyvių pavadinimų:

“Dienos centre buvę narkomanai stiprins valią”; *“Buvę narkomanai dalijosi blaivėjimo patirtimi”*; *“Nuosprendis narkotikų kurjeriui”* (*“Lietuvos rytas”*); *“Patvirtinta programa”*; *“Narkotikų politikoje pučia nauji vėjai”*; *“Lenkijoje nuteistieji gydomi nuo priklausomybės ligų”* (*“Respublika”*).

Visgi *“Respublikoje”* nagrinėjamu laikotarpiu buvo publikuota daugiau šokituojančių, skandalingų antraščių. Jos pritraukia visuomenės dėmesį ir didina dienraščio apyvartą, tačiau dažniausiai po tokia antrašte slypi naujo narkotikų kurjerio ar platintojo suėmimo faktas, pateikiamas sausai, be bandymų analizuoti kodėl tokie dalykai vyksta. Per visą nagrinėjamą laikotarpį *“Lietuvos ryte”* buvo vienas straipsnis apie narkotikų kurjerius bei vienas apie prekiautoją, bandantys analizuoti priežastis, kodėl tuo užsiimama.

Dažnai antraštėse narkotikai, narkomanija siejama su grėsme, pavojumi, kuris sukelia šoką, baimę:

“Daktarų” veikėją įklampino kokainas”; *“Vilniečius gąsdina šiurpūs narkomanų pėdsakai*”; *“Narkomanai vėl sėja paniką”* (*“Lietuvos rytas”*); *“Kvaišalų akivarai įtraukia ir medicinos darbuotojus*”; *“Skurstantį Iraką skandina ir narkotikų kontrabanda”* (*“Respublika”*).

Kita, apžvelgus nagrinėjamus straipsnius, ryškiai matoma tendencija – straipsnių apie narkotines medžiagas, narkomaniją pavadinimuose akcentuoti teisėsaugos pareigūnų veiksmus, dažniausiai sėkmingai nusisėkusias operacijas:

„Įkliuvo ir narkotikų tiekėjai, ir jų pirkėjai“; *„Kvaišalų augintojams – baudos“*; *„Narkotikų kurjeriui teks kalėti Italijoje“*; *„Kvaišalų prekeiviai neteko laisvės ir turto“*; *„Policininkai naikina kanapių plantacijas“* (*„Lietuvos rytas“*); *„Valtyje rasta narkotikų siunta“*; *„Konfiskuotos 4 tonos kokaino“*; *„Kauno amfetamino bylos įtariamieji lieka už grotų“*; *„Sugavo narkobaroną“*; *„Amfetamino byloje daugėja suimtųjų“* (*„Respublika“*).

Paminėtina ir tai, kad straipsnių antraštėse kova su narkotikais siejama su prievarta, ypač dažnai minimi smūgiai. Matyt, manoma, kad narkotikai yra tokia svarbi ir didelė problema, kurios negalima įveikti niekaip kitaip, kaip tik prievarta. Štai tokių antraščių pavyzdžiai:

„Narkotikų vertivoms – smūgiai“; „Utenoje – smūgis kvaišalų platintojų grupei“; „Čigonų tabore – smūgiai kvaišalų gamybai“ („Lietuvos rytas“); „Narkomanas sulaukė šturmo“; „Vilniuje – smūgis narkotikų prekeiviams“ („Respublika“).

Antraštėse pakankamai dažnai nurodoma ir narkotinės medžiagos rūšis, dažniausiai – heroinas, marihuana. Turint omenyje, kad tai yra Lietuvoje populiariausios, labiausiai vartojamos narkotinės medžiagos, atspindima reali situacija.

Narkomanija yra sunki priklausomybės liga, veikianti ne tik sergančiųjų fizinę bei psichinę sveikatą, taip pat daroma žala ir visuomenei – nuo narkotinių medžiagų priklausomi asmenys yra nedarbingi, jie neturi pragyvenimo lėšų, tačiau turi žūtbūt įsigyti narkotikų ir todėl daro nusikaltimus. Todėl suprantama, kodėl žiniasklaida, paryškindama problemą, tikisi didelio susidomėjimo. Tačiau toks problemos pateikimas gali sukelti neigiamą visuomenės reakciją ir priklausomi nuo narkotikų asmenys tampa stigmatizuojami, jiems, atsikračius priklausomybės, sunku sugrįžti į visuomenę.

Antraštėse retai kalbama apie prevenciją, analizuojamu laikotarpiu buvo vos 12 straipsnių, kuriuose būtų minimas žodis „prevencija“. Dar keli straipsniai implikuoja kovą su narkotikais, minima „reabilitacija“, kuri yra tretinė prevencija ir taip pat svarbi mažinant narkomanijos plitimą.

Antraščių analizė neparodo pilno dienraščių pateikiamo narkomanijos vaizdo, todėl reikia panagrinėti ir pačių publikacijų tekstus. Straipsniuose randama ir agresyvios retorikos, gąsdinimų, ir ramaus informatyvaus tono. Pastarasis, manoma, yra efektyvesnė prevencijos priemonė. Kovoje su narkomanija labai svarbu išsiaiškinti narkotikų vartojimo priežastis. Turint tokius duomenis galima sėkmingiau planuoti kokių priemonių reikia imtis norint sustabdyti narkomaniją Lietuvoje. Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose aptariami veiksniai, skatinantys pradėti vartoti narkotines medžiagas. Jie minimi tiek interviu su buvusiais ar esamais narkomanais, tiek prevenciniuose straipsniuose apie narkotines medžiagas, kaip atpažinti vartojančiuosius etc. Šio aspekto konkretūs stilistiniai pavyzdžiai atrodė taip:

„Respublika“: „Kiek save pamenu, visą laiką jaučiausi nesaugus. [...] Apskritai kvaišalus dažnai vartoja kompleksuoti žmonės, nuolat jaučiantys įtampą su aplinka,

siekiantys pakeisti savo būseną“ (2004.08.12); „Manau, vartojimo priežastis buvo emocijos, su kuriomis nesugebėdavau susitvarkyti,- svarsto moteris. – Su tėvais lyg ir sutariau, tačiau bendravimo problemų buvo, o įgūdžių, kaip jas išspręsti, neturėjau“. (2004.03.22).

„Lietuvos rytas“: „Pasak jo, daugybė moksleivių yra kompleksuoti ir įsitikinę, kad suaugusiųjų mėgdžiojimas daro juos labiau subrendusius ir teikia populiarumo“ (2004.11.09); *„Naujų išpūdžių alkis paskatino K.Butkų išmėginti ir narkotines medžiagas“* (2002.11.02).

Pastebima, kad dažniausiai nurodomos narkotikų vartojimo priežastys – smalsumas, naujų potyrių paieška, psichologinės problemos bendraujant su tėvais bei bendraamžiais, nepilnavertiškumo, nesaugumo jausmas. Taip pat įtakos turi ir aplinka, pabandyti paskatina tariami draugai. Taigi akcentuojamos psichologinės bei socialinės narkomanijos priežastys.

Analizuojamose publikacijose dažnai minimas žmogaus imunodeficitu virusas (ŽIV), AIDS (angl. Acquired Immune Deficiency Syndrome). Vienas iš užsikrėtimo ŽIV būdų yra per kraują, labai daug užsikrėtusiųjų šiuo virusu užsikrečia vartodami intraveninius narkotikus. 2006 gegužės mėnesio 4 dienos AIDS centro duomenimis, 78.5 procento visų sergančiųjų ŽIV užsikrėtė leisdami intraveninius narkotikus. Todėl nenuostabu, kad kalbant apie narkomaniją minimas ir ŽIV, nors dažnai jie ir nėra tiesiogiai susiejami. Vos keliuose straipsniuose rašoma, jog šiuo virusu galima užsikrėsti vartojant narkotikus. Ištraukos iš tokių straipsnių:

„Nustatyta, kad intraveninė narkomanija kalėjimuose yra paplitusi nuo 6 iki 69 proc. Taigi užsikrėsti ŽIV, hepatitais grėsmė daug didesnė nei laisvėje“ („Respublika“, 2003.10.21); *„Skirtingi narkotikai skirtingai veikia žmogaus sveikatą. Ilgainiui nuo įvairių narkotikų žmogų gali ištikti širdies smūgis, kraujo užkrėtimas, AIDS, psichikos sutrikimai, kepenų ligos, kvėpavimo sutrikimai, nevalingi raumenų traukuliai“, - nesibaigiantį negalavimų sąrašą vardijo Vilniaus visuomenės sveikatos centro Visuomenės sveikatos ugdymo skyriaus vedėja Viktorija Montvilienė“* („Lietuvos rytas“, 2003.11.19).

Analizuojamuose dienraščiuose dėmesys skiriamas įvairioms prevencijos rūšims, tačiau labiausiai koncentruojamasi ties tretine prevencija, kuri yra kraštutinė priemonė, kurios imamasi, kai nei pirminė prevencija, nei darbas su rizikos grupės asmenimis nepadeda. Tretinės prevencijos tikslas – pagalba priklausomiems nuo narkotinių medžiagų asmenims, jų gydymas, rehabilitacija

bei grąžinimas į visuomenę. Publikacijose palaikomas reabilitacijos centrų kūrimas, dažnai aprašomos reabilitacijos programos – tiek sėkmingos, tiek susiduriančios su įvairiomis biurokratinėmis ar finansinėmis problemomis:

„Respublika“: „Visi nuteistieji sutartinai tvirtino, kad susitaikyti su tuo, jog nebevartoja narkotikų, pripažinti savo bėdas padėjo nuteistųjų narkomanijos prevencijos programa“ (2003.12.08); „Molėtų girininkijos poilsio namuose ant gražaus ežero kranto stovyklauja 14 jaunų vilniečių, vartojusių narkotikus, bet dabar pasiryžusių išmokti šią priklausomybę suvaldyti“ (2002.08.12);

„Lietuvos rytas“: „Kenčiantiems nuo narkotikų priklausomybės vilniečiams mikroautobuse socialiniai darbuotojai teiks anonimines konsultacijas, nemokamai keis švirkštus ir adatas, dalys informacinę literatūrą ir prezervatyvus“ (2001.06.23); „Klaipėdoje atidarytas nuo narkotikų priklausomų asmenų detoksikacijos ir trumpalaikės reabilitacijos skyrius – moderniausias Lietuvoje“ (2004.11.22).

Bet kuri dienraščio publikacija, kurioje pateikiama informacija apie narkotines medžiagas, jų poveikį, padarinius sveikatai, yra prevencinė. Prie tokių priskirčiau ir straipsnius, kuriuose narkomanai arba atsikratę priklausomybės asmenys pasakoja savo istorijas kaip pradėjo vartoti ir kodėl sustojo, koks dabar jų gyvenimas.

Kaip minėta, publikacijų antraštėse netrūksta gąsdinimų, agresyvaus tono, dėl to gali didėti narkotikus vartojančių arba jau atsikračiusių šios priklausomybės asmenų diskriminacija, jie gali būti stigmatizuojami. Ir nors Lietuvoje narkomanija yra pripažinta priklausomybės liga, už narkotinių medžiagų vartojimą yra baudžiama, ne visiems narkomanams, norintiems atsikratyti priklausomybės, užtikrinamas gydymas. Todėl ir neigiama visuomenės reakcija nekelia nuostabos. Tai, kad patiriamas išskirtinis neigiamas visuomenės dėmesys, atsispindi ir publikacijose:

„Kai tik bus viešai paskelbta, kad jaunuolis vartojo narkotikus, jam bus prikabinta etiketė „narkomanas“. Lietuvoje tai reiškia – „nurašytas žmogus“ („Lietuvos rytas“, 2001.03.08); „Sutikę atvirai papasakoti apie savo likimus, buvusieji narkomanai kategoriškai atsisakė fotografuotis. „Nenorime, kad vėliau mums prikaišiotų, jog vartojome narkotikus“, - visiškai rimtą argumentą pateikė Lera, Aurimas ir kiti Dienos centre besilankantys žmonės“ („Lietuvos rytas“, 2002.01.09).

Prevencijai svarbus ir suvokimas, kad narkomanija gali paliesti bet kurį visuomenės narį,

kad nėra taip, jog žemiausio visuomenės sluoksnio atstovai yra priklausomi nuo narkotikų, o aukščiausio – nuo azartinių lošimų. Lietuvos didieji dienraščiai prisideda prie visuomenės švietimo šiuo aspektu, ne tik tiesiogiai, bet ir pateikdami informaciją apie Lietuvos bei pasaulio įžymybių priklausomybę nuo narkotikų. Analizuojamu laikotarpiu tai buvo labiau būdinga „Lietuvos rytui“.

Analizuojant publikacijas išryškėjo, jog abu dienraščiai turi savo problemos pateikimo būdą, kuris yra įtakojamas dienraščio vidinės ideologijos. Tiek „Lietuvos rytas“, tiek „Respublika“ koncentruojasi ties skirtingais narkomanijos bei jos prevencijos aspektais.

Išvados

Narkomanija yra visame pasaulyje labai aktuali problema. Dėl įvairių priežasčių dar nėra atrasta efektyvių būdų šios epidemijos pažabojimui, nors bandoma narkomanijos plitimą sustabdyti įvairiomis prevencijos priemonėmis. Pranašaujama, kad narkotikų vartojimas vis didės.

Šiuolaikiniame pasaulyje bet kokios problemos suvokimui, taip pat ir narkomanijos, didelę įtaką turi žiniasklaida. Žiniaskaidos priemonės suteikia galimybę šviesti visuomenę. Be to, žiniasklaida formuoja problemos supratimą, kelia visuomenės žinių lygį, pateikia naujienas. Visuomenės informavimo priemonės, pateikdamos informaciją apie narkotikus, jų vartojimą, gali prisidėti prie priklausomų nuo narkotikų ar jau atsikračiusių priklausomybės asmenų, stigmatizavimo bei diskriminacijos. Taigi žiniasklaida gali tiek daryti naudą, tiek ir žalą. Todėl buvo atliekama Lietuvos didžiųjų dienraščių analizė, buvo iškeltos tokios tyrimo hipotezės:

1. Tikėtina, kad narkomanijai kasmet skiriama vis daugiau dėmesio.
2. Tikėtina, kad „Lietuvos rytas“ publikavo daugiau straipsnių narkomanijos tema negu „Respublika“.
3. Tikėtina, kad „Lietuvos rytas“ daugiau dėmesio skiria narkomanijos prevencijai savo publikacijose negu „Respublika“.

Darbo metu jos buvo patikrintos, ne visos pasitvirtino. Dėmesys narkomanijai, jos prevencijai kasmet mažėja, nors pati problema nemažta.

Lietuvos didžiuosiuose dienraščiuose daugiausia buvo rašoma apie nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Priklausomų nuo narkotinių medžiagų stigmatizavimą bei diskriminavimą provokuoja tiek publikacijų antraštės, tiek pačiuose tekstuose pateikiama informacija. Yra ir agresyvios, dėmesį prikaustančios retorikos, ir ramių, informatyvių straipsnių. Pirmųjų daugiau buvo publikuojama „Respublikoje“. Straipsniuose pateikiamos narkotikų vartojimo priežastys. Dėmesys skiriamas įvairioms prevencijos rūšims, tačiau labiausiai rašoma apie reabilitaciją, kuri yra tretinė prevencija ir yra mažiausiai efektyvi iš visų prevencijos rūšių.

Apibendrinant, dienraščiai turi savitą informacijos pateikimo metodą, kuris yra įtakojamas vidinės leidinio ideologijos, akcentuojami skirtingi narkomanijos aspektai.

Literatūra

1. Bulotaitė L. Narkotikai ir narkomanija: iliuzijos ir realybė. - Vilnius: Tyto Alba, 2004.
2. Bulotaitė L. Priklausomybių psichologiniai aspektai. – Vilnius: LII, 1998.
3. Collins Dictionary of Sociology. Ed. David Jary and Julia Jary. - Harper Coolins Pub., 1995.
4. Černiauskienė M. Apie priklausomybę sukeliančias medžiagas ir jų vartojimo prevenciją ugdymo institucijose. - Vilnius: Valstybinis psichikos sveikatos centras, 2001.
5. Davidavičienė A.G. Narkotinių medžiagų prevencija švietimo įstaigose (2002 m. monitoringo duomenų analizė). - Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija, 2002.
6. Davidavičienė A.G. Narkotinių medžiagų vartojimo prevencijos programa ir standartas. – Vilnius: Efrata, 2001.
7. Davidavičienė A.G. Tėvams apie narkotikus. Kaip apsaugoti vaikus? - Vilnius: NVO „Tėvai prieš narkotikus“, 2001.
8. Dumbliauskas V. Sociologija. – Vilnius: Vilniaus Pedagoginis Universitetas, 1999.
9. Europos narkotikų ir narkomanijos monitoringo centras. Prieiga per internetą <http://www.emcdda.eu.int/> Žiūrėta 2006.04.23
10. Ganeri A. Narkotikai. - Vilnius: Egmont Lietuva, 1999.
11. Giddens A. Sociology. – Cambridge: Polity Press, 1995.
12. Hart A.D. Healing Life's Hidden Addictions. - Ann Arbor, Michigan: Vine Books, 1990.
13. Informacija apie narkomaniją, patarimai tėvams, narkomanų žargonas, duomenys apie įvairius narkotikus. Prieiga per internetą <http://www.geocities.com/tomyte2002/> Žiūrėta 2006.04.24
14. Kaip įveikti alkoholio ir narkotikų problemas. - Vilnius: Vilniaus Narkologijos Centras, 1994.
15. Leonas P. Sociologijos paskaitos. – Vilnius: Pozicija, 1995.
16. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. – Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2004, psl. 134 – 138.
17. Lietuvos rytas 2001 - 2005 m.
18. Lofland J. Deviance and Identity. - Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.,

- 1969.
19. Luhman N. The reality of mass media. - USA: Prentice Hall , Englewood Cliff, 1989.
  20. Macionis J.J. Sociology. – Englewood Cliffs: Prentice – Hall, 1993.
  21. Matulionis A. Sociologija.- Vilnius: LR Švietimo ir Mokslo Ministerija, 2001.
  22. Mertonas R. Socialinė struktūra ir anomija //Sociologija. Mintis ir Veiksmas (1). – Kaunas: VDU leidykla, 1997. - p. 66-84.
  23. Narkomanija ir jos prevencija. - Vilnius: Lietuvos AIDS Centras, 2001.
  24. Narkomanijos prevencijos projektas, interneto svetainė „Narkotikai“. Prieiga per internetą <http://www.narkotikai.projektas.lt/> Žiūrėta 2006.05.25
  25. Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Prieiga per internetą <http://www.nkd.lt/> Žiūrėta 2006.05.26
  26. Narkotikų vartojimo prevencija bendruomenėje. – Vilnius: Visuomenės sveikatos ugdymo centro leidykla „Sveikata“, 2002.
  27. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Prieiga per internetą <http://www.nplc.lt/stat/nus/nus5.htm>. Žiūrėta 2006.04.26
  28. Pranešimai apie žmogaus socialinę raidą. Prieiga per internetą <http://www.un.lt/lt/leidiniai/jtvp-leidiniai> Žiūrėta 2006.05.27
  29. E.Ramanauskaitė. Jaunimas ir “Paribio” kultūra. Prieiga per internetą <http://www.literatura.lt/TXT/KT/ramanau.htm> Žiūrėta 2005.05.28
  30. Respublika 2001 – 2005 m.
  31. Review on Prevention of Substance Abuse Among Young People in Lithuania. – Vilnius: Puntukas, 1999.
  32. Rubington E. and Martin S.Weinberg. Deviance. The Interactionist Perspective. - New York: The Macmillan Company, 1968.
  33. Šlapkauskas. Institucinė deviacija: situacijos apibrėžtis ir interpretacijos problema // Lietuvos mokslas, - 1997; t.5, kn.15, p. 97-105.
  34. ŽIV pasiskirstymas pagal užsikrėtimo būdą. Prieiga per internetą <http://www.aids.lt/stats.lt.php?id=2> Žiūrėta 2006.05.25

Priedai

1 PRIEDAS. Publikacijų narkomanijos tema skaičius 2001 – 2005 metais pagal straipsnio autorių

„Lietuvos rytas“		„Respublika“	
Autorius	Straipsnių skaičius	Autorius	Straipsnių skaičius
Loreta Juodzevičienė	46	Olava Strikulienė	31
Milda Kuizinaitė	36	Darius Čiužauskas	22
Arūnas Dumalakas	30	Ainis Gurevičius	17
Jadvyga Pekarskaitė	22	Alfredas Zdramys	17
Aušra Pilaitienė	22	Aida Marteckaitė	16
kiti	264	kiti	267
viso	420	viso	370

2 PRIEDAS.

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Lietuvos ryte“ 2001 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2001.01.03	Muzikanto name - narkotikai	
2001.01.04	Narkotikai	
2001.01.11	Narkomanams čigonė siūlė heroino ir kanapių	
2001.01.16	Narkomanas nuo teismo spruko į Austriją	Loreta Juodzevičienė
2001.01.16	Narkotikai	
2001.01.17	Sostinėje įkliuvo heroino prekeivis	
2001.01.18	Narkotikų alkis bailų vagišių pavertė žiauriu žudiku	Alvydas Ziabkus
2001.01.20	Sakyk heroinui NE!	
2001.01.23	Narkotikų badas vagis veja į miesto centrą	Arūnas Dumalakas
2001.01.24	Muzikantai ragino nevartoti narkotikų	Marijus Mikutavičius
2001.01.24	Amfetamino gamintojo lovoje - kokainas	Jadvyga Pekarskaitė
2001.01.25	Po policijos langais - alkanų narkomanų eilė	Arūnas Dumalakas
2001.01.26	Utenoje narkotikais prekiaujama diskotekose	Tautvydas Kontrimavičius
2001.01.26	Narkotikų tema padeda privilioti ir kino žiūrovų	Jovita Jarutienė
2001.01.27	Narkomanams išguiti - melsva sviesa	

2001.01.27	Dėl kvaišalų alkio mergina susižalojo	
2001.01.27	Narkomanus baido mėlyna lempų šviesa	Arūnas Dumalakas
2001.01.29	Marihuana - bohemos pasaulio kvaišalas	Laima Žemulienė
2001.02.01	Dauguma narkomanų - jauni	Jovita Jarutienė
2001.02.03	Vilniečiams įgriso narkomanai	Milda Kuizinaitė
2001.02.06	Narkotikų vartojimo testams mokyklose - ne vieta	
2001.02.07	Pražudė įprotis vartoti kvaišalus	Daiva Zimblienė
2001.02.09	Narkotikai ištuštino visas bankų sąskaitas	Arūnas Dumalakas
2001.02.13	Panevėžyje sulaikyti du narkotikų prekeiviai	Rasa Stundžienė
2001.02.15	Prieš žmogžudystę - gurkšnis kvaišalų	Tautvydas Kontrimavičius
2001.02.17	Narkotikų prekeivių gaudynės sostinėje	
2001.02.21	Svaiginasi vis daugiau Lietuvos moksleivių	
2001.02.21	Metalo narkomanas ieškojo svetimuose rūsiuose	Arūnas Dumalakas
2001.02.21	Valdžia mažina narkomanų gydyklos biudžetą	Jovita Jarutienė
2001.02.22	Cigarečių pakelyje - marihuana suimtajam	Aušra Pilaitienė
2001.02.26	Vienas narkomanas mirė, o kitas nusižudė	Rasa Stundžienė
2001.02.27	Narkotikai vėl pražudė jaunuolį	Ligita Valonytė
2001.03.08	Kovotojams su narkotikais - teisinės kliūtys	Dalia Gudavičiūtė
2001.03.10	Lukiškių kalinių paslaptis žino net vaikai	
2001.03.13	Kareiviams bus privalomi narkotikų testai	Tadas Ignatavičius
2001.03.14	Žemaitijoje sulaikyti heroino prekeiviai	Ričardas Vitkus
2001.03.17	Kauno gatvė sukilo prieš įstaigą narkomanams	Jovita Jarutienė
2001.03.20	Išgelbėjo 11 narkomanų	Ligita Valonytė
2001.03.21	Sulaikyti prekiautojai heroinu	Aušra Pilaitienė
2001.03.22	Bandė nugvelbti dėžę švirksčių	Milda Kuizinaitė
2001.03.23	Narkotikų prekeivių lizdas - prie mokyklos	Arūnas Dumalakas
2001.03.24	Svaigi dozė įvilioja į pavojingus žaidimus su mirtimi	Alvydas Ziabkus, Ramūnas Zilnys
2001.03.28	Valdininkas uždraudė kovoti su narkomanija	Ligita Valonytė
2001.03.28	Garsiam pedagogui - gėdinga	Aldona Jankauskienė

	dalia	
2001.03.31	Pinigų kvaišalams paieškos veda į bažnyčią	Ligita Valonytė
2001.04.04	Vaikams brukami saldainiai su amfetamino įdaru	Gediminas Pilaitis
2001.04.07	Vilnijos narkotikų karalius - už grotų	Arūnas Dumalakas
2001.04.07	Vieniems - angelas sargas, kitiems - žmogžudys	Darius Klingerys
2001.04.07	Gamino narkotikus	Aldona Jankauskienė
2001.04.11	Didžėjai - prieš narkotikus	Ramūnas Zilnys
2001.04.11	Nelegalūs pinigai geriau nei narkotikai	Donatas Stravinskas
2001.04.12	Vyras mirė prie švirškštai apkrauto stalo	Milda Kuizinaitė
2001.04.13	Narkotikų prekiautojas - už grotų	
2001.04.14	Sostinėje - kvaišalų rekordas	Arūnas Dumalakas
2001.04.17	Ar tikrinti šalies moksleivius dėl narkotikų vartojimo	
2001.04.18	Narkologijos centro reforma smogs kvaišalų prekeiviams	Saulius Jarmalis
2001.04.18	Kvaišalus vartoti amžius - ne kliūtis	Laima Žemulienė
2001.04.19	Įkliuvęs vilnietis narkotikus mėtė per langą	
2001.04.21	Kovoti su narkomanija policijai padės AIDS centras	Milda Kuizinaitė
2001.04.27	Mirusio jaunuolio rankoje styrojo švirškštas	Aušra Pilaitienė
2001.05.01	Narkomanai lengvo grobio ieško miesto vaistinėse	Arūnas Dumalakas
2001.05.02	Mašinoje - kokainas ir heroinas	
2001.05.04	Kvaišalai paaugliams - ne naujiena	Gintaras Šiuparys
2001.05.05	Iš narkotikų išvaduos tik pasitikėjimas	Vytautas Saikus
2001.05.05	Įveikė narkotikai	Aušra Pilaitienė
2001.05.08	Testai dėl narkotikų vartojimo tebekelia ginčų	
2001.05.10	Kovos su narkomanija užmojams - eksperto pagyrimai	
2001.05.12	Kvaišalų platintojui - griežtas nuosprendis	Gediminas Pilaitis
2001.05.12	Narkotikai braunasi į garsių žmonių šeimas	Sigita Nemeikaitė
2001.05.15	Vilniuje - narkomanijos prevencijos akcija	
2001.05.15	Vengti kvaišalų padės ir žinios	Saulius Chadasevičius
2001.05.17	Trys narkotikų kurjeriai išgirdo nuosprendį	

2001.05.22	Išbarstė heroiną	Loreta Juodzevičienė
2001.05.23	Miesto narkomanai vagia ir elektros skaitiklius, ir šokoladą	Arūnas Dumalakas
2001.05.23	Mašinoje - narkotikai ir netikri pinigai	Arūnas Karaliūnas
2001.05.30	Narkomanas pardavinėjo trotilą ir šovinius	Aušra Pilaitienė
2001.05.30	Vietoj marihuanos - džiovintos dilgėlės	Gediminas Pilaitis
2001.05.30	Pamiršti narkotikų skandalą padeda darbas	Ramūnas Zilnys
2001.06.01	Ant heroino pakelių - kainos	
2001.06.02	Kvaišalų mėgėjai sutinka gultis ant operacinio stalo	Ligita Valonytė
2001.06.02	Perspėjimas narkotikų gabentojams	
2001.06.06	Kretingos vienuoliai kantriai gydo narkomanų sielų žaizdas	Alvydas Ziabkus
2001.06.07	Narkotikų testai - privalomi?	Linas Kontrimas
2001.06.09	Garsių politikų vaikams - skaudžios narkotikų pamokos	Ramūnas Zilnys
2001.06.09	Rūkė marihuaną	
2001.06.09	Nenumaldomą narkotikų troškulį slopina įsiūti implantai	Laima Žemulienė
2001.06.14	Testai dėl narkotikų - jau rudenį	
2001.06.14	Marihuana itin žalinga vyresniems žmonėms	
2001.06.15	Po kvaišalų injekcijos - mirtis	Jadvyga Pekarskaitė
2001.06.20	Karoliniškėse mirė narkomanas	
2001.06.20	Svaiginimosi baigtis - mirtys	
2001.06.20	Areštinėje atsidūrė du prekyautojai narkotikais	
2001.06.23	Narkomanus aplankys mėlynas mikroautobusas	Saulius Chadasevičius
2001.06.27	Plakatai - kovos su narkomanija dienai	
2001.07.02	Namo laiptinėje - narkotikų aukos	
2001.07.07	Braziliją merkia kokaino lietus	
2001.07.13	Sutuoktiniai gamino narkotikus	Gintaras Šiuparys
2001.07.25	Alkoholio aukų daugiau nei narkomanų	
2001.07.30	Užpuolikai peilius pakeitė švirškštais	Valdis Girgensonas
2001.08.11	Narkomanas spruko per langą	Milda Kuizinaitė
2001.08.11	Kaimynai į Vilnių veža narkotikus ir degtinę	Milda Kuizinaitė
2001.08.30	Baltijos šalių narkomanams - pagalba iš JAV	Laima Žemulienė
2001.09.05	Priklausomybės ligų centre gydys paauglius	Jovita Jarutienė

2001.09.15	Prieš narkotikų prekeivius - ir valytojos	Jovita Jarutienė
2001.09.24	Narkotikų prekeivis pinigus slėpė knygose	Loreta Juodzevičienė
2001.09.25	Kanapių prekiautoja - už grojų	Ričardas Vitkus
2001.09.26	Policininkai naikina kanapių plantacijas	Ričardas Vitkus
2001.10.01	Narkotikai slepiami ir sriuboje, ir slyvose	Loreta Juodzevičienė
2001.10.03	Aistros dėl narkomanų gydymo	Danutė Jonušienė
2001.10.09	Vagišiai vištieną keičia į narkotikus	Jovita Jarutienė
2001.10.11	Žudiku palangiškį pavertė narkotikai	Aušra Pilaitienė
2001.10.16	Marihuanos vežėjas - nepakaltinamas	Aušra Pilaitienė
2001.10.17	Miesto paaugliai mokosi įveikti narkotikų alkį	Jovita Jarutienė
2001.10.18	Narkomanų kivičas baigėsi mirtinu dūriu	Tautvydas Kontrimavičius
2001.10.31	Išrovė kanapes	Rasa Stundžienė
2001.11.02	Narkotikų prekeiviai - bebaimiai	
2001.11.03	Narkomanas sudrumstė jau nusistovėjusią nežinią	Vytautė Šmaižytė
2001.11.06	Narkotikai pakirto klaidėdiję	Aušra Pilaitienė
2001.11.07	Jauni narkomanai Vilniuje sparčiai platina sifilį	Jovita Jarutienė
2001.11.07	Kvaidalų mėgėjai svaigsta ir nuo vaistų mišinių	Ligita Valonytė
2001.11.10	Britai galės be baimės paragauti draudžiamo vaisiaus	Vytas Rudavičius
2001.11.10	Terorizmas ir narkotikai lenda iš tos pačios irštvos	
2001.11.12	Kaliniams - tabletėmis kimštos cigaretės	Loreta Juodzevičienė
2001.11.12	Narkotikų platintojas sulaikytas su įkalčiais	Genovaitė Rafanavičienė
2001.11.13	Narkomanija - vis grėsmingesnis baubas	Dalia Gudavičiūtė
2001.11.13	Santchnikų mokykloje - narkomanų abėcėlė	Arūnas Dumalakas
2001.11.14	Dienos centre buvę narkomanai stiprins valią	Jovita Jarutienė
2001.11.15	Kvaidalų gnaužuose - moksleivių gyvybė	Arūnas Dumalakas, Tautvydas Kontrimavičius, Sigita Nemeikaite
2001.11.16	Įkliuvo kvaidalus nešęs inžinierius	
2001.11.17	Atsispirti kvaidalams nepadedą net geriausių draugų mirtys	Jovita Jarutienė
2001.11.20	Amfetamino byloje - naujas	Jadvyga Pekarskaitė

	skandalas	
2001.11.22	Žinias apie narkotikus būtina skelbti labai apdairiai	Veronika Patrauskienė
2001.11.30	Narkotikų alkis privertė vogti	Milda Kuizinaitė
2001.12.03	Tarp vaikų daugėja narkomanų ir rūkalių	
2001.12.11	Pedagogams irgi derėtų kovoti su narkomanija	Jonas Bugas
2001.12.11	Vilniuje - smūgis narkotikų prekybos tinklui	
2001.12.11	Jamaikos kalėjime - lietuvės	Liudas Dapkus
2001.12.12	Vilniuje įkliuvo du kvaišalų prekeiviai	
2001.12.13	Narkotikų prekeivių suėmimai tapo kasdienybe	
2001.12.15	Narkotikų prekybos centras dirba be poilsio dienų	Arūnas Dumalakas
2001.12.15	Anykščiuose vaikai prekiaavo kanapėmis	Tautvydas Kontrimavičius
2001.12.15	Gydytoją reketavo narkomanų trijulė	Ligita Valonytė
2001.12.19	Nuošaliame vienkiemyje - narkotikų fabrikas	Loreta Juodzevičienė
2001.12.20	Kvaišalų gamintojų byla - dar be pabaigos	Arūnas Karaliūnas
2001.12.22	Policijos pareigūnė gelbėja narkomanę	Milda Kuizinaitė

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Respublikoje“ 2001 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2001.01.06	Svaiginasi	
2001.01.09	Tėvas peiliu sužalojo sūnų narkomaną	Virgis Strakšys
2001.01.11	Klaipėdiečio bute - narkotikai ir arsenalas	Virgis Strakšys
2001.01.15	Narkomanija	
2001.01.17	Narkotikų prekeivių gaudytojai puolė žiniasklaidą	Alfredas Zdramys
2001.01.20	Kelias drobės link	Rimvydas Stankevičius
2001.01.22	Pusė kilogramo heroino - kailinių apykaklėje	
2001.01.22	Į renginį "Mokykla be narkotikų" pateko ne visi	Simona Jansonaitė
2001.01.25	Kokainas rastas per kratą	Odeta Kaunaitė
2001.01.25	Narkotikai - prie policijos	Donatas Butkus
2001.01.27	Narkotikų vežėja susijusi su nusikaltėliais	Olava Strikulienė
2001.02.01	Lietuvos narkomafijos pajamos - 300 milijonų litų	Audrius Lingys

2001.02.05	Privačią eksministro vadovaujamą ligoninę pamėgo narkomanai	Aida Marteckaitė
2001.02.05	Vis daugiau narkomanų serga hepatitais B ir C	Aida Marteckaitė
2001.02.05	N.Kempbel gydosi nuo narkotikų priklausomybės	
2001.02.09	Mergaičių numylėtiniui surengta egzekucija	Alfredas Zdramys
2001.02.10	Kaune sulaikytas heroino prekeivis	Olava Strikulienė
2001.02.22	Nužudytasis įtariamas gabenęs amfetaminą	Rūta Skatikaitė
2001.02.24	Potraukį prie narkotikų sužadina saldumynai	
2001.02.27	Latvijos moksleiviai vartoja daugiausia narkotikų	
2001.03.05	V.Šekspyro laikais vartotas kokainas	
2001.03.12	Narkotikai	
2001.03.13	Laidų vedėjas galėjo mirti nuo narkotikų	Loreta Čėsniienė
2001.03.14	Viceministras - prieš narkotikų testus mokyklose	
2001.03.15	Narkotikus "užuodė" pareigūnai	Aidas Simonaitis
2001.03.15	Skelbimas dėl prevencijos projektų	
2001.03.19	Narkotikų testai Lietuvos mokyklose: už ir prieš	
2001.03.19	Medaus mėnuo su narkotikais greitai apkarsta	
2001.03.21	Uostamiestyje - smūgis narkotikų platintojams	Virgis Strakšys
2001.04.02	Pacientui būtina užtikrinti gydymo kokybę	Laurynas Bučalis
2001.04.02	Narkotikų testavimo projektas susidomėjimo nesukėlė	Marta Aidelytė
2001.04.05	Nepilnamečio apsinuodijimas gydytojams lieka paslaptis	Virgis Strakšys
2001.04.06	"Kai kurie miršta nuo viagros"	
2001.04.06	Narkotikai	
2001.04.09	Priklausomybės - vis modernėjančio gyvenimo liga	Marta Aidelytė
2001.04.09	Narkomanijos prevencija prasideda šeimoje	Vida Rimeikienė
2001.04.09	Kuriama pagalbos sistema	
2001.04.14	Vilniuje - smūgis narkotikų prekeiviams	
2001.04.17	Narkotikai	
2001.04.19	Teisiamas narkotikų kurjeris olandas	Darius Čiužauskas
2001.04.19	"Narkotikų kelias"	
2001.04.20	Dėl meilės į Šveicariją	Simona Jansonaitė

	išvažiavusiai lietuvaitei sunkiausia ten rasti draugų	
2001.04.25	Pasakyk heroinui ne!	
2001.04.27	Vaikai "žasų" klausinėjo apie narkotikus ir pamokas	Simona Jansonaitė
2001.04.30	Septyniolikmetis mirė su švirkštu rankoje	Rūta Skatikaitė
2001.04.30	Narkomanams	
2001.04.30	Tu gali būti laisvas nuo narkotikų	
2001.04.30	Tėvai gali padėti vaikams, priklausomiems nuo narkotikų	Vida Rimeikienė
2001.05.02	Apie nusikaltėlius rašęs žurnalistas įkliuvo dėl narkotikų	Adomas Jakutis
2001.05.02	"Lietuvos žinių" žurnalistui dėl narkotikų laikymo iškelta baudžiamoji byla	Tadas Merkys
2001.05.04	"Narkotikų kelias"	
2001.05.05	Atgaivinta narkotikais apsinudijusi paauglė	Rūta Skatikaitė
2001.05.06	Nusikalstamos veikos modelis dėl kvaišalų - išsigalvojimas	Pranas Jakutis
2001.05.09	Diskusija dėl narkotikų testų moksleiviams atidėta	
2001.05.10	Centras - prieš priverstinį moksleivių patikrinimą dėl narkotikų	
2001.05.11	Ekspremjero šeimą užgriuvo nemalonumai	Valdas Kvedaras
2001.05.12	Paaugliams narkotikų parūpinęs dvidešimtmetis kalės 8 metus	Rūta Skatikaitė
2001.05.14	Tėvas ir sūnus bus teisiami dėl prekybos narkotikais	Jaunius Pocius
2001.05.14	Ką daryti, jeigu vaikas vartoja narkotikus	Ona Grimalauskienė
2001.05.14	Svaiginimosi prevencija mokykloje	Vida Rimeikienė
2001.05.15	Sostinės valdžia mėgins stabdyti narkomaniją	Ignas Krupavičius
2001.05.16	Rusų mafijos siuntinys - 13 tonų kokaino	
2001.05.16	"Oasis" žvaigždė džiaugiasi atsisakęs narkotikų	
2001.05.17	Nuteistas buvusio viceministro sūnus	Audris Kutrevičius
2001.05.17	Vilniaus rajone - hašišas iš Ispanijos	Kostas Vasiulis
2001.05.22	Muzika prieš narkotikus	
2001.05.23	Heroino prekeiviai butą buvo pavertę tvirtove	Audrius Lingys
2001.05.23	Kaune sulaikyti narkotikų ir	Odeta Kaunaitė

	netikrų pinigų platintojai	
2001.05.24	Prioritetas	
2001.05.25	Vilniaus griežtojo režimo kolonijoje aptikta narkotikų	Antanas Butkus
2001.05.26	Prieš narkotikus - su populiaria klasikine muzika ir liaudies daina	Aida Marteckaitė
2001.05.29	Gamykla	
2001.05.29	Pareigūnų žioplumas sužlugdė narkotikų prekeivių bylą	Rūta Skatikaitė
2001.06.01	Teatrų festivalio scenoje vaidino ir buvę narkomanai	Aida Murauskaite
2001.06.02	Panevėžio mero sūnus - narkotikų istorijoje	Jaunius Pocius
2001.06.02	Policija laužė narkotikų platintojos buto duris	Simas Adomaitis
2001.06.04	Aš noriu gyventi: infekuotos ŽIV narkomanės išpažintis	Vida Rimeikienė
2001.06.04	Menininkai prieš narkotikus	
2001.06.05	Narkotikų nešęs mokytojas liko laisvėje	Dalia Paulauskaitė
2001.06.05	Buvęs garbės konsulas - skandalo sukuryje	Eglė Digrytė, Aidas Žiliukas
2001.06.05	Panevėžio mero sūnui gresia baudžiamoji byla dėl narkotikų laikymo	Jaunius Pocius
2001.06.11	Klaipėda	
2001.06.15	Vilniuje konfiskuota 800 dozių heroino	Audrius Lingys
2001.06.18	Rūkyti skatina smalsumas ir noras lygiuotis į suaugusiuosius	Valdas Grigucevičius
2001.06.25	Lietuva rengiasi bendradarbiauti su ET Pompidu grupe	Vida Rimeikienė
2001.06.25	Mėlynas autobusiukas - ŽIV ir narkomanijos prevencijai	Marta Aidelytė
2001.06.26	Kova	
2001.06.28	Kaunas	
2001.06.28	Šunys ir narkotikai	
2001.07.05	Paranojinė šizofrenija netrukdė narkobizniui	Rūta Skatikaitė
2001.07.10	Kalinčiam vaikaičiui močiutė nešė narkotikus	
2001.07.13	"Empti" duetas nusprendė kovoti su heroinu	Simona Jansonaitė
2001.07.16	Jaunimą į narkomanijos liūną klampina smalsumas	Valdas Grigucevičius
2001.07.16	Morfijus - pavojinga narkotinė medžiaga	Valdas Grigucevičius
2001.07.16	Į Latviją vežti narkotikai	
2001.07.19	Aktoriui paskirtas gydymas nuo narkomanijos	

2001.07.20	A.Sabonis stovyklautojams pasakojo apie pinigus, šaltibarščius ir narkotikus	Kristina Kučinskaitė
2001.07.21	Ekstremistinio ligoninėje - abejotini vaistai	Aušrinė Šėmienė
2001.07.23	Gydymas metadonu - veiksmingas, tačiau ne visiems prieinamas	Aida Marteckaitė
2001.07.23	Hepatitis C sparčiai plinta tarp narkomanų	Valdas Grigucevičius
2001.07.26	Pinigų stingantys narkomanai plėšikauja vidury dienos	Andrius Brazas
2001.08.02	Uostamiestyje suimti du narkotikų pardavėjai	Virgis Strakšys
2001.08.10	Vairuotojus apiplėšinėjo narkomanų pora	Edita Kaunickaitė
2001.08.14	Kaliningrade sulaikytas kaunietis heroino prekeivis	Andrius Brazas
2001.08.16	Narkotikai	
2001.08.18	Narkomanija	
2001.08.24	Pasienyje sulaikytas narkotikų kurjeris	Dalia Byčienė
2001.08.27	Priklausomybės ligų centras naujų patalpų neieškos	Vidas Petraitis
2001.08.27	Filmą "Kokainas" ragina pamatyti ir medikai	
2001.08.28	Vilniečio mašinoje rasta heroino	Odeta Kaunaitė
2001.08.28	Mokslininkų ir medikų iniciatyva bus steigama Socialinių ligų asociacija	
2001.08.28	Simbolika	
2001.08.30	"Kokainas"	
2001.08.31	Pagonių festivalyje vietos atsirado ir narkotikams	Mindaugas Peleckis
2001.08.31	Alytus	
2001.09.01	Alija galėjo žūti dėl narkotikų	
2001.09.03	Metadono programa - svarbi narkomanijos gydymo dalis	Valdas Grigucevičius
2001.09.06	Dokumentus klastojusią tardytoją demaskavo narkomanas	Rūta Skatikaitė
2001.09.06	Valtyje rasta narkotikų siunta	
2001.09.10	Kolumbija JAV paaukojo narkotikų baroną	
2001.09.10	Kvaišalais streso malšinti neverta	Saulius Monkevičius
2001.09.17	"Demetra" tiesia pagalbos ranką sostinės narkomanams	Valdas Grigucevičius
2001.09.20	Kaunietišku narkotikų pardavėjas - Amerikoje	Olava Strikulienė
2001.09.20	Lietuvių sutvarkytas sraigtasparnis kovos su narkotikais Pakistane	

2001.09.24	Konfiskuoti narkotikai - slaptoms operacijoms	Audris Kutrevičius
2001.09.24	Svarbiausia - narkomanų psichosocialinė rehabilitacija	Valdas Grigucevičius
2001.09.25	Šiaurietės marihuana - plaučių uždegimui gydyti	Sidas Aksomaitis
2001.09.26	Narkotikus Šiaurietų policininkai veža sunkvežimiais	Sidas Aksomaitis
2001.09.29	Grybai mutantai prieš narkotikus	
2001.10.01	Sąmoninga visuomenė užkerta kelią narkomanijai	Valdas Grigucevičius
2001.10.02	R.Paksas sako, jog rūpestis mokyklomis neturėtų mažėti	Irena Babkauskienė
2001.10.05	Meri Blaidž atsikratė narkotikų, netikusių draugų	
2001.10.05	Prieš teismo procesą dingo trys amfetamino gamintojai	Olava Strikulienė
2001.10.08	Lietuvoje žmonės kenčia nuo priklausomybės ligų	Valdas Grigucevičius
2001.10.08	Pagalba sostinės narkomanams - automobilyje	Valdas Grigucevičius
2001.10.15	Pagalba Klaipėdos narkomanams - anoniminiame kabinete	Aleksandras Slatvickis
2001.10.16	Narkotikų biznio byla tiriama nedalyvaujant kaltinamajam	Rūta Skatikaitė
2001.10.20	Afganistano heroino byla virš Lietuvos	Audrius Lingys
2001.10.22	Klaipėdoje veikia anoniminiai kabinetai narkomanams	Snieguolė Gelžinytė
2001.10.23	Kariai svaiginasi narkotikais	
2001.10.29	Švietimas narkotikų klausimais - nuo pradinių klasių	Vida Rimeikienė
2001.10.30	Dukrą į narkotikų verslą įtraukė motina	Audrius Lingys
2001.11.05	Kauno priklausomybės ligų centre - pagalba narkomanams ir alkoholikams	Vidmantas Obelienius
2001.11.05	Vaikų narkomanija ir alkoholizmas - problema ne tik Lietuvoje	Aida Marteckaitė
2001.11.05	Mobilus švirkštų keitimo punkto maršruto Vilniaus mieste grafikas	
2001.11.08	Teroristai sugalvojo naują klastą	Alfredas Zdramys
2001.11.08	Teismas suabejojo toną marihuanos gabenusio vyro sutrikusia psichika	Darius Čiužauskas
2001.11.09	Medikai slepia informaciją apie narkomanus	Darius Čiužauskas
2001.11.09	Šiaurietės bute - psichotropinės medžiagos	Sidas Aksomaitis

2001.11.09	ONTT akcija prieš Kauno narkotikų mafiją	Olava Strikulienė
2001.11.12	Naujas dienos centras vaikams narkomanams	Aida Marteckaitė
2001.11.15	Narkotikai nusinešė dviejų moksleivių gyvybes	Rūta Skatikaitė
2001.11.16	Du smūgiai narkoprekeiviams	Darius Plungė
2001.11.17	Kanapės automobilyje	Rūta Jankuvienė
2001.11.17	Dar viena narkotikų siunta	
2001.11.19	Vilniuje decentralizuojama pagalba narkomanams	Aida Marteckaitė
2001.11.22	Mirė perdozavusi narkotiku	Darius Čiužauskas
2001.11.23	Generolas pirkė heroiną	
2001.11.30	Sulaikytos dvi Vilnių siaubusios narkomanų gaujos	Mindaugas Peleckis
2001.11.30	Breiko šokėjai - prieš narkotikus ir alkoholį	Aida Murauskaite
2001.12.03	Vaikai vartoja narkotikus ir rūko	
2001.12.03	Gimnazistės piešinyje - neapykanta narkotikams	
2001.12.05	Narkotikai - ir talibų, ir opozicijos pinigų šaltinis	
2001.12.08	Per anksti legalizuoti narkotikus	
2001.12.10	Narkotikų barono skydu tapo penkiametis sūnus	Audrius Lingys
2001.12.12	Druskininkai	
2001.12.12	Narkotikų versle - Ogureco gaujos šešėlis	Audrius Lingys
2001.12.12	Marihuana neišskyrė daugiavaikės motinos ir atžalų	Sidas Aksomaitis
2001.12.17	Narkomanijos problema Europos šalyse išlieka opi	Ona Grimalauskienė
2001.12.18	Sulaikyta narkotikų siunta	
2001.12.19	Nuteistajam perduotas švirkštas su įtartinu skysčiu	Sidas Aksomaitis
2001.12.22	Antikūnai ieško narkotikų	
2001.12.24	Už kvaišalų gamybą - pirmosios baudmės	Odeta Kaunaitė
2001.12.24	Sprendžiama, kaip patikrinti, ar vairuotojai nevartoja narkotikų	Marta Aidelytė

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Lietuvos ryte“ 2002 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2002.01.05	Iš kvaišalų gniaužtų dainininką išvadavo meilė	Ramūnas Zilnys
2002.01.05	Skurstanti studentė prekiaavo kvaišalais	Loreta Juodzevičienė
2002.01.08	Kvaišalų prekiautojos suvaidino skalbėjas	Jadvyga Pekarskaitė

2002.01.08	Narkotikų prekiautojai išgirdo nuosprendį	Aušra Pilaitienė
2002.01.09	Kvaidžių akivarai per vargus paleidžia savo aukas	Laima Žemulienė
2002.01.12	Aktorei - rūpesčiai dėl narkotikų	
2002.01.14	Britų numylėtinis buvo įbridęs į kvaidžių liūną	
2002.01.16	Apkvaidžęs paauglys merdėjo gatvėje	Inga Smalskienė
2002.01.16	Princo elgesys sudomino policiją	
2002.01.19	Lėbavimas - princo bandymas sklaidyti atostogų nuobodulį	Vytas Rudavičius
2002.01.21	Melagingi kvaidžių pėdsakai kelia paniką	
2002.01.21	Narkotinę ekstazę dažnai lydi mintys apie savižudybę	Laima Žemulienė
2002.01.21	Narkotikai	
2002.01.22	Smūgis narkomanų priebėgai	Rasa Čergelienė
2002.01.25	Plėšikas moteris gąsdina švirksčiu	Milda Kuizinaitė
2002.01.25	Vilnius	
2002.01.28	Atėmė narkotikus	Tautvydas Kontrimavičius
2002.01.29	Bare peršautas kokaino gabentojas	Gediminas Pilaitis
2002.01.31	Vilniuje mažėja žudikų, o daugėja narkomanų	
2002.02.01	Narkomanijos prevencijai skirti renginiai vyks visus metus	
2002.02.01	Bokso pirštiniuose - kvaidžių slėptuvė	
2002.02.02	Šviesių praeitį narkomanų šeimai primena tik kilmingas šuo	Milda Kuizinaitė
2002.02.04	Įkliuvo keturi kvaidžių platintojai	Aušra Pilaitienė
2002.02.05	Lietuvos pilietis siekia parklupdyti Vokietiją	Dalia Gudavičiūtė, Jolita Venckutė
2002.02.06	Iš namų išvarytą paauglį vakarais paguodžia prostitutės	Gasanovas, Vaitkevičiūtė
2002.02.06	Peršautas kokaino prekiautojas neišgyveno	Gediminas Pilaitis
2002.02.06	Vilniuje padaugėjo narkomanų	Jovita Jarutienė
2002.02.11	Skrandis tapo kokaino slėptuve	
2002.02.14	Į kalėjimą - kvaidžiais įdarytos džiovintos slyvos	
2002.02.14	Pavilnio sodininkų sodybas siaubia narkomanai	Arūnas Dumalakas
2002.02.21	Lietuvis Estijoje įkliuvo dėl kokaino	
2002.02.21		
2002.02.22	Narkotikai	
2002.02.23		
2002.02.23	Podiumo dievaitė paslapčia vaduojasi iš kvaidžių akivaro	Vytas Rudavičius
2002.02.28	Įkando pasieniečiui	Aldona Jankauskienė

2002.02.28	Du lietuviai įkliuvo dėl kokaino	
2002.02.28	Apelsinuose - kvaišalų ampulės	Loreta Juodzevičienė
2002.03.02	Princas išsisuko nuo kaltinimų dėl narkotikų	
2002.03.02	Kokaino rojus virsta sumaištis valdomis	
2002.03.06	Čigonų tabore - smūgiai kvaišalų prekybai	
2002.03.07	Iš Talino važiavusio vilniečio kepurėje aptikta amfetamino	
2002.03.07	Policininkų akivaizdoje - čigonų atgaila	Arūnas Dumalakas
2002.03.08	Narkotinė žaliava gabenama iš Baltarusijos	
2002.03.08	Sučiupti trys ginkluoti prekyautojai narkotikais	
2002.03.09	Panevėžyje įkliuvo prekyautojai narkotikais	Rasa Stundžienė
2002.03.12	Nuo nelaukiamų atvykėlių taborą sergi žvalgai	Arūnas Dumalakas
2002.03.13	Narkomanams gydytojų pagalba prireikia vis rečiau	Ligita Valonytė
2002.03.16	Troškimas praturtėti - stipresnis už baimę įkliūti	Sigita Nemeikaite, Daiva Zimblienė
2002.03.20	Vilnietės kalbos apie kančias sukėlė abejonių	
2002.03.23	Meksikos teisėsauga ardo šalies narkotikų mafijos lizdą	
2002.03.26	Kvaišalų prekeiviai neteko laisvės ir turto	Gediminas Pilaitis
2002.03.28	Įteisinti vaikų testai dėl narkotikų	
2002.04.02	Roko veteranai susiriejo dėl narkotikų	
2002.04.04	ŽIV sparčiai platina narkomanai	
2002.04.08	Narkomanės naujagimis patyrė abstinenciją	Aldona Jankauskienė
2002.04.09	Buvę narkomanai dalijosi blaivėjimo patirtimi	Lina Lileikienė
2002.04.11	Niujorko meras įveltas į marihuanos reklamą	
2002.04.12	Sūnus už gročių, o motina - į direktores	Virginija Petrauskienė
2002.04.13		
2002.04.13	Devyniolikmetė tapo narkomanų įkaite	Jadvyga Pekarskaitė
2002.04.15	Įkaite buvusią merginą tebekausto baimė	Arūnas Karaliūnas
2002.04.17	Tėvai nerimauja dėl nesėkmingos kovos su narkomanija	
2002.04.18	Už vogtus daiktus - narkotikai	Arūnas Dumalakas

2002.04.22	Kolonijos vairuotojas tapo narkotikų tiekėju	Loreta Juodzevičienė
2002.04.24	Narkotikų platintojas ir kvaišalų auka vėl susitiko	Aušra Pilaitienė
2002.04.27	Šlaunelėse - vaistai	Loreta Juodzevičienė
2002.04.27	Mažeikiuose - dar vienas smūgis narkomanams	Rasa Čergelienė
2002.05.02	Lietuviški pasai užsienyje išduoda kvaišalų vežėjus	Donatas Stravinskas
2002.05.03	Vilniuje demaskuotas prekyautojas narkotikais	Sigita Nemeikaitė
2002.05.04	Mokiniai svaiginasi	Aldona Jankauskienė
2002.05.04	Narkotikų baimė verčia ligonius kęsti nepakeliamus skausmus	Danutė Jonušienė
2002.05.04	Sereikiškių parkas - nauja narkotikų prekyvietė	Arūnas Dumalakas
2002.05.16	Duonos kepykloje prieglaudą rado narkomanai	Saulius Jarmalis
2002.05.22	Narkomaną mirtis ištiko devynaukščio namo lifte	Milda Kuizinaitė
2002.05.23	Įkalinimo įstaigų vadovai bejėgiai sustabdyti plintančius narkotikus	Donatas Stravinskas
2002.05.23	Pagrasinta švirksčiu	Milda Kuizinaitė
2002.05.24	ŽIV gali paversti nuteistuosius atstumtaisiais	Aldona Jankauskienė
2002.05.25	Po svaigios injekcijos - į atstumtųjų gretas	Danutė Jonušienė, Virginija Petrauskienė, Audronė Filimanavičienė
2002.05.25	ŽIV baimė slopinama narkotikais	Aldona Jankauskienė
2002.05.28	Bandelių pardavėjas prekiaavo ir narkotikais	Loreta Juodzevičienė
2002.05.29	Lietuviai į Švediją vežė kvaišalus	Vytautė Šmaižytė
2002.05.29	Toksikologų patarimų dažniausiai prašo gydytojai	Ligita Valonytė
2002.06.01	Prieš gastroles - vizitas į narkomanų kliniką	
2002.06.05	Teniso kamuoliukuose - kvaišalai kaliniams	Aldona Jankauskienė
2002.06.06	Ispanai sučiupo hašišą vežusius lietuvius	Sigita Nemeikaitė
2002.06.20	Vokietijoje sulaikytas heroiną gabenęs kaunietis	Donatas Stravinskas
2002.06.21	Narkotikų prekeiviams kriminalistai nežada ramių dienų	
2002.06.26	Demaskuoti narkotikų gamintojai	
2002.06.27	Policija dairysis aguonų ir kanapių pasėlių	Gintaras Šiuparys
2002.06.27	Kovos su narkotikais dieną - viešos egzekucijos	
2002.06.27	Kvaišalais kimšti rūkalai kalinio	Loreta Juodzevičienė

	nepasiekė	
2002.06.29	Įkliuvo dėl kvaišalų	Genovaitė Rafanavičienė
2002.07.03	Narkotikus aptiko pasieniečių dresuotas šuo	Aušra Pilaitienė
2002.07.04	Narkotikų kurjeris iš Lietuvos kalės Suomijoje	Sigita Nemeikaitė
2002.07.04	Kvaišalų prekiautojas Vilniuje pateko į spąstus	
2002.07.04	Tauragėje - smūgiai narkotikų platintojams	Erika Baronaitė
2002.07.09	Muilo gabalėlyje - narkotikų dozė nuteistam vilniečiui	Loreta Juodzevičienė
2002.07.10	Vokietijoje heroino prekeiviams uždėti antrankiai	
2002.07.12	Už kvaišalus atsikaitydavo ir televizoriais	Jadvyga Pekarskaitė
2002.07.13	Abstinentą užgriuvo kvaišalų ieškotojai	Jadvyga Pekarskaitė
2002.07.18	Pakirto narkotikai	Jadvyga Pekarskaitė
2002.07.19	Prezidento artimuosius užgriuvo nemalonumai	
2002.07.19	Policija rovė kanapių derlių	
2002.07.23	Klaipėdoje įkliuvo žinomas narkotikų kurjeris	
2002.07.23	Trys Šiaulių narkomanai bandė pagrobti taksi	Ričardas Vitkus
2002.07.24	Narkomanas	
2002.07.25	Švirkštai	
2002.07.25	Kvaišalų prekeivių sandorį sužlugdė pareigūnai	
2002.07.25	Narkotikų platintojų grupuotėje - ir nėščioji	Aušra Pilaitienė
2002.07.30	Į laisvę sugrįžusį dvidešimtmetį pakirto narkotikai	Vygandas Trainys
2002.07.31	Narkomano bute aptiktas vogtų daiktų sandėlis	Gediminas Pilaitis
2002.08.01	Prekiautojai kvaišalais Kaune pateko į spąstus	Vygandas Trainys
2002.08.05	Švitrigailos gatvėje - kvaišalų prekyvietė	Arūnas Dumalakas
2002.08.07	Išsižadėję kvaišalų muzikantai šildosi šlovės spinduliuose	
2002.08.08	Atsargumas kvaišalų prekeiviams nepadėjo	Dovilė Kamarauskienė
2002.08.14	Švedai įkalino kvaišalus gabenusį lietuvį	Gediminas Pilaitis
2002.08.22	Aptikta narkotikų	
2002.08.23	Narkotikus broliui sesuo slėpė liemenėlėje	Algis Vaškevičius
2002.09.04	Heroinas	

2002.09.04	Aguonos	
2002.09.06	Po kraupių nelaimių - į pražūtingą narkotikų verslą	Sigita Nemeikaitė, Aušra Pilaitienė
2002.09.09	Į Vilnių sugrįžo ir narkomanai	Ligita Valonytė
2002.09.11	G.W.Busho dukterėčia vėl įkliuvo	
2002.09.14	Lietuvio mašinoje - 10 kilogramų amfetamino	
2002.09.17	Nuteistas kvaišalus į koloniją nešęs klaipėdietis	Aldona Jankauskienė
2002.09.17	Nelaisvėje nuteistieji svaiginasi kuo išmano	Loreta Juodzevičienė
2002.09.18	ŽIV nešiotojas pasienyje įkliuvo dėl aguonų	
2002.09.19	Narkotikai	
2002.09.20	Kovotojams su AIDS - narkomanų piketas	Danutė Jonušienė
2002.09.23	Aistros dėl tėvo dovanos narkomanui sūnui	Genovaitė Rafanavičienė
2002.09.27	Narkotikai	
2002.10.01	Kvaišalų kelyje į Alytaus koloniją - nauja kliūtis	Aldona Jankauskienė
2002.10.04	Nuteistam vyriškiui skirtų kvaišalų buvo aptikta batuose	Loreta Juodzevičienė
2002.10.08	Kanalizacijoje - kaliniams atneštas heroinas	
2002.10.10	Parlamentaro duktė neatsispiria kvaišalų traukai	Donatas Stravinskas
2002.10.10	Įkliuvo dėl narkotikų	
2002.10.12	Narkotikų įkaitus į pražūtį stumia artimųjų gailėstis	Irma Laužikaitė
2002.10.17	Heroino kurjeris įkliuvo naktį	Arvydas Lekavicius
2002.01.17	Narkotikų grėsmė - vis didesnė	
2002.10.19	Reabilitacijos centras - toliau nuo pagundos	Genovaitė Rafanavičienė
2002.10.22	Plėšikai auką gąsdino švirksčiu	Milda Kuizinaitė
2002.10.25	Apginti vaikus nuo narkotikų privalo ir gydytojai	Vaclovas Skavronskas
2002.10.26	Garsus aktorius alkoholį jau pakeitė narkotikais	
2002.10.29	Buęs teisėsaugininkas pardavinėjo kvaišalus	Loreta Juodzevičienė
2002.10.31	Narkotikai	
2002.11.02	Išsivaduoti iš kvaišalų gniaužtų narkomanui padėjo meilė	Danutė Jonušienė
2002.11.05	Narkotikai	
2002.11.06	Pareigūnų spąstuose - narkotikų tiekėjai	Gediminas Pilaitis
2002.11.06	Kokaino gabentojas kalės devynerius metus	
2002.11.06	Buvę narkomanai siūlo perteikti	Tautvydas Kontrimavičius

	savo patirtį	
2002.11.06	Kvaišalai	
2002.11.09	Užklypta prekeivė rijo kvaišalus	Jadvyga Pekarskaitė
2002.11.21	Ministras atjaučia narkomanus	
2002.11.23	Moteris kvaišalų puodą užsipylė ant galvos	Loreta Juodzevičienė
2002.11.23	Narkomanai Kirtimų gyventojus išmokė visada žiūrėti po kojomis	Arūnas Dumalakas
2002.11.25	Klaipėdoje - smūgis narkotikų prekeiviams	Aušra Pilaitienė
2002.11.27	Išmokytas šuo kolonijoje ieškos narkotikų	Loreta Juodzevičienė
2002.11.29	Kalinams - kvaišalai ir telefonai	Aldona Jankauskienė, Loreta Juodzevičienė
2002.12.02	Dovanos kaliniams - kvaišalai ir prostitutės	
2002.12.03	Narkotikų platintojų akys krypsta į Ispaniją	
2002.12.03	Medikai gelbsti sužeistos narkomanės gyvybę	Loreta Juodzevičienė
2002.12.04	Kaliniams per tvorą vėl skrieja kvaišalai	Aldona Jankauskienė
2002.12.07	Išsikeičęs nuteistasis kolonijoje organizavo bado akciją	Loreta Juodzevičienė
2002.12.14	Be pavadinimo	
2002.12.24	Kolonijos darbuotojas tapo narkotikų prekeiviu	
2002.12.27	Nuteistasis narkotikus slėpė intymioje vietoje	Loreta Juodzevičienė
2002.12.28	Iš narkotikų liūno - į maitinimo verslą	Beata Bukotaitė
2002.12.31	Iš Lietuvos į Švediją buvo plukdomi kvaišalai	

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Respublikoje“ 2002 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2002.01.04	Kuo dažniau į klubą - tuo daugiau kvaišalų	Irena Babkauskienė
2002.01.05	Narkotikai vietoj saldainių	
2002.01.09	Narkotikai	
2002.01.11	Narkotikų verslo šaltinis teka iš vaistinių	Aušrinė Šėmienė
2002.01.12	Narkotikų gamintojai susprogdino šešiabutį	Darius Čiužauskas
2002.01.16	Prevencija	
2002.01.17	"Kokaino" filmo režisierius mirė ne nuo kokaino	

2002.01.17	Princui Hariui gali grėsti teismai	
2002.01.22	Narkotikai klube "Jet Set"	
2002.01.22	Senelė nužudyta dėl kvaišalų	
2002.01.23	Narkotikai	
2002.01.24	Vyriausybė skolinga narkotikų prekeiviui	
2002.01.26	Bananų dėžėse - kokainas	
2002.02.04	Raginimas gyventi su narkotikais sukėlė šoką	Aida Marteckaitė
2002.02.05	Sučiuptas Vilnių su švirksčiu terorizavęs plėšikas	Mindaugas Peleckis
2002.02.06	Mirė narkotikų gabentojas	Darius Čiužauskas
2002.02.11	Baltosios mirties kroviny - "mulo" pilve	Mindaugas Peleckis
2002.02.11	Estas vežė marihuaną	
2002.02.12	Narkotikų kurjeris atidavė visą krovinį	Audris Kutrevičius, Audrius Lingys
2002.02.13	Skuodiškis narkotikų kurjeris liko be atlygio	Audris Kutrevičius
2002.02.14	Kokainas	
2002.02.15	Lietuviai klimpsta kokaino kelyje	Sidas Aksomaitis, Mindaugas Peleckis
2002.02.27	Prie mokyklos - maišai narkotikų	Algis Vycinskas, Tadas Karečka
2002.02.28	Narkotikų kurjerei - 81 metai	
2002.02.28	Ardomas prekeivių narkotikais voratinklis	Mindaugas Peleckis
2002.02.28	Lietuviai mėgsta kokainą	
2002.03.01	Narkotikų verslas parklupdė Lietuvos čempioną	Valė Čeplevičiūtė, Audris Kutrevičius
2002.03.07	Čigonai vėl nušluostė nosis policininkams	Genė Karklienė
2002.03.08	Narkotikų prekeivis klajoja po ligonines	Aurimas Kucius
2002.03.09	Kokainas tebeskrido ore	
2002.03.09	Moksleivių arsenalas - heroinas, marihuana, amfetaminas	Jaunius Pocius
2002.03.15	Čigonų taboras žengia už gročių	Audrius Lingys
2002.03.24	Holivudo žvaigždžių gyvenimas narkotikų liūne	
2002.03.25	Narkotikai	
2002.03.28	Broliai šėką pjovė narkomanams	
2002.03.28	Mokytojai įpareigoti gelbėti apkvaišusius vaikus	Loreta Čėsniienė
2002.03.30	Narkotikų gabenimu kaltinta vokietė išvengs mirties	
2002.04.11	Kokainas moters kūno ertmėse	
2002.04.11	Teks prisiminti jaunystės klaidas	
2002.04.13	Kauno narkomanai pagrobė moksleivę	Olava Strikuliene
2002.04.15	Suimti du merginą pagrobę	Olava Strikuliene

	narkomanai	
2002.04.15	Teroristai atvėrė kelius narkotikams	
2002.04.15	Berniukų chorai - prieš smurtą ir narkomaniją	Aida Murauskaitė
2002.04.20	"T-Market" Panevėžyje apiplėšė narkomanai	Jaunius Pocius
2002.04.22	Sunaikinta 100 tonų opiumo	
2002.04.25	Iš narkomanijos liūno vaduojami jau ir vienuolikmečiai	Aida Marteckaitė
2002.04.29	Narkotikų dozėje - mirtį nešantis virusas	Agne Pačkauskaitė
2002.04.29	Užkardos narkotikų platintojams	Dalia Byčienė
2002.05.02	Lietuvaičių nuotykis Pietų Amerikoje	
2002.05.02	Dėl motinystės atsisakė marihuanos	
2002.05.16	Narkotikų kelias: iš Jamaikos į Panevėžį	
2002.05.22	Narkomanija	
2002.05.25	Kovai su narkomanija trūksta politinės valios	Greta Strimaitė
2002.05.29	Švedijoje lietuviai gabeno narkotikus	
2002.06.04	Narkotikai	
2002.06.05	Lietuviai iš Afrikos gabeno rekordinį hašišo krovinį	Mindaugas Peleckis
2002.06.05	Prie kolonijos - pasala narkotikų platintojams	Dalia Paulauskaitė
2002.06.06	Valdžia bandys stabdyti narkomaniją ir ŽIV	Loreta Čėsniienė
2002.06.07	Mažeikiai prieš narkotikus kovos tarptautinėje organizacijoje	Sigitas Skabeikis
2002.06.07	Druskininkų kurorto teritorijoje - narkomanų reabilitacijos centras	Algirdas Jakas
2002.06.08	Kaliniai toliau rūko žolę	
2002.06.15	Žudyti tėvus sūnų pastūmėjo narkotikai	Olava Strikulienė
2002.06.17	Kuriamas Nacionalinis narkotikų kontrolės biuras	Vida Rimeikienė
2002.06.20	Kad įkliuvo, tai įkliuvo	
2002.06.21	Narkotikų prekeiviai gerokai sotesni nei komisarai	
2002.06.24	Buvęs tenisininkas iki teismo sėdi kalėjime	Aurimas Kucius
2002.06.25	Raganos svaiginosi narkotikais ir ieškojo lengvatikių	Mindaugas Peleckis
2002.06.26	Švirkštai - naujas plėšikų ginklas	Alfredas Zdramys
2002.06.27	Kolonijoje vėl rasta narkotikų	
2002.06.27	Narkomanų slėptuvė - šalia policijos komisariato	Jaunius Pocius
2002.07.04	Narkotikų prekeivis turėjo ir grybų	

2002.07.11	Naujovės	
2002.07.13	Didžioji Britanija pasiduoda prieš hašišą	
2002.07.17	Lietuvis norėjo užmigdyti 80 tūkstančių švedų?	
2002.07.24	Narkomanas sulaukė šturmo	
2002.07.25	"Vilniaus brigada" pasmaugė narkotikai ir alkoholis	Alfredas Zdramys
2002.07.27	Narkomanų mirties vieta - čigonų taboras	Mindaugas Peleckis
2002.07.27	Biržuose vaikus globojo narkomanas	Jaunius Pocius
2002.07.30	Narkotikai - mūsų vaikų problema	
2002.07.31	Kanapės	
2002.08.03	Kanapės	
2002.08.05	Jaunimas mokosi gyventi be svaigalų	
2002.08.08	Kaune prekiauta kvaišalais	Odetta Kaunaitė
2002.08.12	Ant ežero kranto - gyvenimo be svaigalų pamokos	Aida Marteckaitė
2002.08.17	Patrulis iš policijos spruko su tabletėmis	Darius Čiužauskas
2002.08.28	Narkotikai sau	
2002.08.29	Gaujos narys - su narkotikais	Dalia Paulauskaitė
2002.08.31	Saldus kelias į beprotybę	
2002.08.31	"Politika - tai mes visi"	Jakobas Bure
2002.09.04	Tarp narkotikų aukų buvo ir vienuolikmetė	Mindaugas Peleckis
2002.09.05	Veteranų patalpas nusiaubė narkomanas	Darius Čiužauskas
2002.09.05	Kokainas	
2002.09.06	Klaipėdoje sulaikyti narkotikų prekeiviai	Darius Čiužauskas
2002.09.13	Narkologijos centro įskaitoje - 9-metė	
2002.09.14	Kalėjimų rašytojas norėtų mirti nuo perdozavimo	Milda Kniezaitė
2002.09.16	Konfiskuotos 4 tonos kokaino	
2002.09.16	Narkotikų gaudyklė veikia	
2002.09.16	Narkomanų kaimynystė nepageidaujama	Aida Marteckaitė
2002.09.18	ŽIV nešiotojas per sieną bandė pernešti aguonų galvučių	
2002.09.23	Misteris Metadonas Vilniuje sutiko aršų priešininką	Aušrinė Šėmienė
2002.09.26	Po paslapties šydu - narkotikų kelias	Audrius Lingys
2002.10.04	Turto prievartautojui - lytinių hormonų siuntinys	Dalia Byčienė
2002.10.05	Narkomanų rehabilitacijos centro veikla stabdo valdžios priešiškus	Aida Murauskaitė
2002.10.07	Moksleivius įveikė dūmelis	

2002.10.09	Politiko dukros kišenėje - heroinas	Alfredas Zdramys
2002.10.12	Tėvas padavė V.Hiuston į teismą	
2002.10.12	Apsinuodiję moksleiviai kaltina limonadą	Olava Strikulienė
2002.10.15	Hepatitą C platina narkomanai	
2002.10.17	Kvaišalai	
2002.10.18	Vaikai svaiginasi "žolę"	
2002.10.18	JAV prezidento dukterėčia atsidūrė už groto	
2002.10.21	Tarpžinybinis bendradarbiavimas yra svarbus kovojant su narkotikų plitimu	Vida Rimeikienė
2002.10.21	Už saugią mokyklą	Roza Dimentova
2002.09.25	Alytaus kolonijai liko vadovauti K.Jasmontas	Dalia Paulauskaitė
2002.11.06	Narkotikų kurjeris - už groto, kokainas - šunims	Audris Kutrevičius
2002.11.06	Klaipėdos moksleivės kvaišalais prekiaavo per pertraukas	Darius Čiužauskas
2002.10.09	Pasaulio narkobaronas paleistas į laisvę	
2002.11.12	Jauni lenkai gabena narkotikus	
2002.11.13	Alytuje kuriamas gydymo metadonu kabinetas	Algirdas Jakulis
2002.11.14	Narkomano meilė paauglei virto košmaru	Darius Čiužauskas
2002.11.21	Čigonų vadovo žmona prekiaavo narkotikais	Audrius Lingys
2002.11.25	Atleista kolonijos gydytoja teigia mačiusi per daug	Dalia Paulauskaitė
2002.11.25	Sumaniausi kovos su narkotikais strategai - televizijos laidoje	Vida Rimeikienė
2002.11.26	Narkotikai	
2002.11.26	Marijampolės kolonijoje narkotikų ieškos šuo	Dalia Byčienė
2002.11.27	Moksleivius šokiravo kvaišalų propaganda virtęs renginys prieš AIDS	Juratė Kiliulienė
2002.11.30	Po narkotikų porcijos - šūviai į draugus	
2002.12.02	Nebevartojantys kvaišalų narkomanai turės galimybę dirbti	Aida Marteckaitė
2002.12.02	Marijampolės narkomanai per savaitę patyrė dvi nelaimes	Dalia Byčienė
2002.12.14	V.Hiuston bijo netekti dukters	
2002.12.17	Narkotikų mafija plovė pinigus Latvijoje	
2002.12.23	Motinos ir sesers lauknešėlyje - narkotikai	Dalia Byčienė
2002.12.27	Narkotikai tiesiojoje žarnoje	

2002.12.27	Kvaišalai	
2002.12.28	Rekordinė narkotikų siunta	
2002.12.30	Heroinas	
2002.12.30	Kelte iš Lietuvos - sunkvežimis kvaišalų	Eglė Digrytė
2002.12.30	Kolonijos gydytoja prabilo apie narkotikų verslo tinklą	Dalia Paulauskaitė
2002.12.31	Ar prisipažinimas dar išgelbės Vitni Hiuston?	

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Lietuvos ryte“ 2003 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2003.01.04	Kaliniai tikrina kolonijos pareigūnų budrumą	
2003.01.08	Amfetamino byloje - dar vienas įtariamasis	Jadvyga Pekarskaitė
2003.01.11		
2003.01.18	Raktas į vyro turtus - keli lašai klofelino	???
2003.01.18	Žygį per pasaulį heroinas pradėjo nuo vaistinių lentynų	
2003.01.21	Sulaikyti kvaišalus vežę du latviai	
2003.01.23	Narkomafija laukia gegužės	Virginija Petrauskienė, Donatas Stravinskas
2003.01.23	Alytaus kolonija apversta aukštyn kojomis	Aldona Jankauskienė
2003.01.29	Kolonijos sandėlininkas - kvaišalų tiekėjas	Loreta Juodzevičienė
2003.01.29	Ligoninėje - apsvaigusios paauglės	Gintaras Šiuparys
2003.01.30	Susekė pagal kvapą	
2003.01.31	Prekiavo kvaišalais	Virginija Petrauskienė
2003.02.03	Kalinčiam bičiuliui - kvaišalai ir telefono kortelės	Loreta Juodzevičienė
2003.02.05	Laisvė ir kvaišalai susuko buvusiam kaliniui galvą	Loreta Juodzevičienė
2003.02.06	Studento išradimas - kanapių lysvės bute	Gediminas Pilaitis
2003.02.06	Buto sienoje paslėptus kvaišalus aptiko šuo	Ričardas Vitkus
2003.02.16	Narkotikų platintojui - 8 metai nelaisvės	Genovaitė Rafanavičienė
2003.02.12	Vežti narkomanus į areštinę prireikė trijų reisų	Milda Kuizinaite
2003.02.12	Poliklinika nori atsikratyti narkomanų kaimynystės	Justas Rožėnas
2003.02.13	Nuteistojo kišenėje pareigūnai rado kvaišalų	Loreta Juodzevičienė

2003.02.14	Moterų išsiilgę kaliniai žagina vieni kitus	Loreta Juodzevičienė
2003.02.14	Įkliuvo dėl narkotikų	
2003.02.14	Prieš čigonų taborą - policininkų pajėgos	
2003.02.15	Pasislėpti nuo nelaimės - į valkatų ir narkomanų būstus	Arūnas Dumalakas
2003.02.15	Prisiuostęs klijų vyras grobė mokyklos kreidą	Tautvydas Kontrimavičius
2003.02.18	Narkomanas į laisvę spruko su šlepetėmis	Arūnas Dumalakas
2003.02.18	Kvaišalų kurjeris pasienyje pateko į spąstus	Arvydas Lekavičius
2003.02.18	Užpuolikas gatvėje jaunuoliui į ranką įbedė švirkštą	Arūnas Dumalakas
2003.02.19	Nuteistajam - neiprastai įdarytas kopūstas	Loreta Juodzevičienė
2003.02.19	Narkotikų kurjeris sės į teisiamųjų suolą	Arvydas Lekavičius
2003.02.20	Narkotikai	
2003.02.21	Atsargumas nepadėjo kvaišalų prekeiviui	Ričardas Vitkus
2003.02.21	Narkotikų verslą trikdo reidai	Milda Kuizinaite
2003.02.22	Kirtimų čigonų tabore įkliuvo jauna narkotikų gamintoja	Milda Kuizinaite
2003.02.22	Žmona savo vyrui atnešė kvaišalų	
2003.02.27	Kvaišalai nuteistajam perduoti prie tėvo karsto	
2003.03.03	Įkliuvo dėl kvaišalų	
2003.03.18	Narkomanė atkeršijo dūriu į ranką	Milda Kuizinaite
2003.03.19	Narkomanus vėl vežė sunkvežimiu	Arūnas Dumalakas
2003.03.20	Planus sugriovė žalingas įprotis	
2003.03.22	Narkotikų prekeivis didžiuojasi akių dūmimo spektakliais	
2003.03.24	Vaistais nuodijosi nepilnamečiai	Sigitas Savickas
2003.03.24	Apgautas aguonų prekeivis guodėsi policijai	Loreta Juodzevičienė
2003.04.01	Kolonijoje rasta narkotikų, peilių, telefonų ir pornografijos	
2003.04.02	"Trail Blazers" žaidėjams - bėdos dėl narkotikų	
2003.04.04	Labirintas atspindėjo mokinių požiūrį į seksą ir kvaišalus	Lina Balčiūnaitė
2003.04.04	Narkotikų rykštė skaudžiausiai smogė dviems abiturientams	Loreta Juodzevičienė
2003.04.05	Sąsiuvinyje buvo įrengta heroino slėptuvė	Aldona Jankauskienė
2003.04.05	Pajusti laisvės skonį kaliniams padeda pinigai	Donatas Stravinskas
2003.04.07	Sausainiai kaliniui - su įdaru	

2003.04.07	Utenoje -smūgis kvaišalų platintojų grupei	Tautvydas Kontrimavičius
2003.04.11	Narkotikų prekyba tapo visos šeimos verslu	Darius Krasauskas
2003.04.12	Kvaišalų gamintojas bute sukėlė sprogimą	Aušra Pilaitienė
2003.04.19	Įkliuvo	
2003.04.23	Tėvai savo sūnui atnešė kvaišalų	
2003.04.26	Kauniečio trumpikėse - kvaišalai	Loreta Juodzevičienė
2003.04.26	Iš Kauno į Europą teka sintetinių kvaišalų upės	Arvydas Lekavičius
2003.05.02	Amfetamino gamybos organizatoriai atsidūrė areštiniėje	Jadvyga Pekarskaitė
2003.05.03	Apsinuodijo	
2003.05.03	Pchenjanui - narkotikų šešėlis	
2003.05.05	Įspėjimas rūkantiesiems kanapės	
2003.05.06	Kvaišalų prekeivis bausmę atliks darbovietėje	Loreta Juodzevičienė
2003.05.08	Narkotikų kontrabandą aptiko muitininkų šuo	Aldona Jankauskienė
2003.05.19	Lakūno dingimo istoriją gaubia kvaišalų gamintojų šešėlis	Jadvyga Pekarskaitė
2003.05.20	Narkotikais svaiginasi ir taksistai	
2003.05.22	Slaptas Klaipėdos policijos agentas spruko į Daniją	Gediminas Pilaitis
2003.05.22	Narkotikai	
2003.05.30	Narkotikai	
2003.05.30	"Tulpiniai" savo auką suplėšė tarsi maitvanagai	Donatas Stravinskas
2003.06.17	Gaują pražudė raminamieji vaistai	Beata Dainiūtė
2003.06.18	Į butus brovėsi narkomanų gauja	Loreta Juodzevičienė
2003.06.20	Didėjanti kvaišalų pasiūla mažina jų kainą	
2003.06.20	Nuteistąjį norėta pavaišinti ananasu su hašišu	
2003.06.25	Policininkus pribloškė narkotikų reklama	Arūnas Dumalakas
2003.06.26	Narkotikai	
2003.07.01	Mašinos slėptuvėje - kvaišalai	Dovilė Kamarauskienė
2003.07.03	Amerikos garsenybės šeimoje - narkotikai ir smurtas	
2003.07.04	Milžiniška kokaino siunta metė šešėlį ir ant klaipėdiečių	Gediminas Pilaitis
2003.07.09	Narkotikai	
2003.07.10	Kvaišalai	
2003.07.11	Įžulūs narkomanai į degalinę sugrįžo po dviejų valandų	Arūnas Dumalakas
2003.07.24	Narkotikų prekeivis vėl įkliuvo	Jadvyga Pekarskaitė
2003.07.26	Pasaulio čempionas purtosi kokaino dėmės	Egle Šilinskaitė

2003.07.30	Narkotikai	
2003.07.30	Šalia bėgių - narkomano lavonas	Arūnas Dumalakas
2003.08.02	Kvaišalai	
2003.08.07	Narkotikų kurjeriui teks kalėti Italijoje	Arvydas Lekavičius
2003.08.07	Pareigūnai nuėmė narkotikų derlių	Rolandas Parafinavičius
2003.08.07	Narkomanai vėl sėja paniką	Beata Bukotaitė
2003.08.08	Užklupti Šiaulių narkomanai barstė aguonas	Gintaras Šiuparys
2003.08.08	Narkotikai	
2003.08.14	Meikštų reabilitacijos centrą remia norvegai	Tautvydas Kontrimavičius
2003.08.16	Paslėptus narkotikus surado muitininkų šuo	Aldona Jankauskienė
2003.08.18	Meksikos narkomafijai - dar vienas smūgis	
2003.08.22	Kvaišalų kelio pradžia - nuošalūs kaimai	Liucija Burbienė
2003.08.23	Įspūdingas radinys	
2003.08.26	Narkomanija: nepažintas priešas neįveikiamas	Vytautas Valevičius
2003.08.28	Kvaišalai	
2003.08.29	Nuosprendis narkotikų kurjeriui	
2003.08.29	Norvegai nuteisė kvaišalus vežusią lietuvę	Birutė Dainytė
2003.09.02	Atsainus politiko požiūris į narkomaniją nustebino	Artūras Melianas
2003.09.02	Olandai hašišą galės pirkti ir vaistinėse	
2003.09.03	Šuo varo į neviltį kvaišalų vežėjus	Aldona Jankauskienė
2003.09.11	Vaiko sauskelnėse aptikta narkotikų	Loreta Juodzevičienė
2003.09.20	Švedai sučiupo kvaišalų kurjerius iš Lietuvos	Vytautė Šmaižytė
2003.09.20	Automobilyje - metamfetaminas ir marihuana	
2003.09.20	Aguonos	
2003.09.22	Šūviai į narkotikų prekiautoją	Gintaras Šiuparys
2003.09.22	Artilerijos poligone rasta narkotikų plantacija	
2003.09.26	Narkotikai	
2003.09.26	Narkotikų siūlė prie mokyklos	Milda Kuizinaitė
2003.09.27	Karjeros kelyje menininką skaudžiai parkludė kvaišalai	Ligita Valonytė
2003.09.30	Nuteistieji negavo kvaišalų	Aldona Jankauskienė
2003.09.30	Narkotikų prekeiviui - griežtas nuosprendis	Darius Krasauskas
2003.09.30	Prokuroro karjerą sužlugdė narkomano pinigai	Ričardas Vitkus
2003.10.01	Tyrimai narkotikų analizatoriumi - už dyka	Aušra Pilaitienė

2003.10.03	Kvaišalai	
2003.10.04	Žvaigždė persekioja problemos dėl narkotikų	
2003.10.08	Narkotikai	
2003.10.08	Kauno narkomanai pražudė kūdikį	Vygandas Trainys
2003.10.09	Kvaišalai	
2003.10.25	Vankuverio narkomanams nereikia bailiai dairytis aplinkui	Asta Mott
2003.10.30	Narkotikų prekeivis - sučiuptas	
2003.10.31	Narkotikai	
2003.11.04	Penkiametė olandė draugus vaišino narkotikais	
2003.11.06	Narkomanų pomėgis - ardyti svetimus automobilius	Milda Kuizinaitė
2003.11.07	Narkotikai	
2003.11.19	Gdytojai įrodinėjo, kad narkotikai - šlamštas	Lina Balčiūnaitė
2003.11.21	Kvaišalai	
2003.11.22	Įtariamųjų butuose rasta narkotikų ir ginklų	Aušra Pilaitienė
2003.11.24	Narkomanų uždarbis	
2003.11.29	Kaimuose su narkomanais kovos ir medikai	Milda Kuizinaitė
2003.12.03	Policijos rėmėjai narkotikų žalą bandė atskleisti scenoje	Lina Balčiūnaitė
2003.12.06	Kvaišalų tiekėjas pateko į pasalą	Loreta Juodzevičienė
2003.12.10	Narkotikai	
2003.12.15	Kvaišalai	
2003.12.15	Grumtynėms su narkotikais - milijonas litų	
2003.12.18	Karalienė dovanojo naują mikroautobusą	
2003.12.20	Amfetaminas	
2003.12.27	Slyvos ir riešutai - su narkotikų įdaru	
2003.12.29	Narkotikai nepasiekė nuteistųjų	

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Respublikoje“ 2003 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2003.01.21	Šešiametis marihuanos žinovas	
2003.01.21	Narkotikai	
2003.01.22	Heroinas	
2003.01.23	"Shopping and fucking" - akistata su narkotikais ir AIDS	Ervinas Kovas
2003.01.23	Panevėžio prokurorus šiurpina narkomanija	Jaunius Pocius
2003.01.27	Į kelionę - su kokainu	Giedrius Jankauskas
2003.01.28	Kas dešimtas maskvietis vartoja narkotikus	

2003.01.29	Geriausia užkanda - tabletės	
2003.01.30	Bohemos variklis - marihuana ir naminukė	Alfredas Zdramys
2003.02.02	Narkotikų mafijos baronų namuose - sidabro monetu lobis	Audrius Lingys
2003.02.05	Čigonų vaikų realybe - arkliai ir ginkluoti narkomanai	Audronė Jablonskienė
2003.02.08	Tabore - vėl narkotikai	
2003.02.15	Plėšikas auką persmeigė naudotu švirkštu	Alfredas Zdramys
2003.02.18	Kauno "gyvatini" pastebėjo olandų policija	Ainis Gurevičius, Olava Strikulienė
2003.02.19	Kopūsto galvoje buvo ne kopūstlapiai	
2003.02.20	Amfetamino bylos įtariamasis džiaugiasi laisve	Olava Strikulienė
2003.02.20	Narkotikai	
2003.02.27	Sidabro lobis - galvosūkis kriminalistams	Alfredas Zdramys
2003.03.03	Ieškomojo įžūlumas -beribis	Sidas Aksomaitis
2003.03.04	Mirtinas narkomano smūgis	
2003.03.10	Narkotikų legalizavimas - problema, kurios Lietuvoje nėra?	Aida Marteckaitė
2003.03.17	Narkomanai žmogaus gyvybę įvertino 100 litų	Alfredas Zdramys
2003.03.24	Narkomanės išpuolis tapo medikų rūpesčiu	Aida Marteckaitė
2003.04.01	Narkotikų siuntėjas sulaikytas Vokietijoje	Aurimas Kucius
2003.04.02	Sučiupti grasintojai švirkštais	
2003.04.03	Narkotikų kurjeris užsuko į darbo biržą	
2003.04.04	Prakartėlė	
2003.04.07	Narkotikai	
2003.04.11	Už gročių - H.Daktaro sūnus ir netikras brolis	Ainis Gurevičius, Audris Kutrevičius, Olava Strikulienė
2003.04.11	Kauno mafija praranda pagrindinius narkotikų fabrikus	Audrius Lingys
2003.04.17	Prieš narkotikus - 27 tūkst.	
2003.04.17	Skandinavai nesulauks narkotikų iš Kauno	Audris Kutrevičius, Audrius Lingys, Olava Strikulienė
2003.04.19	Hašišas už 6 milijonus	
2003.04.19	Kaunas -Europos narkotikų pramonės sostinė	Audrius Lingys, Olava Strikulienė
2003.05.02	Siumti įtariamieji amfetamino laboratorijų bosai	Odeta Kaunaitė
2003.05.03	Teismo nuosprendis - pusę dešimtos vakaro	Ainis Gurevičius
2003.05.07	Mokslininkai išpėja apie kanapių pavojų	

2003.05.07	Kauno kvaišalų gamintojo ieško ir banditai	Olava Strikulienė
2003.05.07	Delne - maišelis su tabletėmis	Sidas Aksomaitis
2003.05.07	Kvaišalai	
2003.05.08	Spanielio grobiu tapo narkotikų kurjeris	Giedrius Jankauskas
2003.05.09	Kova su narkotikų mafija	
2003.05.10	Kauno amfetamino bylos įtariamieji lieka už gročių	Olava Strikulienė
2003.05.12	Sveiki vaikai - sveikos visuomenės pagrindas	Tomas Aukštaitis
2003.05.20	Tauragė kovoja su narkotikais	Vilija Užmiskienė
2003.05.20	Taksistai - narkomanai	
2003.05.24	Taksistai prie atlyginimo prisiduria platindami narkotikus	Mindaugas Peleckis
2003.05.24	Lietuvis narkotikus per Atlantą siuntė meskerėse	Ainis Gurevičius
2003.05.29	Šunys ir narkotikai	
2003.05.30	"Žolės" kavinių ateitis neaiški	
2003.06.13	Lietuvos narkokurjeriai užplūdo Europą	Audrius Lingys
2003.06.16	Kvaišalų akivarai įtraukia ir medicinos darbuotojus	Aušra Pečiūraitė
2003.06.25	Suimta narkotikus moksleiviams platinusi klaipeidietė	Virgis Strakšys
2003.06.26	Įkliuęs narkomanas parduotuvės apsaugininkui smogė švirškštu	Alfredas Zdramys
2003.06.27	Vokiški euro banknotai nusėti kokaino milteliais	
2003.07.01	Ieškojo vagių - rado 6 kilogramus narkotikų	Odeta Kaunaitė
2003.07.02	Lietuviai plukdė narkotikų už milijardą	Agnė Pačkauskaite, Ainis Gurevičius
2003.07.16	Kokaino byloje - sporto įžymybės pavardė	Audrius Lingys
2003.07.17	Marihuana	
2003.07.18	Sunaikintas narkotikų gabenimo kanalas tarp Kauno ir Klaipėdos	Darius Čiužauskas
2003.07.24	Kaliniai nepatenkinti testais dėl narkotikų vartojimo	
2003.07.25	Kokainui pervežti - unitazo sėdynės	
2003.08.02	Sulaikytas prokurorės butą apvogęs narkomanas	Virgis Strakšys
2003.08.08	Narkomanai į kaimynų balkonus primėtė aguonų galvučių	Simas Adomaitis
2003.08.16	Tarnybinio šuns grobis - narkotikai už 300 tūkst. Litų	
2003.08.16	Heroiną pakeitė svaiginimasis vaistais	Aušrinė Šėmienė
2003.08.27	Narkotikai nepasiekė tikslo	

2003.08.28	Policininkai gaudė opijaus ekstrakto virėjus	Tadas Karečka
2003.08.28	Kvaišalų gamintojas nuovados pareigūnui sulaužė ranką	Dalia Paulauskaitė
2003.09.03	Autobuso keleivio lagamine - 5 kilogramai marihuanos	
2003.09.04	Po alkoholio ir narkotikų - naujas gyvenimas	
2003.09.08	Narkotikus mėtė pro langą	
2003.09.13	Menininkų kūryba įkvepia kava ir vynas, bet ne narkotikai	Agnė Žemaitytė
2003.09.20	Narkotikai Lietuvos narkomanų nepasiekė	Giedrius Jankauskas
2003.09.27	Legalizuoja "skystą kokainą"	
2003.09.30	Strategijos tikslas - sustabdyti narkomanijos plitimą	Vida Rimeikienė
2003.10.01	Kovotojams su narkomanija - priekaištai	Agnė Pačkauskaitė
2003.10.02	Nakties keleivių kroviny - narkotikai ir netikri litai	Virgis Strakšys
2003.10.02	Patvirtinta programa	
2003.10.03	Nešulys kelnaitėse	
2003.10.04	Trylikametė pasakoja apie pagrobimą ir narkotikus	Virgis Strakšys
2003.10.07	"Aro" kovotojai suraitė JAV narkotikų baroną	Alfredas Zdramys
2003.10.09	Septyniolikmečiai narkotikus platino mokykloje	Mindaugas Peleckis
2003.10.09	JAV narkotikų baronas planavo verslą Lietuvoje	Aurimas Kucius
2003.10.10	Nuteistas kvaišalų gabentojas	
2003.10.13	Sulaikytas rekordinis amfetamino kroviny	Mindaugas Peleckis
2003.10.15	Nuosprendis Kauno narkomanų motinėlei	Olava Strikulienė
2003.10.18	Pagalba kokaino vergams	
2003.10.18	Tarp kariuomenės naujokų - pigių narkotikų mėgėjai	Ainis Gurevičius
2003.10.21	Įkalinimo įstaigoms - leidinys apie narkomaniją	
2003.10.28	Jaunojo Daktaro likimas - Kauno teisėjų rankose	Audris Kutrevičius
2003.10.29	Iš narkotikų lobsta ir mafija, ir medikai	Aušrinė Šėmienė
2003.10.30	Įkliuvo	
2003.11.12	Kare dėl narkotikų taikiniu tapo pensininkai	Virgis Strakšys
2003.11.20	Visuomenės nuomonei - narkotikų testavimo tvarkos projektas	Lina Jakučionienė
2003.11.21	Moksleiviai pagavo jų mokytoją	Mindaugas Peleckis

	apvogusi narkomaną	
2003.12.01	Nebaigtame įrengti name - kilogramas narkotikų	Olava Strikulienė
2003.12.08	Narkotikus vartojusiems nuteistiesiems - galimybė išsikapstyti	Kristina Kučinskaitė
2003.12.08	Dienos centras mergaitėms	Marta Aidelytė

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Lietuvos ryte“ 2004 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2004.01.08	Narkomanai pramynė takus į Skroblų gatvę	Arūnas Dumalakas
2004.01.09	Mažeikiuose - šūviai į narkomaną	Rasa Čergelienė
2004.01.10	Kvaišalai	
2004.01.13	Tolerancijos pamoką teks išmokti per prievartą	Beata Bukotaitė
2004.01.27	Cigaretės buvo kimštos kvaišalais	
2004.01.28	Kvaišalai	
2004.01.29	Kvaišalų prekeiviai įkliuvo su įkalčiais	Jadvyga Pekarskaitė
2004.01.29	Narkotikų fabrikas - policininkų pašonėje	Arūnas Dumalakas
2004.01.29	Spąstai kvaišalų prekiautojams	
2004.02.05	Narkotikai - pavojus šalia mūsų!	
2004.02.05	Amfetaminas	
2004.02.05	Įkliuvo	
2004.02.05	Per radiją - patarimai, kaip auginti kanapes	
2004.02.06	Kvaišalų prekeiviai - ant kelių	Virginija Juškienė
2004.02.19	Narkotikų prekiautojams - ir nuostoliai, ir nelaisvė	Jadvyga Pekarskaitė
2004.02.25	Kvaišalų gamintojams artėja atpildo metas	Jadvyga Pekarskaitė
2004.03.08	Kvaišalai kaliniui - šlepečių puspadžiuose	
2004.03.18	Amfetaminas	
2004.03.18	Kanapės	
2004.03.25	Įkalintai narkomanei - zefyrai su kvaišalais	Rasa Stundžienė
2004.03.25	Kokaino pėdsakais - į Kauną	Jadvyga Karaliūnienė, Arvydas Lekavičius
2004.03.27	Narkomanų gydymą trikdo teismų maratonas	Milda Kuizinaitė
2004.04.16	Įkliuvo užsienietį apiplėšę du narkomanai	Loreta Juodzevičienė
2004.04.17	Kvaišalais prekiauja ir policijos pareigūnai	Gediminas Pilaitis
2004.04.17	Kvaišalai	
2004.04.22	Vietoj kvaišalų - ugnies pliūpsnis	Kristina Stankevičė

2004.04.26	Žinios apie kokaino kontrabandos bylą - iš pirmų lūpų	Gediminas Pilaitis
2004.04.27	Jaunystės vedlys - narkotikai, palydovas - AIDS	Audra Telksnienė
2004.04.28	Akcijos dalyvius čigonai pasitiko su peiliais	Milda Kuizinaitė
2004.04.29	Narkotikų vertėvoms - smūgiai	Ričardas Vitkus
2004.05.05	Narkotikai	
2004.05.17	Berniukas apsinuodijo metadonu	Loreta Juodzevičienė
2004.05.18	Kvaišalų platintojai demaskuoti Švedijoje	
2004.05.19	Verslininkai susirūpino vaikų narkomanija	
2004.05.19	Lietuva turi būti pasirengusi kvaišalų tvanui	
2004.05.22	Narkomanija - pavojus šalia mūsų!	
2004.05.22	Per sieną keliauja vogtos mašinos ir kvaišalai	Milda Kuizinaitė
2004.05.25	Dvi kvaišalų siuntos nepasiekė įkalintųjų	
2004.06.05	V.Adamkus šturpo nuo narkomanų istorijų	Janina Razmytė
2004.06.07	Narkomanės grobis - pistoletas	Arūnas Karaliūnas
2004.06.11	Narkomano grobis - apsaugos vaizdo kameros	Ričardas Vitkus
2004.06.11	Žurnale - kvaišalai	
2004.06.12	SOS! Lietuva pasiduoda narkotikams!	
2004.06.15	Čigonai narkotikus bruka ir pareigūnų panosėje	Milda Kuizinaitė
2004.06.16	Narkotikų prekeivis - sučiuptas	
2004.06.23	Narkomanai važinėja nemokamai	
2004.06.23	Įkliuvo	
2004.07.10	Narkotikai	
2004.07.13	Narkotikai	
2004.07.24	Namo senbuviai purtosi buvusių narkomanų kaimynystės	Vilius Mackonis
2004.07.28	Devyniolikmetis įkliuvo dėl aguonų	Loreta Juodzevičienė
2004.07.31	Narkotikai 18-metį pavertė plėšiku	Loreta Juodzevičienė
2004.07.31	Olandai sutramdo net jūrą, bet kvaišalų srauto neįveikia	Vytautė Šmaižytė
2004.07.31	Intymiausia vieta tapo slėptuve	Loreta Juodzevičienė
2004.07.31	Pinigai už kvaišalus - berniukui	Aldona Jankauskienė
2004.07.31	Šaldymo kameroje - amfetaminas	Kristina Stankevičė
2004.08.07	Kanapės	
2004.08.07	Narkotikai	
2004.08.11	Kvaišalų augintojams - baudos	
2004.08.11	Narkomanų reabilitacijos centre - svečiai iš Norvegijos	Tautvydas Kontrimavičius

2004.08.13	Narkotikai	
2004.08.20	Iš klampaus kvaišalų liūno - į kavinės virtuvę	Beata Bukotaitė
2004.08.21	Narkotikų prekyba Kauno bute - be žodžių	Jadvyga Pekarskaitė
2004.08.26	Jaunimą kankina ir stresai, ir nesaugumo jausmas	
2004.08.31	Į bėdą įklimpęs paauglys pasigenda jo sielai artimo žmogaus	Audra Telksnienė
2004.09.01	Kvaišalų mėgėjo kūną paženklino ugnies liežuviai	Milda Kuizinaitė
2004.09.06	Susižalojo tablečių negavusi prostitutė	Gediminas Pilaitis
2004.09.11	Kvaišalai	
2004.09.13	Kvaišalai kaliniui užtrenkė vartus į laisvę	Loreta Juodzevičienė
2004.09.17	Kaliniams - narkotikų srautas	
2004.09.20	Narkotikai nepasiekė nuteistųjų	Loreta Juodzevičienė
2004.09.20	Pramogos - su kvaišalų kvapu	Kristina Stankevičė
2004.09.20	Holivudo aktoriui - nemalonumai dėl kvaišalų	
2004.09.24	Smūgiai kvaišalų prekeiviams	Dalia Gudavičiūtė
2004.09.27	Po smūgio narkotikų verslui - koma	Dalia Gudavičiūtė
2004.09.28	Vilniuje - kirtis tarptautinei narkotikų mafijai	
2004.10.02	Vilniečius gąsdina šiurpūs narkomanų pėdsakai	Milda Kuizinaitė
2004.10.13	Užtvenkta kvaišalų upė išsiliejo miesto gatvėse	
2004.10.16	Dar vienas smūgis prekiautojams kvaišalais	
2004.10.18	Narkotikai	
2004.10.20	Pensininkė klampina kvaišalai	Gediminas Pilaitis
2004.10.22	Į taborą ir pas kekšes nebeveš	Milda Kuizinaitė
2004.10.23	Cigaretėse - kvaišalai	
2004.10.25	Palangoje įkliuvę narkomanai liks už groto	Alvydas Ziabkus
2004.10.26	Sodyboje - ginklai ir narkotikai	Jurgita Vitkauskienė
2004.10.28	Kvaišalų vartotojų siekiai sukėlė audrą	
2004.10.30	Liemenėlėje - kvaišalų slėptuvė	
2004.11.03	Narkotikai	
2004.11.06	Heroinas	
2004.11.06	Įkliuvo	
2004.11.09	Šokiruojančiais vaizdais - prieš alkoholizma ir narkomaniją	
2004.11.10	Narkotikus bandė slėpti burnoje	
2004.11.10	Narkotikai	
2004.11.13	Įtariamaji įklampino kvaišalai	Darius Krasauskas

2004.11.16	Medikų sūnų įklampino narkotikai	Arvydas Lekavičius, Audris Kutrevičius, Jadvyga Karaliūnienė
2004.11.19	Keturiolikmetė išgėrė pavojingą vaistų dozę	Aldona Jankauskienė
2004.11.20	Kvaišalų karuselėje - vis jaunesnės aukos	Milda Kuizinaitė
2004.11.22	Klaipėdos narkomanams - gražios palatos	Aušra Pilaitienė
2004.12.15	Politikus skriaudė narkomanai	Milda Kuizinaitė
2004.12.15	Narkotikų pabandė penktadalis sostinės moksleivių	Janina Razmytė
2004.12.16	Narkotikai	
2004.12.18	Į koloniją - kvaišalai	
2004.12.24	Kvaišalai	
2004.12.24	Kaliniui - švirkstas su kvaišalais	
2004.12.27	Sučiupti kokaino prekyautojai	Arūnas Dumalakas
2004.12.30	Amfetamino gamintojai išgirdo nuosprendį	Jadvyga Pekarskaitė

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Respublikoje“ 2004 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2004.01.19	Slyvas nuteistasis valgys be amfetamino	
2004.01.23	Lauktuvėse iš Olandijos - hašišas arba marihuana	Dalia Byčienė
2004.01.26	Perspektyvios priemonės sublogti: nuodai ir narkotikai	
2004.01.26	Narkotikai padėjo rasti policijos ieškomą nepilnametį	Virgis Strakšys
2004.01.27	Įkliuvo dėl narkotikų	
2004.01.30	Britai sušvelnino kanapes draudžiantį įstatymą	
2004.02.18	Suimto "meškiuko" siuntinyje - kanapės	Sidas Aksomaitis
2004.03.04	Europa - didžiausia vakarėlių narkotikų vartotoja	
2004.03.15	Narkotikams - ne!	
2004.03.18	Narkotikų prekeivius žlugdo šuo	
2004.03.19	Tėvas į narkotikų prekybą įtraukė ir sūnų	Jaunius Pocius
2004.03.22	Kapstytis iš praeities padės likimo draugai iš KRIS	Aida Marteckaitė
2004.03.25	Kauno narkotikų baronai išversti iš patalų	Ainis Gurevičius
2004.03.26	Suimti kokaino kontrabandos organizatoriai	Dalia Paulauskaitė
2004.03.27	Paslaptingas kokaino kelias per Lietuvą	Olava Strikulienė
2004.04.03	Narkomanės gydomos nelaisvėje	Genė Silickienė

2004.04.13	Vitni Hiuston nepavyksta prisikelti naujam gyvenimui	
2004.04.14	Narkotikų ir netikrų dolerių byloje - tyla	Olava Strikulienė
2004.04.16	Amfetamino pardavėjai	
2004.04.22	Narkotikų mafija neteko kvaišalų, lobių ir laisvės	Alfredas Zdramys
2004.04.22	Kėdainių narkomanai apdegė virdami narkotikus	Genė Silickienė
2004.05.03	Kvaišalų gamintojas - reanimacijoje	Odeta Kaunaitė
2004.05.05	Pensininkas - tarptautinės narkotikų gaujos kurjeris	Ainis Gurevičius
2004.05.17	Buęs narkotikų prekeivis ėmėsi seno verslo	Alfredas Zdramys
2004.05.17	Lietuvoje daugėja narkomanų	
2004.05.18	Lietuvių kvaišalai Švedijos narkomanams	
2004.05.26	Mūsų šalies keliai -rojus narkomanams ir toksikomanams	Vidmantas Užusienis
2004.06.05	Narkotikų indėlis į "The beatles" sėkmę	
2004.06.17	Narkotikai policijoje	Darius Čiužauskas
2004.06.17	Humanistas iš Švedijos sklaido narkomanijos mitus	Aušrinė Šėmienė
2004.06.19	Vitni Hiuston naikina save kvaišalais	
2004.06.19	Dantų techniko nužudymu įtariamasis narkomanas	Jaunius Pocius
2004.06.29	Amfetamino fabrikėlis Trakų miškuose	Gintautas Degutis
2004.07.10	Palangos narkotikų jūra skandina jaunimą	Darius Čiužauskas, Alfredas Zdramys
2004.08.10	Islandijoje mirusio narkotikų kurjerio bendrams - nuosprendis	Simas Adomaitis
2004.08.12	Mirti turėjęs vyras tiesia ranką narkomanams	Gerardas Rosis
2004.08.14	Į Alytų - heroino pirkti	
2004.08.20	Naujas baras - dar vienas šansas buvusiems narkomanams	Simona Jansonaitė
2004.08.25	Sugavo narkobarona	
2004.08.26	Lietuvos jaunimą kankina nuolatinis stresas	
2004.08.26	Lengvųjų užkandžių mėgėjams - naujas salotu baras	Simona Jansonaitė
2004.08.28	Tablečių prekijai nepažino policijos agentų	Olava Strikulienė
2004.08.30	Netvarka švirkštu ir adatų keitimo punktuose kelia grėsmę visuomenei	
2004.08.30	Narkomanai švirkštais atakuoja Vilnių	Gintautas Degutis

2004.08.31	Triskart teistas narkomanas pareigūną puolė atsuktuvu	Gintautas Degutis
2004.09.08	Į teismą - su puodu narkotikų	Ramunė Vaičiulytė
2004.09.10	Narkotikai uostamiesčio nepasiekė	Darius Čiužauskas
2004.09.13	JAV prezidentas Dž.V.Bušas uostė kokainą?	
2004.09.13	Narkotikų politikoje pučia nauji vėjai	Petras Smailys
2004.09.24	Klaipėdoje baigėsi narkotikų platintojų medžioklė	Darius Čiužauskas
2004.09.28	Čečėnai į Lietuvą vežė mirtį iš Azijos	Ainis Gurevičius
2004.09.28	Realybės šou "Čigonų taboras"	Gintautas Degutis
2004.09.29	Laivo "Monika" jūreivius apvogė nepatenkinta prostitutė	Darius Čiužauskas
2004.09.30	Naktimis miestuose grobio ieško narkomanai	Sidas Aksomaitis, Alfredas Zdramys
2004.10.05	Čigonai policijos postą prie taboro bandys įveikti narkotikais	
2004.10.07	Narkotikų vežėjų siaubas įkliuvo su rūkalais	Ainis Gurevičius
2004.10.09	Savaitės žmonės - Vilniaus čigonai, prekiaujantys narkotikais ir terorizuojantys policiją	Ainis Gurevičius
2004.10.14	E.Daktaro byloje teks iširti 500 tablečių	Olava Strikulienė
2004.10.18	Jaunimas agituoja gydyti narkomanus	Danutė Savickaitė
2004.10.18	Sintetiniai narkotikai - reali grėsmė jaunimui	
2004.10.18	Lietuvos ir kirtimų taboro paralelė. Be esminių skirtumų	Olava Strikulienė
2004.10.19	Taboras žengia į Vilnių	Julius Girdvainis
2004.10.20	Jonavietis į Latviją vežė narkotikų žaliavą	Jaunius Pocius
2004.10.20	Amfetamino pardavėja iš Klaipėdos aštuoniasdešimtmetį švęs kalėjime	Virgis Strakšys
2004.10.22	Pragaištingas klijų kvapas pražudė moksleivę	Robertas Kartavičius
2004.10.25	Narkomanas pasitenkino tuščiu kasos aparatu	Simas Adomaitis
2004.10.26	Vilniuje - tarptautinis seminaras apie narkotikus	
2004.11.10	Atlikdamas gamtinius reikalus rado kvaišalų	
2004.11.10	Aguonų plantacijas pakeis rožės	
2004.11.15	Narkomanijos kontrolei ir prevencijai - konkretnės priemonės	
2004.11.16	Garbingos šeimos atžala - prekeivis	Ainis Gurevičius, Olava Strikulienė

	narkotikais	
2004.11.16	Kariūnai įkliuvo su maišu ekstazio tablečių	Ainis Gurevičius
2004.11.23	Kariuomenėje – narkomanų gaudynės	Ainis Gurevičius
2004.12.04	Molekulinė biologija ieško naujų narkomanijos gydymo būdų	Gerardas Rosis
2004.12.13	Informacija apie narkotikus išsiplėtusioje ES tampa vis svaresnė	Aida Marteckaitė
2004.12.13	Įvykiai su narkomanija susijusios politikos ir teisės srityje	
2004.12.22	Narkotikai – užpakalyje	
2004.12.27	Alkoholizmo problemai reikėtų skirti daugiau dėmesio	Ona Grimalauskienė
2004.12.29	Lietuvių batuose vos tilpo kokainas	Ainis Gurevičius
2004.12.29	Narkomanui parūpo vaistai	
2004.12.29	Nuteisti amfetamino gamintojai	Olava Strikulienė

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Lietuvos ryte“ 2005 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2005.01.05	Išteisinti narkotikais prekiaavę kupiškėnai	Darius Krasauskas
2005.01.12	Vagišių grobis - narkomanams skirti švirškštai	Aušra Pilaitienė
2005.01.18	Vėl nuteista seniausia narkotikų pardavėja	Aušra Pilaitienė
2005.01.18	Sostinėje sučiuptas prekiautojas kvaišalais	
2005.01.19	Garsioje kokaino byloje - naujas įtariamasis	Jadvyga Pekarskaitė
2005.01.19	Kvaišalų gamintojų kurjeris neteko laisvės	Darius Krasauskas
2005.01.20	Dvarčionyse aptiktas narkotikų fabrikėlis	Milda Kuizinaitė
2005.01.20	Narkotikai	
2005.01.26	Pietų Italijoje – narkotikų platintojų dinastija	Paulius Jurkevičius
2005.01.27	Kalėdų senelis neapsaugojo narkotikų prekeivių	Edita Urmonaitė
2005.01.27	Kvaišalų prekiautojas ištrauktas per langą	Aušra Pilaitienė
2005.01.27	Narkotikų platintojui – griežtas nuosprendis	Aldona Jankauskienė
2005.02.04	Kvaišalai	
2005.02.09	Heroiną Vokietijoje pardavinejęs lietuvis išgirdo nuosprendį	
2005.02.11	Narkotikai	
2005.03.10	Marijampolėje įkliuvo narkotikų prekeiviai	Loreta Juodzevičienė

2005.03.16	Slėptuvėje policija rado narkotikų ir pistoletą	
2005.03.16	Kokaino gabentojai sės į teisiųjų suolą	
2005.03.24	Ant tirpstančio ledo - jaunos narkomanės šėlsmas	Erika Baronaitė
2005.03.25	Žvaigždė neišsivaduoja iš kvaišalų gniaužtų	
2005.03.26	Narkomanai pamiršo į taborą pramintus takus	Milda Kuizinaitė
2005.03.31	Verslininkų pinigai – kvaišalų aukoms	Beata Bukotaitė
2005.04.02	Prekeivių narkotikais įkaitu tapo pakeleivis	Milda Kuizinaitė
2005.04.06	Garsenybę klampina narkotikai	
2005.04.06	Iš kvaišalų liūno - į seną dvarą Vyžulionių kaime	Beata Bukotaitė
2005.04.07	Metadono priešininkai apkaltinti provincialumu	
2005.04.14	Narkotikai buvo slepiami sūryje	
2005.04.21	Suimtųjų nepasiekė kvaišalai bei peiliai	
2005.04.21	Narkotikai	
2005.04.26	Kvaišalų nelaisvėje dangus - be prošvaisčių	Ernesta Vinevičiūtė
2005.04.26	Narkomanams tiesiama pagalbos ranka stabdo ir ligų plitimą	Lina Lileikienė
2005.04.27	Įkliuvo ir narkotikų tiekėjai, ir jų pirkėjai	Milda Kuizinaitė
2005.04.28	Narkotikų pardavėjai - poetai	Milda Kuizinaitė
2005.04.28	Kvaišalai	
2005.05.03	"Daktarų" veikėją įklampino kokainas	Jadvyga Karaliūnienė
2005.05.05	Už narkotikų gabenimą - 12 metų nelaisvės	Darius Krasauskas
2005.05.06	Kvaišalai	
2005.05.06	Iš Lietuvos į Rusiją - kokaino siunta	
2005.05.10	Kvaišalų platintojams - skirtingos bausmės	Darius Krasauskas
2005.05.19	Kvaišalai kaliniams – iš pareigūno rankų	Aldona Jankauskienė
2005.05.20	Kvaišalų byloje liudys įtariamojo mokytoja	Jadvyga Pekarskaitė
2005.05.24	Nuo kvaišalų siūloma atpratinti be pakaitalo metadono	
2005.05.26	Narkomanus reikia gydyti, o ne siųsti į kalėjimus	
2005.05.28	Atletas tapo narkotikų prekeiviu	
2005.05.31	Bėdos dėl kvaišalų	Aldona Jankauskienė
2005.05.31	Vaistinėje - narkomano išpuolis	Gediminas Pilaitis

2005.06.15	Ispanai sučiupo hašišo krovikus iš Lietuvos	Audris Kutrevičius
2005.06.30	Narkotikų kurjeriams – griežtas nuosprendis	
2005.06.30	Diana atsispyrė kokaino pagundai	
2005.06.30	Naujas skanėstas australų keturkojams - sausainiai su marihuana	Rita Baltušytė
2005.07.14	Sostinėje – kvaišalų antplūdis	
2005.07.16	Įkliuvo kvaišalus į užsienį vežę lietuviai	
2005.07.30	Sulaikyti narkotikų kurjeriai	Arvydas Lekavičius
2005.08.08	Bėdos dėl kvaišalų	
2005.08.09	Priklausomybė narkotikams stipresnė už norą gyventi!	
2005.08.10	Kvaišalai	
2005.08.11	Kvaišalus pardavinėjo studentai	Vygandas Trainys
2005.08.12	Kavoje ir saldinyje – kvaišalai	
2005.08.13	Šamaniškos apeigos - su narkotikų pėdsakais	Dalia Gudavičiūtė
2005.08.16	Komisariato tualete – kvaišalai	Virginija Petrauskienė
2005.08.25	Kvaišalai	
2005.09.08	Įkliuvo prekiautojai kvaišalais	Elvyra Sabalytė
2005.09.14	Narkomanę nuo vagišių apsaugojo kameros	Milda Kuizinaitė
2005.09.17	Gydytojo chalatu vilkįs narkomanas - pavojingas kaip maniakas	Kristina Nastopkaitė
2005.09.17	Po netiketo išlaisvinimo -daugybė įtarimų	Milda Palilionytė
2005.09.22	Šiaurės prekės - narkotikai ir paauglė	Ričardas Vitkus
2005.09.22	Kaune įkliuvo kvaišalų platintojai	Jadvyga Pekarskaitė
2005.09.22	Aukai įdūrė švirkštu	
2005.09.22	Narkotikai	
2005.09.22	Vietoj pelningo darbo - pokalbiai su pareigūnais	
2005.09.22	Lietuvos mokyklos - narkotikų kryžkelėje	Dalia Jurgaitienė
2005.09.28	Lietuva – kvaišalų eksportuotoja	
2005.10.14	Įkliuvo dėl kvaišalų	Jadvyga Pekarskaitė
2005.10.21	Kvaišalų rasta ir bandelėse	Aldona Jankauskienė
2005.10.22	Narkotikų apsvaigintos akys nemato kelio iš aklavietės	Danutė Jonušienė
2005.10.25	Lietuviai pritartę bausmėms už narkotikų vartojimą	
2005.10.25	Močiutė anūkui atnešė amfetamino	
2005.11.02	Narkotikų prekeiviui -smūgis	Audris Kutrevičius
2005.11.02	Gydytojų pričiupti narkomanai griebiasi suktybių	Sandra Trinkūnaitė
2005.11.09	Narkomanams - įvairios specialistų	Gintarė Micevičiūtė

	paslaugos	
2005.11.10	Paštu atsiųstame žaisle - kvaišalų slėptuve	
2005.11.10	Narkotikai	
2005.11.10	Narkotikų verslas taip pat turi savo globėją	
2005.11.10	Narkomafijos klaną sutriuškino dešimtmetė	Paulius Jurkevičius
2005.11.11	Narkotikų kontrolės institucijos veikia neefektyviai	
2005.11.14	Kvaišalų pirklys – už grotų	Ričardas Vitkus
2005.11.16	Pareigūnai pasakojo apie narkotikus bei saugų eismą	Milda Kuizinaitė
2005.11.22	Kaliniui – kvaišalai	
2005.11.25	Narkotikai	
2005.11.25	Kylančios politikės karjerą temdo šešėlis	Tadas Ignatavičius
2005.12.02	Demaskuotas narkotikų prekeivis	Loreta Juodzevičienė
2005.12.02	Hašišas	
2005.12.03	Sostinės gatvėse siautėja apkvaišę vairuotojai	Vilius Mackonis
2005.12.05	Vilkaviškyje sučiupti narkotikų prekiautojai	Loreta Juodzevičienė
2005.12.06	Įkliuvo narkotikus vežęs lietuvis	
2005.12.15	Pasienyje įkliuvo heroiną vežęs pensininkas	Loreta Juodzevičienė

Publikacijos apie narkotikus, narkomaniją „Respublikoje“ 2005 m.

Data	Straipsnio pavadinimas	Autorius
2005.01.06	Kuršėniškis – narkotikų kurjeris	Sidas Aksomaitis
2005.01.12	Vilniaus čigonų tabore trūksta narkotikų	Alfredas Zdramys
2005.01.12	Narkomanai apvogė Priklausomybės ligų centrą	Darius Čiužauskas
2005.01.24	Tardymo izoliatoriuje nusizudė kvaišalų prekeivis	Simas Adomaitis, Darius Čiužauskas
2005.01.27	Sulaikė narkotikų siuntą	
2005.02.03	Narkomanai - be pagalbos	
2005.02.09	Nuteisti amfetamino gamintojai	
2005.03.03	Internetas - laisva narkotikų prekybos zona	
2005.02.08	Lietuvio heroinas vokiečiams	
2005.03.04	Kaune narkotikais prekiauja ir vaikai	
2005.03.05	Žudikas narkomanas pabėgo į užsienį	Giedrius Jankauskas
2005.03.05	Prašo pinigų kovai su narkomanija	
2005.03.07	Lietuva - narkomafijos gniaužtuose	Tomas Vaiseta
2005.03.14	Pagalba priklausomiems nuo narkotikų ir jų šeimoms	Vilma Budėnienė

2005.03.16	Narkotikų verslas žlugo tik prasidėjęs	Ainis Gurevičius
2005.03.16	Už kokaino kontrabandą bus teisiamas Radija	Olava Strikulienė
2005.03.17	Prasmeگو dėl ecstazio teisiamas "gyvatinis"	Olava Strikulienė
2005.03.25	Šeimą šiurpina Atviros Lietuvos fondo veikla	Robertas Kartavičius
2005.03.29	ES kovos su narkotikais veiksmų plano projektas bus svarstomas Briuselyje	
2005.03.31	Seimas neria apynasrį Atviros Lietuvos fondui	Robertas Kartavičius
2005.04.02	Įkliuvo narkotikų kurjeris	
2005.04.06	Narkomanų tėvai - prieš metadoną	Gerardas Rosis
2005.04.09	Istorijos, kurias sukūrė adata	Lukas Pileckas
2005.04.11	Internete – narkotikų reklama	
2005.04.13	Narkotikų kurjerio byla: teisiamasis pageidavo psichiatrinės ekspertizės	Olava Strikulienė
2005.04.14	Metadono vartotojai paversti bandomaisiais triušiais	Gerardas Rosis
2005.04.15	Vyriausybės sprendimo įkaitais tapo narkomanai	Robertas Kartavičius, Olava Strikulienė
2005.04.15	Narkotiku prekeivis neištrūko į laisvę	Olava Strikulienė
2005.04.26	Gydymas metadonu efektyvus tik Lietuvoje	Gerardas Rosis
2005.04.28	Už metadoną, anomalijas ir KGB!	Rūta Grinevičiūtė
2005.04.29	Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrui vadovaus vokietis	Vaida Giedrytė
2005.05.03	Kokaino vežėjas juodino žuvusį giminaitį	Olava Strikulienė
2005.05.05	Kauno narkotikų vežėjai bičiuliavosi su Italijos mafija	Olava Strikulienė
2005.05.06	Amfetamino byloje daugėja suimtųjų	
2005.05.17	Biržiečio bagaže - hašišas už milijoną	Jaunius Pocius
2005.05.17	Kovai su metadonu pasiteklti tarptautiniai ekspertai	Tomas Bartkevičius, Liuminata Mickutė
2005.05.17	Įžūli narkotikų pardavėja	Darius Čiužauskas
2005.05.19	Skurstantį Iraką skandina ir narkotikų kontrabanda	
2005.05.21	Narkomanijos plitimas šalyje turi tendenciją stabilizuotis	
2005.05.21	Metamfetaminas slėptas midaus butelyje	
2005.05.23	Geresnė pagalba narkotikus vartojantiems vaikams	Danutė Savickaitė
2005.05.24	Seimo kova prieš metadoną įgauna	Robertas Kartavičius

	pagreiti	
2005.05.26	T.Halbergas: Narkotikų legalizuotojai sėdi aukštai	Gerardas Rosis
2005.06.08	Sezoną pradėjo ir kvaišalų platintojai	
2005.06.15	Lietuviai Ispanijoje - narkomafijos tarnai	Tadas Karečka
2005.06.21	Kvaišalų platintojus Palangos degalinėje persekioja akylūs kriminalistai	Darius Čiužauskas
2005.07.01	Diana bandė kokaino	
2005.07.26	Nelegalus indų plovėjas prekiaavo narkotikais	
2005.08.01	Pavojus	
2005.08.08	Soroso fondai legalizuoja narkotikus	
2005.08.18	Bendruomenėse stiprinama narkomanijos prevencija	Lina Naujokaitė
2005.08.20	Kaip su vaiku kalbėtis apie narkotikus	Lina Naujokaitė
2005.08.20	Biržų mafija neteko hašišo už milijoną	Tadas Karečka, Jaunius Pocius
2005.08.20	Haliucinogeninis ēdalas katėms, kurių nėra	Ainis Gurevičius
2005.09.03	Sintetiniai narkotikai vilioja jaunimą	
2005.09.05	Ekstazis kenkia atminčiai	
2005.09.13	JAV ekspertai Lietuvai siūlo kurti narkotikų teismų sistemą	
2005.09.19	Specialistai iš JAV gyrė lietuviams narkotikų teismus	Alvydas Miltakauskas
2005.09.21	Vilniuje - pasaulio narkomanijos prevencijos ir narkotikų kontrolės ekspertai	Rūta Railaitė
2005.09.22	Iššūkiai sprendžiantiems narkomanijos problemas	Lina Jonušaitė
2005.09.22	H&M atsisakė narkomanės K.Moss	
2005.09.22	Sostinės plėšikai vėl ginkluojasi šviršktais	Inga Razmaitė
2005.09.23	Vaikų darželyje – narkotikų gamyklėlė	
2005.09.28	A.M.Costa: narkotikų kontrolė Lietuvoje gerėja	
2005.10.03	Baltijos regiono šalys vienijasi prieš narkotikus	Alia Zinkuvienė
2005.10.10	Lenkijoje nuteistieji gydomi nuo priklausomybės ligų	Alia Zinkuvienė
2005.10.10	Mirtinos nelaimės kaltininkas - prisirūkęs kanapių?	Andrius Dautartas
2005.10.25	Metų seklys - narkotikų baronų siaubas	Jaunius Pocius
2005.10.26	Kanapės - lengviausiai prieinamas	

	narkotikas Lietuvoje	
2005.10.31	Sprendžiant narkomanijos problemas - rimtos spragos	Aida Valinskienė
2005.11.02	Demaskuota tarptautinė narkotikų prekeivių gauja	Dainius Sinkevičius
2005.11.02	Muitininkai aptiko narkotikų	
2005.11.07	Narkomanų milijonas atiteko biurokratams	Inga Razmaitė
2005.11.14	Tikrins dėl kvaišalų vartojimo	
2005.11.14	Narkotikai mokyklose policijos nedomina	Ramunė Vaičiulytė
2005.11.14	Atskleistas lietuvių požiūris į svaiginimosi problemą	Danutė Savickaitė
2005.11.15	Meksikiečių Robinas Hudas – narkotikų verslo globėjas	
2005.11.15	Valdininkai žlugdo narkotikų prevenciją mokyklose	Ramunė Vaičiulytė
2005.11.16	Kvaišalai	
2005.11.21	Soroso išlaikytiniai ministerijos kabinetuose stabdo narkotikų prevenciją	Ramunė Vaičiulytė
2005.11.21	Kas trukdo kalbėtis su vaiku apie narkotikus	Lina Jonušaitė
2005.11.25	Narkotikų prevencija - darbas su rizikos grupės vaikais	Tomas Grinius
2005.11.28	Lietuviai dažniau renkasi pigesnius kvaišalus nei jų bendraamžiai Europoje	Lina Jonušaitė
2005.11.28	Apie narkomaniją su jaunimu būtina kalbėti	Aida Valinskienė
2005.12.02	Klaipėdoje nuteista narkotikų platintojų gauja	
2005.12.05	"Lengvi" narkotikai sukelia sunkią priklausomybę	Lina Jonušaitė
2005.12.09	Narkotikų kurjeris bijo policijos keršto	Darius Čiužauskas
2005.12.12	Vaistinėse nebeliko narkotikų testų	Alia Zinkuvienė
2005.12.15	Narkotikų vartotojų gydymas mažina grėsmes	Ramūnas Druga
2005.12.16	Karstuose - narkotikai	